

Lokalna Strategia Rozwoju

**Obejmująca obszar 6 gmin położonych na Pojezierzu Brodnickim:
Bartniczka, Bobrowo, Brodnica, Brzozie, Jabłonowo Pomorskie, Zbiczno**

Opracowana przez

Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie”

Współpraca: INNOVA CONSULTING

styczeń, 2009 r.

Spis treści:

Wstęp	4
I. Charakterystyka LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację lokalnej strategii rozwoju (LSR)	6
1. Nazwa i status prawny LGD	6
2. Proces budowania partnerstwa	10
3. Charakterystyka partnerstwa i sposób rozszerzania/zmiany składu LGD	12
4. Struktura organu decyzyjnego.....	14
5. Zasady i procedury funkcjonowania LGD	15
II. Charakterystyka obszaru	22
1. Typ gmin	22
2. Położenie	22
3. Ukształtowanie powierzchni	23
4. Klimat.....	24
5. Gleby	24
6. Bogactwa naturalne	24
7. Lesistość	25
8. Zasoby wodne	26
9. Zanieczyszczenie środowiska	26
10. Obszary objęte ochroną.....	27
11. Uwarunkowania kulturowe	27
12. Uwarunkowania historyczne	30
13. Potencjał demograficzny i gospodarczy.....	31
14. Struktura wieku ludności.....	31
15. Poziom zatrudnienia i stopa bezrobocia.....	32
16. Infrastruktura społeczna	34
17. Infrastruktura techniczna.....	35
18. Specyfika obszaru	37
III. Analiza SWOT obszaru objętego LSR.....	42
IV. Cele ogólne i szczegółowe LSR oraz planowane do realizacji przedsięwzięcia	47
1. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	56
2. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw.....	57

3. Małe projekty	58
4. Odnowa i rozwój wsi.....	60
5. Nabywanie umiejętności i aktywizacja w ramach funkcjonowania LGD	75
V. Misja LGD	79
VI. Spójność specyfiki obszaru z celami LSR.....	81
VII. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla planowanych w ramach zawartych w LSR przedsięwzięć	82
VIII. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć	83
IX. Określenie procedury oceny zgodności operacji z LSR, procedury wyboru operacji przez LGD, procedury odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji w ramach działania, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 21 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, kryteriów na podstawie których jest oceniana zgodność operacji z LSR, oraz kryteriów wyboru operacji, a także procedury zmiany tych kryteriów	83
X. Budżet LGD dla każdego roku realizacji LSR	99
XI. Opis procesu przygotowania LSR	102
XII. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR	103
XIII. Zasady i sposób dokonywania ewaluacji własnej	104
XIV. Powiązania LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR oraz przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu	106
XV. Planowane działania/przedsięwzięcia/operacje realizowane przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze LSR	111
XVI. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich.....	115

Wstęp

Druga połowa XX wieku w Europie to okres znaczących zmian obrazu wsi i rolnictwa. Promowany dziś zrównoważony rozwój obszarów wiejskich uwzględnia kilka funkcji wsi, takich jak: produkcja żywności, miejsce pracy, zachowanie naturalnego środowiska, w tym krajobrazu, zapewnienie atrakcyjnych warunków do wypoczynku i zamieszkania.

Wieś ma się stać przede wszystkim atrakcyjnym miejscem do życia, o wysokich walorach środowiska naturalnego i z zachowaniem dziedzictwa kulturowego. Z jednej strony obszary wiejskie powinny mobilizować i organizować swój wewnętrzny potencjał, z drugiej strony przyciągać zasoby zewnętrzne, w formie inwestycji, pomocy technicznej, usług biznesowych i tak dalej. „Wiejskość” sama w sobie nie jest przeszkodą, a raczej tłem, możliwością do różnicowania i tworzenia miejsc pracy.

Realizacja takiej wizji wsi wymaga, poza wsparciem zewnętrznym, pełnego wykorzystania jej endogennych zasobów, które są bogate, choć rozproszone i często niedostrzegane jako szansa rozwoju. Najcenniejsze z nich to liderzy - osoby, które byłyby gotowe wziąć odpowiedzialność za realizację tego zadania, poświęcić mu swoją energię i zaangażowanie. Sprzyja temu, w nowym okresie programowania 2007 – 2013, wprowadzone do krajowych programów rozwoju obszarów wiejskich podejście LEADER, którego założeniem jest przekazanie części istotnych decyzji, a także środków finansowych, na poziomie lokalnym. Uznano, że oddolne podejście zapewni w największym stopniu wykorzystanie zasobów i rozwój wydzielonego obszaru.

Istotą podejścia LEADER jest zachęcenie lokalnych liderów terenów wiejskich (radnych, instytucji publicznych, władz samorządowych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców) do planowania rozwoju swojego obszaru w perspektywie długoterminowej.

Przedstawiona Lokalna Strategia Rozwoju została opracowana przez społeczność lokalną trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego. W skład lokalnej grupy działania, która opracowała niniejszą lokalną strategię rozwoju wchodzi mieszkańcy sześciu gmin Pojezierza Brodnickiego: Bartniczka, Bobrowo, Brodnica, Brzozie, Jabłonowo Pomorskie oraz Zbiczno. Cały teren jest spójny kulturowo, przyrodniczo i gospodarczo, co stanowi duży potencjał obecnie jak i w przyszłości.

W wyniku licznych spotkań informacyjnych i konsultacyjnych z lokalną społecznością uzgodniono zakres działań mający wpływ na rozwój i realizację założeń prezentowanych w kolejnych rozdziałach. Jednocześnie w trakcie spotkań odbyły się szersze

konsultacje społeczne, których efektem jest niniejsza Strategia i zaplanowane do realizacji zadania.

W trakcie spotkań omawiano zagadnienia, które obejmowały, m.in.:

- metodologię opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach Programu Leader (budowa, różnice pomiędzy strategią tradycyjną, harmonogram i zakres prac);
- analizę obszaru LGD metodą SWOT;
- określenie wspólnych cech, integrujących obszar LGD;
- wyznaczenie misji, celów strategicznych i operacyjnych;
- pracę nad wyznaczeniem zadań do strategii;
- zasady wyboru operacji przez LGD.

Do realizacji na najbliższe lata zapisano szereg przedsięwzięć, zmierzających do wykorzystania mocnych stron i szans płynących z otoczenia oraz wyeliminowania słabych stron i zabezpieczenia się przed zagrożeniami zewnętrznymi. Działania te polegają przede wszystkim na:

- pełnym zdiagnozowaniu posiadanych zasobów historycznych, kulturowych i przyrodniczych wraz z określeniem stopnia przydatności zasobów dla rozwoju obszaru LGD;
- zagospodarowaniu i przygotowaniu zidentyfikowanych zasobów do efektywnego wykorzystania w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego;
- poprawie przepływu szeroko rozumianej informacji i aktywizacji mieszkańców obszaru LGD;
- kreowaniu pozarolniczych miejsc pracy i źródeł dochodu dla mieszkańców;
- wzmacnianiu kapitału społecznego;
- promocji obszaru i jego walorów.

W perspektywie długofalowej podejmowane zadania, określone w LSR, kierują do zrównoważonego rozwoju obszaru LGD oraz poprawy jakości życia mieszkańców osiągając efekt synergii. Niezbędne jest podjęcie działań w kierunku rozwoju przedsiębiorczości i zdywersyfikowania działalności gospodarstw rolnych. Lokalna grupa działania widzi i chce wykorzystać ogromny potencjał Partnerstwa w sferze rozwoju funkcji turystycznej oraz zachowania dla kolejnych pokoleń przyjaznego środowiska pracy, rekreacji i wypoczynku, przy jednoczesnej ochronie przyrody.

I. Charakterystyka LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację lokalnej strategii rozwoju (LSR)

1. Nazwa i status prawny LGD

Lokalna Grupa Działania posiada status prawny stowarzyszenia, działając pod nazwą Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie”. Stowarzyszenie jest partnerstwem trójsektorowym, składającym się z przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego. LGD działa na podstawie przepisów:

- ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. Nr 64, poz. 427 z 2007 r.);
- z ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 z późn. zm.);
- z rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia Rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. Urz. UE L277 z 21.10.2005 r. str.1) oraz ze Statutu.

Dodatkowo Stowarzyszenie może prowadzić działalność gospodarczą służącą realizacji LSR w zakresie:

- 94.99.Z działalność pozostałych organizacji członkowskich, gdzie indziej niesklasyfikowana;
- 85.59.B pozostałe pozaszkolne formy edukacji, gdzie indziej niesklasyfikowane;
- 01.11.A uprawa zbóż, roślin strączkowych i roślin oleistych na nasiona, z wyłączeniem ryżu;
- 01.25.Z uprawa pozostałych drzew i krzewów owocowych oraz orzechów;
- 01.24.Z uprawa drzew i krzewów owocowych ziarnkowych i pestkowych;
- 58.11.Z wydawanie książek;
- 58.14.Z wydawanie czasopism i pozostałych periodyków;
- 58.19.Z pozostała działalność wydawnicza;
- 77.34.Z wynajem i dzierżawa środków transportu wodnego;
- 77.21.Z wypożyczanie i dzierżawa sprzętu rekreacyjnego i sportowego;

- 72.19.Z badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie pozostałych nauk przyrodniczych i technicznych;
- 72.20.Z badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie nauk społecznych i humanistycznych;
- 70.22.Z pozostałe doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania;
- 82.30.Z działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów;
- 63.91.Z działalność agencji informacyjnych.

Głównym celem działalności Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” jest wspólne działanie na rzecz szeroko pojętego rozwoju obszarów wiejskich. **Jednocześnie Stowarzyszenie jest organizacją otwartą, nieustannie zachęcającą mieszkańców, instytucje sektora publicznego, prywatnego oraz organizacje pozarządowe do wzięcia udziału w podjętej inicjatywie.**

Statutowymi celami szczegółowymi Stowarzyszenia są:

- 1) opracowanie i realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju, zwanej dalej LSR, w rozumieniu ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, przepisów wykonawczych do tej ustawy oraz przepisów Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013,
- 2) podejmowanie inicjatyw i działań mających na celu pobudzenie aktywności społeczności lokalnych oraz ich czynny udział w opracowywaniu i realizacji LSR,
- 3) upowszechnianie i wymiana informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności na obszarach wiejskich położonych w obszarze działania Stowarzyszenia,
- 4) propagowanie działań na rzecz realizacji LSR w obszarze działania Stowarzyszenia, pozyskiwanie partnerów i źródeł finansowania LSR, w tym z programów pomocowych,
- 5) promocja obszarów wiejskich położonych w obszarze działania Stowarzyszenia,
- 6) udzielanie wsparcia mieszkańcom obszaru objętego LSR w zakresie przygotowania projektów i pozyskiwania środków na ich realizację, w tym z programów pomocowych,
- 7) upowszechnianie realizacji przedsięwzięć rolno-środowiskowych i poprawa dobrobytu zwierząt, w tym rolnictwa ekologicznego,

- 8) promocja produktów lokalnych, regionalnych i produktów rolnictwa ekologicznego wśród konsumentów,
- 9) rozwój nauki, edukacji, oświaty i wychowania na terenach wiejskich,
- 10) promocja i poprawa walorów polskiej wsi, jako miejsca przyjaznego do życia dla jej mieszkańców i do wypoczynku dla turystów z kraju i zza zagranicy,
- 11) integracja osób, społeczności i organizacji krajowych oraz międzynarodowych realizujących podobne cele,
- 12) działalność edukacyjna, szkoleniowa i informacyjna w zakresie możliwości korzystania i wdrażania programów rozwoju, restrukturyzacji i modernizacji rolnictwa,
- 13) realizacja celów określonych we Wspólnej Polityce Rolnej.

Powyżej określone cele, Stowarzyszenie będzie realizowało poprzez:

- 1) opracowanie LSR i przystąpienie do konkursu na jej realizację, organizowanego przez samorząd województwa,
- 2) rozpowszechnianie założeń zatwierdzonej LSR na obszarze działania Stowarzyszenia,
- 3) prowadzenie bezpłatnego doradztwa w zakresie przygotowywania projektów związanych z realizacją LSR,
- 4) współpracę i wymianę doświadczeń z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi działającymi w zakresie objętym celem Stowarzyszenia na poziomie krajowym i międzynarodowym,
- 5) upowszechnianie informacji o warunkach i zasadach udzielania pomocy na realizację projektów przedkładanych przez wnioskodawców, kryteriach wyboru projektów oraz sposobie naboru wniosków o pomoc w ramach realizacji LSR,
- 6) informowanie za pomocą dostępnych środków przekazu, m.in. strona WWW, ogłoszenie w prasie lokalnej, o możliwości wystąpienia do Stowarzyszenia w sprawie wyboru projektu do realizacji LSR w ramach działania 4.1.- „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”,
- 7) sprawdzanie zgodności projektów z założeniami LSR,
- 8) dokonywanie wyboru projektów do finansowania z puli środków przyznanych Stowarzyszeniu na realizację LSR w ramach działania 4.1. - „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”,
- 9) organizowanie i finansowanie:

- a. przedsięwzięć o charakterze informacyjnym lub szkoleniowym, w tym seminariów, szkoleń, konferencji i konkursów,
 - b. imprez kulturalnych, takich jak festiwale, targi, pokazy i wystawy, służących zwłaszcza promocji regionu i jego tożsamości kulturowej,
 - c. działalności promocyjnej, informacyjnej i poligraficznej, w tym: opracowywanie i druk broszur, folderów, plakatów, opracowywanie i rozpowszechnianie materiałów audiowizualnych, tworzenie stron internetowych, przygotowywanie i rozpowszechnianie innych materiałów o charakterze reklamowym lub promocyjnym.
- 10) inspirowanie i wspieranie wszelkiej działalności członków zgodnej z celami Stowarzyszenia,
- 11) stosowanie różnych form upowszechniania rolnictwa ekologicznego,
- 12) działania na rzecz ochrony przyrody i krajobrazu,
- 13) wspieranie rozwoju gospodarczego gmin,
- 14) organizowanie i prowadzenie działań na rzecz rozwoju infrastruktury gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia,
- 15) tworzenie nowych miejsc pracy,
- 16) promocję zdrowia i zdrowego stylu życia w jak najszerszym rozumieniu tych pojęć,
- 17) działalność na rzecz upowszechniania turystyki, sportu, rekreacji oraz aktywnego wypoczynku,
- 18) podejmowanie w ramach obowiązujących przepisów wszelkich przedsięwzięć związanych z rozwojem wsi,
- 19) współdziałanie z innymi organizacjami pozarządowymi, organami państwowymi i samorządowymi,
- 20) promocję produktów lokalnych, regionalnych i produktów rolnictwa ekologicznego wśród konsumentów,
- 21) prowadzenie innych działań przewidzianych dla Stowarzyszenia w przepisach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 - 2013.

Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” zostało zarejestrowane w Sądzie Rejonowym w Toruniu dnia 23.12.2008 r. pod numerem KRS 0000320535.

2. Proces budowania partnerstwa

Proces budowania w ramach LGD silnego, trójsektorowego partnerstwa publiczno-prywatnego sześciu gmin: Bartniczka, Bobrowo, Brodnica, Brzozie, Jabłonowo Pomorskie i Zbiczno rozpoczął się w 2007 roku. Priorytetowym celem, który przyświecał utworzeniu Lokalnej Grupy Działania było wypromowanie terenu tych sześciu gmin, stworzenie jak najlepszych warunków do życia dla ich mieszkańców oraz ochrona środowiska i krajobrazu, tego cennego przyrodniczo terenu. Pomysł utworzenia Stowarzyszenia narodził się u lokalnych aktywistów, którzy spotkali się po raz pierwszy 2 kwietnia 2007r. w siedzibie Urzędu Gminy Brodnica, w liczbie 29 osób. Efektem tego spotkania była przygotowana dokumentacja do rejestracji, która 19 kwietnia tego samego roku, została złożona do Sądu Rejonowego w Toruniu, w celu zarejestrowania Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” w Krajowym Rejestrze Sądowym. Niestety po kilku wezwaniach do uzupełnienia wniosku złożonego do KRS wraz ze statutem i innymi dokumentami, wniosek został odrzucony. Brak wpisu do KRS spowodował też brak możliwości podpisania umowy z Urzędem Marszałkowskim na przyznany już grant w wysokości 40.000 PLN, który miał sfinansować powstanie Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia.

Kolejne spotkanie założycielskie odbyło się 10 stycznia 2008 r. w składzie 21 osób. Również i tym razem wniosek został odrzucony, pomimo iż tworząca się inicjatywa wносиła uzupełnienia i poprawki do wniosku złożonego w Krajowym Rejestrze Sądowym.

1 października 2008 r. lokalni działacze zwołali kolejne spotkanie założycielskie w składzie 18 osób. Liczba osób obecnych na tym spotkaniu została zredukowana ze względów praktycznych, ponieważ w przypadku poprawek statutu Stowarzyszenia każdorazowo należy zwoływać Walne Zebranie Członków, a łatwiej jest zebrać potrzebną ilość osób w przypadku mniejszego grona. Stowarzyszenie kolejny raz podjęło próbę rejestracji i złożyło wniosek do KRS. W trakcie procedury rejestracyjnej rozpoczęto pracę nad dostosowaniem Partnerstwa do wymogów ustawy z 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, dającą możliwość ubiegania się Lokalnej Grupy Działania o wybór do realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju. W trakcie procesu rejestracji zaistniała konieczność przeprowadzenia kolejnego spotkania założycielskiego, na którym dokonano zmian w statucie i ponownie wniesiono o rejestrację Stowarzyszenia w dniu 1.12.2008 r.

Pomiędzy spotkaniami założycielskimi (w listopadzie 2008 r.) rozpoczęto realizację szeregu spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami gmin tworzących Partnerstwo. Prace te

zapoczątkowały tworzenie Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie”.

Tab. 1. Harmonogram spotkań

Lp.	Termin spotkania	Miejsce spotkania	Liczba uczestników
1	13.11.2008	Jabłonowo Pomorskie	17
2	13.11.2008	Bobrowo	26
3	17.11.2008	Bartniczka	22
4	17.11.2008	Brzozie	31
5	20.11.2008	Zbiczno	11
6	20.11.2008	Karbowo-Brodnica	17

Przedstawiciele trzech sektorów, w liczbie 124 osób wzięli udział w konsultacjach społecznych. Mieszkańcy wypowiedzieli się na temat: głównych zasobów oraz barier w rozwoju, identyfikacji celów, możliwości współpracy pomiędzy gminami i czynnego zainteresowania udziałem w rozwoju gmin. W trakcie spotkania przeprowadzono również badanie ankietowe, które pozwoliło uzyskać opinię w kwestiach problemowych. W efekcie skonstruowano analizę SWOT, wyznaczono, cele strategiczne oraz operacyjne. W dalszym etapie przystąpiono do opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju w oparciu o wypracowane na spotkaniach założenia.

Poniżej przedstawiamy zdjęcia uwieczniające spotkania z mieszkańcami obszaru Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie”:

Zdjęcie 1. Spotkanie w gminie Bartniczka

Zdjęcie 2. Spotkanie w gminie Bobrowo

Zdjęcie 3. Spotkanie w gminie Brodnica

Zdjęcie 4. Spotkanie w gminie Brzozie

Zdjęcie 5. Spotkanie w gminie
Jabłonowo Pomorskie

Zdjęcie 6. Spotkanie w gminie Zbiczno

3. Charakterystyka partnerstwa i sposób rozszerzania/zmiany składu LGD

Obecnie Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” liczy 20 członków. Zgodnie ze statutem Stowarzyszenia członkiem może być zarówno osoba fizyczna, jak i osoba prawna. Osoba fizyczna musi spełniać warunki określone w ustawie Prawo o stowarzyszeniach, działać na rzecz rozwoju obszarów wiejskich lub wyrazić na piśmie deklarację takiego działania oraz złożyć deklarację członkowską. Z kolei osoba prawna, w tym również jednostka samorządu terytorialnego, jest zobowiązana przedstawić uchwałę organu stanowiącego, zawierającą: deklarację przystąpienia do Stowarzyszenia, deklarację działania na rzecz rozwoju obszaru objętego LSR oraz musi wskazać osobę do reprezentacji.

Zgodnie ze statutem członek zwyczajny Stowarzyszenia jest obowiązany do: propagowania celów Stowarzyszenia i aktywnego uczestnictwa w realizacji tych celów,

przestrzegania postanowień Statutu, opłacania składki członkowskiej, brania udziału w Walnych Zebraniach Członków. Według wspomnianego dokumentu przysługują mu następujące prawa: może wybierać i być wybieranym do władz Stowarzyszenia, składać Zarządowi Stowarzyszenia wnioski dotyczące działalności Stowarzyszenia, brać udział w organizowanych przez Stowarzyszenie przedsięwzięciach o charakterze informacyjnym lub szkoleniowym. Ponadto członek ten ma wstęp na organizowane przez Stowarzyszenie imprezy kulturalne.

Członek zwyczajny Stowarzyszenia może utracić członkostwo na skutek:

- 1) złożenia Zarządowi pisemnej rezygnacji – w przypadku osoby fizycznej,
- 2) złożenia Zarządowi uchwały organu stanowiącego osoby prawnej z decyzją o wystąpieniu ze Stowarzyszenia,
- 3) wykluczenia przez Zarząd:
 - a) za działalność niezgodną ze Statutem lub uchwałą władz Stowarzyszenia,
 - b) z powodu pozbawienia praw publicznych prawomocnym wyrokiem sądu,
- 4) śmierci osoby fizycznej lub likwidacji osoby prawnej.

Zgodnie z §2 Statutu Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie”, Partnerstwo jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i osób prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego. Wynika stąd, że członkowie tego Stowarzyszenia chętnie oczekują na nowych członków, w tym na inne gminy. Od gmin pragnących przystąpienia do Stowarzyszenia oczekuje się deklaracji, że nie jest się członkiem innej LGD.

Zgodnie z §2. ust. 1 pkt.1. ppkt 1a Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008 roku w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 2013, gmina nie może być członkiem kilku Lokalnych Grup Działania. Ze statutu Stowarzyszenia zaś wynika, że LGD jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem w związku z czym gminy przyjmowane są w poczet członków pod kilkoma warunkami:

- reprezentant gminy złoży deklarację o braku członkostwa w innej Lokalnej Grupie Działania,
- gmina jako nowy członek sąsiaduje z terenem Stowarzyszenia,
- istnieje związek historyczny lub przyrodniczy (np. teren chroniony) lub gospodarczy.

4. Struktura organu decyzyjnego

Organem decyzyjnym o kluczowym znaczeniu dla funkcjonowania LGD jest Rada. W jej skład wchodzi przedstawiciele wszystkich trzech sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego, w proporcjach wynikających ze składu członków Stowarzyszenia, z zastrzeżeniem, że co najmniej połowę członków Rady stanowią partnerzy gospodarczy i społeczni w rozumieniu rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 roku w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. Urz. UE L 277 z 21.10.2005 r.) oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru Lokalnej Grupy Działania do realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji, które mają być realizowane w ramach LSR. Rada posiada Regulamin organizacyjny, zapewniający przejrzystość, demokratyczność oraz jawność podejmowania decyzji. Regulamin precyzuje zasady wyboru członków Rady, przewodniczącego, zwoływania posiedzeń i ich przeprowadzania, głosowania nad operacjami, sporządzania dokumentacji z posiedzeń oraz składania zapytań i wolnych wniosków. W głosowaniu dotyczącym wyboru operacji członkowie Rady zostają wykluczeni, w przypadku, gdy są stroną osobiście lub spokrewnieni, spowinowaceni do drugiego stopnia z wnioskodawcami. Zgodnie z §22. Regulaminu Rady Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie”, w głosowaniu nie mogą brać udział osoby, przedstawiciele w sprawach w których są stroną osobiście lub spokrewnieni, spowinowaceni do drugiego stopnia, ewentualnie gdy zachodzi zależność służbowa. Oświadczenie o braku w/w okoliczności wszyscy członkowie Rady wypełniają przed oceną danej operacji.

Rada składa się z 7-15 osób wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia, spośród członków tego zebrania. Żaden z członków Organu Decyzyjnego nie jest zatrudniony w Biurze LGD. Zgodnie z §3 Regulaminu obrad Rady będącego załącznikiem do Uchwały Walnego Zebrania Członków z dnia 27.01.2009 roku w sprawie przyjęcia Regulaminu obrad Rady członkiem Rady nie może być osoba wykonująca pracę na rzecz Biura.

Tab. 2. Skład Rady LGD.

Lp.	Imię i nazwisko/ nazwa instytucji	Sposób reprezentacji (jeśli dotyczy)	Reprezentowany sektor (publiczny, społeczny,	Nazwa reprezentowanej gminy
-----	-----------------------------------	--------------------------------------	--	-----------------------------

			gospodarczy)	
1	Gmina Jabłonowo Pomorskie	Marek Buchalski	publiczny	Jabłonowo Pomorskie
2	Gmina Zbiczno	Wojciech Rakowski	publiczny	Zbiczno
3	Gmina Bartniczka	Marek Ojdowski	publiczny	Bartniczka
4	Gmina Brzozie	Mirosław Karbowski	publiczny	Brzozie
5	Gmina Bobrowo	Kamila Stoińska	publiczny	Bobrowo
6	Zdzisław Malinowski		gospodarczy	Jabłonowo Pomorskie
7	Daniel Wierchowski		społeczny	Bobrowo
8	Marian Tomoń		społeczny	Zbiczno
9	Arkadiusz Krysztofiak		społeczny	Bobrowo
10	Krzysztof Lewandowski		społeczny	Brzozie
11	Gmina Brodnica	Beata Fijołek-Nowińska	publiczny	Brodnica
12	Jerzy Bączkowski		społeczny	Zbiczno
13	Andrzej Michałkiewicz		gospodarczy	Bobrowo
14	Jan Ciechacki		gospodarczy	Zbiczno

W skład Rady Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” wchodzi 14 osób (w tym przedstawiciele wszystkich gmin należących do LGD), reprezentujące wszystkie 3 sektory: społeczny, publiczny i gospodarczy, przy czym przedstawiciele partnerów społecznych i gospodarczych stanowią ponad połowę składu Rady (42,86% członków pochodzi z sektora publicznego, 35,71% ze społecznego, a 21,43% należy do sektora gospodarczego).

5. Zasady i procedury funkcjonowania LGD

Najważniejszym dokumentem wewnętrznym regulującym strukturę LGD oraz w przejrzysty i obiektywny sposób określający procedury jej funkcjonowania jest statut.

Według statutu władzami Stowarzyszenia są: Walne Zebranie Członków – najwyższa władza Stowarzyszenia, Rada – organ decyzyjny, Zarząd – organ zarządczy/wykonawczy oraz Komisja Rewizyjna – organ nadzorczy. Kadencja Rady, Zarządu i Komisji Rewizyjnej wynosi 5 lat i wg §15 pkt. 2. członkostwa w tych organach nie można łączyć. Uchwały władz Stowarzyszenia zapadają zwykłą większością głosów przy obecności, co najmniej połowy członków uprawnionych do głosowania.

Walne Zebranie Członków jest najwyższą władzą Stowarzyszenia.

Do kompetencji Walnego Zebrania Członków w szczególności należy:

uchwalanie kierunków i programu działania Stowarzyszenia,

- 1) wybór i odwołanie członków Rady, Zarządu i Komisji Rewizyjnej,
- 2) udzielanie absolutorium ustępującemu Zarządowi,
- 3) uchwalanie zmian Statutu,

- 4) podejmowanie uchwał w sprawie przystąpienia Stowarzyszenia do innych organizacji,
- 5) podejmowanie uchwały w sprawie rozwiązania Stowarzyszenia,
- 6) rozpatrywanie odwołań od uchwał Zarządu wniesionych przez członków Stowarzyszenia,
- 7) uchwalanie regulaminu obrad Walnego Zebrania Członków,
- 8) przyjmowanie rocznych sprawozdań z działalności Rady i Zarządu,
- 9) ustalanie wysokości składek członkowskich,
- 10) podejmowanie uchwały o zaciąganiu zobowiązań finansowych powyżej kwoty 100.000 PLN,
- 11) możliwość ustalenia diety lub ryczałtu dla Członków Zarządu, Rady i Komisji Rewizyjnej,
- 12) podejmowanie uchwały w każdej sprawie wniesionej pod obrady we wszystkich sprawach niezastrzeżonych do kompetencji innych władz Stowarzyszenia.

Każdemu członkowi zwyczajnemu Stowarzyszenia, obecnemu na Walnym Zebraniu Członków przysługuje jeden głos, a w przypadku równego rozłożenia głosów w trakcie głosowania, decydujący głos ma przewodniczący Walnego Zebrania Członków.

Rada jest organem decyzyjnym, składającym z nie mniej niż 7 i nie więcej niż 15 osób wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia spośród członków tego zebrania. Rada wybiera ze swego grona Przewodniczącego, jego Zastępcę i Sekretarza. Organ decyzyjny został omówiony w podrozdziale „Struktura organu decyzyjnego” niniejszej Strategii.

Zarząd Stowarzyszenia jest organem wykonawczym. Realizuje on całokształt działalności Stowarzyszenia, a także reprezentuje je na zewnątrz. Zarząd składa się z 5 osób: Prezesa, dwóch Wiceprezesów, Sekretarza i Skarbnika. Posiedzenia Zarządu odbywają się w miarę potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na 3 miesiące. Do zakresu działania Zarządu Stowarzyszenia należy w szczególności:

- 1) przyjmowanie nowych członków Stowarzyszenia,
- 2) reprezentowanie Stowarzyszenia na zewnątrz i działanie w jego imieniu,
- 3) kierowanie bieżącą pracą Stowarzyszenia,
- 4) zwoływanie Walnego Zebrania Członków,
- 5) powoływanie i odwoływanie kierownika Biura Stowarzyszenia oraz zatrudnianie innych pracowników tego Biura,

- 6) ustalanie wielkości zatrudniania i zasad wynagradzania pracowników Biura Stowarzyszenia,
- 7) ustalanie regulaminu Biura Stowarzyszenia,
- 8) opracowywanie LSR oraz innych wymaganych przepisami Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 - 2013 dokumentów, celem przystąpienia do konkursu na realizację LSR,
- 9) przygotowanie wniosku o dofinansowanie realizacji LSR i przystąpienie do konkursu na jej dofinansowanie, zgodnie z przepisami Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 - 2013,
- 10) realizacja LSR zgodnie z zasadami wynikającymi z przepisów Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 - 2013, w tym ogłaszanie konkursów na projekty z zakresu działania 4.1 Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 - 2013, ich przyjmowanie i przedkładanie Radzie, celem dokonania wyboru projektów do realizacji w ramach strategii,
- 11) opracowywanie wniosków i innych dokumentów w celu pozyskiwania środków na realizację celów z innych programów pomocowych,
- 12) wykonywanie innych działań wymaganych przepisami, związanych z realizacją LSR w ramach osi LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 – 2013,
- 13) realizacja uchwał Walnego Zebrania Członków i Rady,
- 14) ustalanie budżetu Stowarzyszenia,
- 15) sprawowanie zarządu nad majątkiem Stowarzyszenia,
- 16) podejmowanie decyzji w sprawie nabycia i zbycia majątku ruchomego,
- 17) podejmowanie decyzji w sprawie zaciągania zobowiązań w imieniu Stowarzyszenia do kwoty 100.000 PLN,
- 18) składanie sprawozdań ze swej działalności na Walnym Zebraniu Członków.

Komisja Rewizyjna jest organem Stowarzyszenia składającym się z 3 członków: Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego i jednego członka, wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków. Do zakresu działania Komisji Rewizyjnej należy:

- 1) kontrola bieżącej pracy Stowarzyszenia,
- 2) składanie wniosków w przedmiocie absolutorium dla Zarządu na Walnym Zebraniu Członków,
- 3) występowanie z wnioskiem o zwołanie Walnego Zebrania Członków,

- 4) dokonywanie wyboru podmiotu mającego zbadać sprawozdanie finansowe Stowarzyszenia zgodnie z przepisami o rachunkowości.

W statucie Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” § 20. określono, kto nie może zostać członkiem Komisji Rewizyjnej. Według zapisu członkiem nie może być osoba skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwo popełnione umyślnie oraz członkowie Komisji nie mogą pozostawać z członkami Zarządu w związku małżeńskim, ani też w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości z tytułu zatrudnienia.

Rekrutacja pracowników Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” odbywać się będzie w drodze otwartego konkursu ogłaszanego na tablicy ogłoszeń w Biurze i na tablicach Urzędów Gmin należących do Stowarzyszenia oraz na stronie internetowej Stowarzyszenia. Zarząd LGD ogłasza rekrutację i dokonuje naboru. Ogłoszenie zawierać będzie: opis stanowiska pracy, wymagania konieczne i pożądane, rodzaj niezbędnych dokumentów oraz termin i miejsce składania ofert. Rekrutacja będzie odbywać się w dwóch etapach: weryfikacji ofert pisemnych w ciągu 7 dni od daty zakończenia terminu na przyjmowanie ofert i rozmów kwalifikacyjnych po 7-10 dniach od zakończenia etapu pierwszego. Wynik naboru zostanie podany do publicznej wiadomości na tablicach ogłoszeń oraz stronie internetowej LGD w ciągu 3 dni od zakończenia rekrutacji. W przypadku nie dokonania pozytywnego wyboru spośród złożonych ofert, procedurę naboru jest ponawiana.

Określono następujące wymagania konieczne dla kandydatów:

- wykształcenie wyższe;
- znajomość problemów mieszkańców terenów wiejskich;
- komunikatywność, dyspozycyjność, kreatywność;
- znajomość zagadnień związanych z PROW;
- złożenie oświadczenia o niekaralności.

Wymagania pożądane są następujące:

- co najmniej dwuletnie doświadczenie w zarządzaniu projektami;
- prawo jazdy kategorii B;
- posiadanie własnego samochodu;
- podstawowa znajomość języka angielskiego lub niemieckiego.

W przypadku trudności w zatrudnieniu pracowników spełniających wymagania konieczne Zarząd podejmuje decyzję o ponownym ogłoszeniu naboru i zawężeniu wymagań w zakresie wykształcenia (obniżając je do średniego).

Siedzibą Stowarzyszenia jest miejscowość Brodnica w województwie kujawsko-pomorskim. Biuro LGD znajduje się w budynku Zarządu Dróg Wojewódzkich przy ulicy Wczasowej 46 na I piętrze, obok pomieszczeń Biura Powiatowego ARiMR oraz Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa Starostwa Powiatowego. Jego powierzchnia wynosi 12,54 m² i jest wyposażone w jedno stanowisko pracy pozwalające na swobodną obsługę interesantów oraz stół i krzesła do należytej obsługi klienta. Stowarzyszenie posiada na lokal umowę dzierżawy na czas określony z możliwością przedłużenia. W dni robocze w godzinach 10.00-12.00 członkowie Stowarzyszenia przyjmują zainteresowanych i udzielają wyczerpujących odpowiedzi na temat zasad funkcjonowania Stowarzyszenia, wykorzystując do tego komplet materiałów uzyskanych ze strony internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Urzędu Marszałkowskiego. Stosowne ogłoszenie o pracy Biura znajduje się we wszystkich Urzędach Gmin należących do Stowarzyszenia. Od początku kwietnia zatrudniona zostanie jedna osoba i Biuro zostanie wyposażone w: telefon, fax, urządzenia wielofunkcyjne (drukarka i ksero), laptop wraz z projektorem i ekranem oraz komputer stacjonarny z połączeniem do Internetu, z którego będą mogli korzystać beneficjenci. Poza tym Biuro wyposażone będzie w dwa biurka, dwie szafy, z których jedna przeznaczona będzie do przechowywania dokumentów archiwalnych oraz regały na dokumenty. W Biurze odbywają się posiedzenia Zarządu i komisji Rewizyjnej a posiedzenia Rady, Walny Zebrania Członków odbywają się w sali należącej do Gminy Brodnica.

Biuro Stowarzyszenia spełnia funkcje administracyjne, zarządza dokumentacją i obsługuje organy LGD, umożliwiając im prawidłowe wypełnianie nałożonych na nie zadań i obowiązków. W Biurze Stowarzyszenia archiwizowane będą wszelkie dokumenty. Procedura obiegu dokumentów przedstawia się następująco:

1. Każdy dokument/wniosek wpływający do Biura Stowarzyszenia zapisywany jest w dzienniku przyjęć z dokładną datą i godziną, jeśli przesyłka dotrze za pośrednictwem poczty/kuriera, jako godzinę przyjęcia wpisujemy 12.00 a za datę przyjęcia uznajemy datę stempla pocztowego. Osoba przyjmująca potwierdza fakt wpłynięcia stawiając swoją pieczęć i parafkę. Od tego momentu pracownik Biura odpowiada za stan fizyczny otrzymanego dokumentu.
2. O każdej ważnej sprawie przyjmujący powiadamia bezpośrednio stronę: Prezesa lub innego członka Zarządu lub przedstawiciela Rady, Komisji Rewizyjnej.
3. Pisma po wstępnej obsłudze należy umieścić w teczkach do podpisu lub do segregatora danego organu: Zarządu, Rady, Komisji Rewizyjnej.

4. Segregatory muszą znajdować się w szafie ze sprawnym zamkiem, a klucz po zakończeniu pracy należy schować w miejscu znanym tylko sobie.
5. Segregatory/akta udostępnia się po wyjęciu z szafy Prezesowi lub wyznaczonemu członkowi Zarządu, Przewodniczącemu Rady lub wyznaczonemu przedstawicielowi lub Przewodniczącemu Komisji Rewizyjnej lub wyznaczonemu członkowi Komisji Rewizyjnej. Gdy dokumenty zainteresowany chce wynieść poza Biuro pracownik sporządza notatkę, w której zawiera między innymi: datę sporządzenia, dane stron, rodzaj wynoszonej dokumentacji, podpisy zainteresowanych i odkłada w miejsce wyniesionego dokumentu. Po dostarczeniu ponownym dokumentów pracownik na omawianej notatce sporządza adnotację o przekazywanych dokumentach, występujących brakach i obie strony składają podpisy. Notatka dodawana jest do wędrującej dokumentacji.
6. Gdy wpływającym do Biura dokumentem jest wniosek to pracownik dodaje stosowne załączniki – karty i układa w porządku terminowym w odpowiednich teczkach, a jeśli jest polecenie to wypełnia załączniki we wskazanych pozycjach.
7. Dokumenty powracające do pracownika Biura po analizie przez odpowiedni organ należy posegregować według właściwości i na bieżąco obsługiwać.
8. Na biurku pracownik zawsze posiada tylko dokumenty – pisma, które aktualnie rozpatruje a pozostałe muszą znajdować się w szafie, biurku, które należy zamykać.
9. Wszystkie aktualnie rozpatrywane dokumenty będące na biurku muszą być położone w pozycji utrudniającej osobie trzeciej na zapoznanie się z danymi osobowymi.
10. Po zakończeniu pracy wszystkie dokumenty należy przechowywać w zamkniętej szafie, biurku.
11. Nigdy nie wolno pozostawiać po zakończeniu pracy jakichkolwiek dokumentów poza szafą, biurkiem.

Aktualnie Stowarzyszenie nie zatrudnia żadnej osoby. Sprawami promocji zajmują się poszczególni członkowie Stowarzyszenia, którzy dyżurują w siedzibie LGD w dni robocze w godz. 10.00 – 12.00. Od początku kwietnia 2009 roku do prowadzenia Biura zatrudniony zostanie pracownik. Do jego obowiązków należeć będą w szczególności:

- prowadzenie i organizacja pracy Biura (obróć korespondencją, dbałość o majątek, umiejętne gospodarowanie zasobami),
- udzielanie informacji zainteresowanym,
- nawiązywanie i prowadzenie kontaktów z samorządami gminnymi,

- przeprowadzanie inwentaryzacji terenu w zakresie potencjału kulturowego w szerokim tego słowa znaczeniu (dobra kulturowe materialne i niematerialne),
- udzielanie pomocy przy wypełnianiu wniosków i ich późniejszym rozliczaniu,
- udzielanie pomocy czy nawet organizowanie wyjazdów na konkursy,
- organizowanie wystaw dla twórców z terenu Stowarzyszenia,
- prowadzenie sprawozdawczości finansowej i rzeczowej,
- aktualizacja strony internetowej,
- inne zadania zlecone przez prezesa, zgodne z funkcjonowaniem LGD.

Zatrudniona osoba pracować będzie w dni robocze w godz. 7.30 – 15.30. Pracodawcą będzie Prezes Zarządu. Od początku maja 2009 roku w Biurze pracować będzie również stażysta z PUP Brodnica, który podlegać będzie bezpośrednio pracownikowi Biura i głównie będzie odpowiadał za prowadzenie Biura oraz kontakty z organami Stowarzyszenia. Do jego zadań należeć będzie również zbieranie informacji i przekazywanie do potencjalnych odbiorców o środkach finansowych pozwalających na rozwój firm, instytucji kultury, itp. Przy podpisaniu umowy o pracę na okres próbny (3 miesiące) pracownik otrzyma do podpisania i realizacji zakres obowiązków, w którym będzie wyszczególniony zestaw czynności do wykonywania i zakres odpowiedzialności za powierzone mienie oraz przeszkolony zostanie w zakresie BHP i Ppoż. Po zakończeniu okresu próbnego pracodawca dokona oceny pracownika i w przypadku pozytywnej oceny zawrze umowę o pracę na czas nieokreślony, a w przypadku wątpliwości druga umowa o pracę zawarta będzie na czas określony zgodnie z Kodeksem Pracy.

Sprawy kadrowo-płacowo-księgowe prowadzone będą na zlecenie przez osobę lub firmę, z którą Zarząd Stowarzyszenia podpisał odpowiednią umowę. W tym przypadku brane pod uwagę będą:

- posiadanie kwalifikacji do prowadzenia w/w spraw,
- udokumentowane doświadczenie w realizacji omawianych zagadnień,
- terminowość prowadzenia usługi,
- wysokość ceny za wykonywanie omawianej usługi.

Stowarzyszenie, po rozpropagowaniu działań prowadzonych przez LGD, planuje zatrudnienie: jednego pracownika do prowadzenia Biura, a także stażysty lub w ramach przyuczenia do zawodu, który w ciągu 6 miesięcy winien posiadać ogólną wiedzę o LGD i po zakończeniu okresu nauki w Biurze będzie bardzo pomocny w działaniach aktywizujących mieszkańców terenu działania LGD.

II. Charakterystyka obszaru

1. Typ gmin

Pod względem administracyjnym obszar Stowarzyszenia obejmuje sześć z dziesięciu gmin Pojezierza Brodnickiego: Bartniczka, Bobrowo, Brodnica, Brzozie, Jabłonowo Pomorskie i Zbiczno. LGD zajmuje prawie 70% całego Pojezierza Brodnickiego. Pięć spośród wymienionych gmin to gminy wiejskie, natomiast jedna (Jabłonowo Pomorskie) to gmina miejsko-wiejska. Taka struktura wskazuje na typowo wiejski charakter obszaru LGD. Należy podkreślić, że żadna ze wspomnianych gmin nie należy do innej Lokalnej Grupy Działania.

Tab. 3. Typ gmin obszaru LGD.

Nazwa gminy	Typ gminy	Identyfikator jednostki podziału terytorialnego kraju
Bartniczka	wiejska	040206 2
Bobrowo	wiejska	040202 2
Brodnica	wiejska	040203 2
Brzozie	wiejska	040204 2
Jabłonowo Pomorskie	miejsko-wiejska	040207 3
Zbiczno	wiejska	040210 2

Źródło: GUS 2007

2. Położenie

Pod względem geograficznym obszar Partnerstwa położony jest w północno – wschodniej części województwa kujawsko – pomorskiego. Wszystkie gminy obszaru LGD wchodzą w skład powiatu brodnickiego, leżącego na krańcu obszaru funkcjonalnego „Zielone Płuca Polski”.

Rys. 1. Położenie obszaru LDG

Odrą.

Teren LGD graniczy od strony północno-wschodniej i wschodniej z powiatami województwa warmińsko-mazurskiego: nowomiejskim (z gminami Biskupiec, Kurzętnik, Grodziczno) oraz z działdowskim (gmina Lidzbark). Od południa ziemie LGD sąsiadują z pozostałymi gminami z powiatu brodnickiego tj.: z gminą Górzno, Świdziebnia i Osiek. Od strony zachodu z powiatem rypińskim – gmina Wapielsk, z powiatem golubsko-dobrzyńskim – gmina Golub-Dobrzyń, z powiatem wąbrzeskim – gminy Książki i Dębowa Łąka. Granicę północną dzieli z powiatem grudziądzkim – z gminami Radzyń Chełmiński i Świecie nad

Odrą. Obszar Partnerstwa graniczy z innymi LGD działającymi na terenie województwa kujawsko-pomorskiego: Stowarzyszeniem LGD Gmin Dobrzyńskich Region Północ, Związkiem Stowarzyszeń LGD „Dolina Drwęcy” i LGD ”Wieczno”. W przyszłości takie położenie wpłynie na współpracę pomiędzy Partnerstwami i podjęciem wspólnych działań na rzecz rozwoju całego regionu.

Rys. 2. Krainy historyczne

Obszar LGD położony jest na terenie regionu historyczno – geograficznego Ziemi Chełmińskiej. Ze względu na lokalizację posiada on pewne specyficzne uwarunkowania, m.in. w postaci licznych zasobów historyczno-kulturowych, predysponujących go do rozwoju szeroko rozumianej turystyki. Wydarzenia historyczne mające miejsce na tym obszarze ukształtowały jednocześnie pewną tożsamość i odrębność kulturową tego terenu oraz zamieszkujących go ludzi, czego przejawem są m.in. strój charakterystyczny dla ziemi chełmińskiej oraz liczne lokalne zespoły pieśni i tańca. Obszar LGD leży w Dolinie Drwęcy, która jest prawobrzeżnym dopływem Wisły. Właśnie dzięki temu oraz zlodowaceniom, które objęły Polskę, obszar LGD ma charakterystyczne ukształtowanie powierzchni.

3. Ukształtowanie powierzchni

Powierzchnia LGD wynosi 718 km², co stanowi 69,04% powierzchni powiatu brodnickiego oraz 4,09% powierzchni całego województwa kujawsko-pomorskiego. Powierzchnię obszaru zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tab. 4. Powierzchnia LGD z podziałem na gminy

Wyszczególnienie	Powierzchnia	
	km ²	% powierzchni obszaru LGD
Bartniczka	83	11,56
Bobrowo	146	20,33
Brodnica	127	17,69
Brzozie	93	12,95
Jabłonowo Pomorskie	135	18,80
Zbiczno	134	18,66
Obszar LGD	718	100,00

Źródło: GUS 2006

Obszar Stowarzyszenia rozciąga się w dorzeczu Wisły i jej prawobrzeżnych dopływów: Skrwy, Drwęcy i Osy. Pod względem fizyczno – geograficznym teren usytuowany jest na obszarze makroregionu Pojezierza Chełmińsko - Dobrzyńskiego. Centralna jego część znajduje się w granicach mezoregionu Doliny Drwęcy, północna – Pojezierza Brodnickiego, zachodni fragment – Pojezierza Chełmińskiego. Na południe i wschód od Doliny Drwęcy rozpościera się mezoregion Pojezierza Dobrzyńskiego. Północno – wschodnie peryferia powiatu leżą w granicach Garbu Lubawskiego, a południowo – wschodnie w granicach Równiny Urszulewskiej. Przynależność Partnerstwa przejawia się w niezwykle malowniczym ukształtowaniu tego terenu, licznych wzniesieniach i zagłębieniach (drumlinach, nieckach, wzgórzach itd.), w których często usytuowane są zbiorniki wodne (jeziorka, oczka wodne, stawy, rzeki). Zróżnicowanie rzeźby terenu, znaczne wysokości względne, duże spadki i występowanie innych elementów wzbogacających krajobraz szczególnie predysponuje ten teren do rozwoju funkcji turystycznej, sportu oraz pełniejszego wykorzystania dla rekreacji przez mieszkańców. Szczególne walory turystyczne to kompleksy leśne, zbiorniki wodne, podmokłe oraz suche łąki, świeże powietrze i torfowiska.

4. Klimat

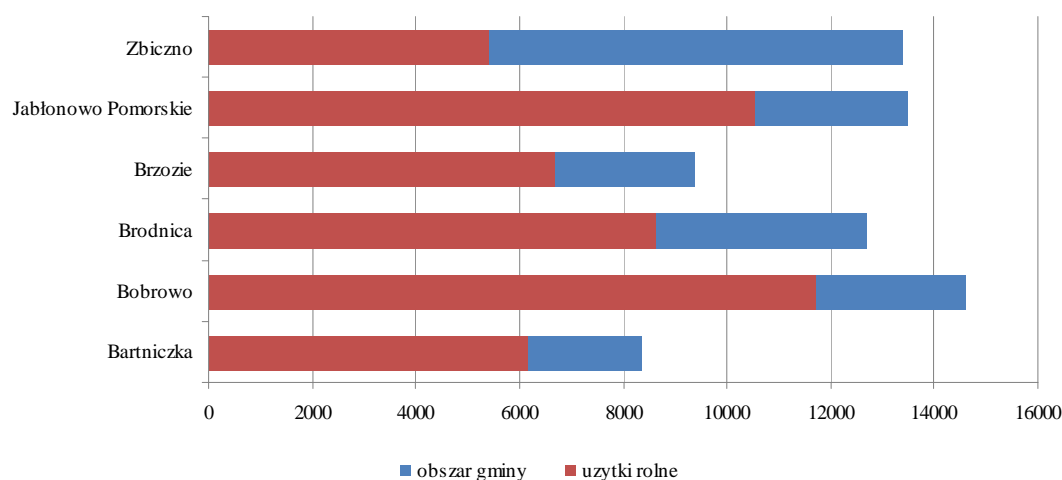
Klimat obszaru Partnerstwa jest typowo przejściowy między klimatem morskim i kontynentalnym, co znajduje swój wyraz w dużej zmienności i różnorodności układów pogody. Zima na tym obszarze trwa przez 91 dni, zaś lato przez 90 dni. Dni pogodnych notuje się 50, a pochmurnych 130. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 6,9°C. Najchłodniejszym miesiącem jest styczeń (-3,8°C), najcieplejszym natomiast lipiec (17,3°C). W ciągu roku na rozpatrywanym obszarze okres wegetacyjny, czyli okres ze średnią dobową temperaturą powietrza powyżej 5°C trwa średnio przez ok. 214 dni.

Najczęstsze są na tym obszarze wiatry zachodnie, na które przypada ok 13,1 % przypadków, przeważają wiatry bardzo słabe (1-2 m/s) i słabe (2-4 m/s), na które przypada ponad 70 % przypadków. Ponadto znaczną powierzchnię zajmują obszary o topoklimacie korzystnym dla budownictwa mieszkaniowego, ogrodnictwa, warzywnictwa, a także dla turystyki i rekreacji. Niekorzystnym czynnikiem klimatycznym omawianego obszaru są niskie wartości opadów atmosferycznych (najwyższe sumy opadów notowano w lipcu - 87 mm), mające istotny wpływ na warunki produkcji rolniczej. Ich ilość jest za mała, aby całkowicie zaspokoić potrzeby wodne roślin uprawnych, co uniemożliwia wykorzystanie w pełni możliwości produkcyjnych gleby.

5. Gleby

Szczególnie ważnym komponentem środowiska są gleby, których jakość stanowi główny czynnik determinujący sposoby ich gospodarczego wykorzystania. Decydują one w dużym stopniu o jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Na całym Pojezierzu Brodnickim, do którego należą wszystkie gminy Partnerstwa, wykształciły się stosunkowo dobre gleby, głównie bielcowe i brunatne.

Wykres 1. Użytki rolne na terenie LGD (dane w ha)

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Urzędów Gmin, 2007

Na terenie Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” użytki rolne, w skład których wchodzi grunt orny, sady, łąki i pastwiska, stanowią ok. 40% Powiatu Brodnickiego. Użytki rolne stanowią ponad 57% powierzchni całego Partnerstwa, w poszczególnych gminach wygląda to następująco: w gminie Bobrowo - ponad 80%, w gminach Bartnicze, Brzozie, Jabłonowie Pomorskim - ponad 70%. Niniejsze znaczne obszary użytków rolnych świadczą o typowo rolniczym terenie Stowarzyszenia.

6. Bogactwa naturalne

Na terenie Stowarzyszenia nie występują żadne z podstawowych surowców mineralnych, a jedynie znaleźć możemy surowce pospolite – różne formy kruszywa, kreda jeziorna i torfy. Obszar o bardzo wysokich wartościach przyrodniczo-krajobrazowych pełni ważną, węzłową rolę w krajowym

ekologicznym systemie obszarów chronionych. Znajdujące się tu rozległe kompleksy leśne, niska jakość gleby, brak surowców mineralnych, małe zaludnienie, położenie na uboczu szlaków komunikacyjnych zadecydowały o niewielkim przekształceniu antropogenicznym i bardzo dobrym stanie zachowania walorów przyrodniczych.

Obszar Partnerstwa należy do terenu Zielonych Płuc Polski, organizacji ekologicznej mającej na celu opracowywanie, promowanie i wdrażanie strategii ekorozwoju dla objętego regionu. W czasie powszechnej globalizacji coraz większego znaczenia nabierają obszary charakteryzujące się unikatowymi cechami środowiska przyrodniczego i kulturowego. Ten niepowtarzalny obszar należy nie tylko chronić, ale także umiejętnie wykorzystywać w ramach marketingu terytorialnego. Obszar LGD charakteryzuje się stosunkowo bogatą fauną (szczególnie wyróżnia się gmina Zbiczno). Gminy Brodnica, Brzozie, Jabłonowo Pomorskie i Zbiczno wchodzi w skład Brodnickiego Parku Krajobrazowego, zaś gminy Bartniczka i część gminy Brzozie należą do Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego. Ponadto obszary trzech gmin: Brodnicy, Bartniczki, Brzozia położone są na Bagiennej Dolinie Drwęcy, która jest Obszarem Specjalnej Ochrony Ptaków, należącym do programu Natura 2000. Teren Bagiennej Doliny Drwęcy kształtem przypomina lecącego ptaka z punktem centralnym na terenie LGD - w okolicach Bartniczki.

Flora i fauna terenu Stowarzyszenia charakteryzują się różnorodnością i bogactwem gatunków. Wiele z nich umieszczonych jest na liście w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt, Polskiej Czerwonej Księdze Roślin i Polskiej Czerwonej Liście Roślin. Spotykane są tu relikt glacialne, gatunki arktyczne, stepowe i górskie. O wysokiej randze przyrodniczej obszaru świadczy występowanie 9 rezerwatów przyrody. Na obszarze LGD obfita jest fauna, a w szczególności awifauna. Największymi osobliwościami są: orlik krzykliwy, bocian czarny i bielik, a także kania rdzawa, żuraw, kormoran czarny, czapla siwa, bąk i zimorodek. Spośród rzadkich gatunków ssaków żyją tu daniela, wydry, a nawet bobry, których ślady żerowania spotkać można nad Skarlanką k/Grzmięcy, nad Drwęcą i nad jeziorami Małe i Wielkie Partęczyny. Jeziora obfitują w ryby, a do najczęściej występujących okazów należą: szczupak, lin, węgorz, leszcz, okoń, płoć i karaś, a także karpie, sandacze, sieje i sielawy. Od kilku lat w lasach obszaru Partnerstwa prowadzi się reintrodukcję sokoła wędrownego.

+Cechą charakterystyczną dla obszaru LGD jest rzeka Drwęca, będąca największym w Polsce rezerwatem ichtiologicznym. Ochronie podlega środowisko wodne i bytujące w nim ryby: pstrąg, łosoś szlachetny, troć, minóg rzeczny i inne. Obecnie Drwęca stała się miejscem restytucji jesiotra bałtyckiego. Ekosystem rzeki stwarza dogodne warunki do występowania licznych gatunków ptactwa wodnolotnego. Na szczególną uwagę zasługuje tzw. Bagienna Dolina Drwęcy, uznana za ostoję ptactwa o randze europejskiej, ze względu na zatrzymujące się tu podczas wędrówek liczne stada gęsi białoczelnych. Zlokalizowana jest ona pomiędzy Brodnicą a Nowym Miastem Lubawskim i rozciąga się przez trzy gminy: Brodnicę, Bartniczka oraz Brzozie. Tutejsze siedliska ważne są dla gatunków roślin, owadów, ryb, płazów, ptaków, nietoperzy i innych zwierząt związanych z nieuregulowaną rzeką niziną i stosunkowo mało zmienionymi podmokłymi terenami wokół niej.

7. Lesistość

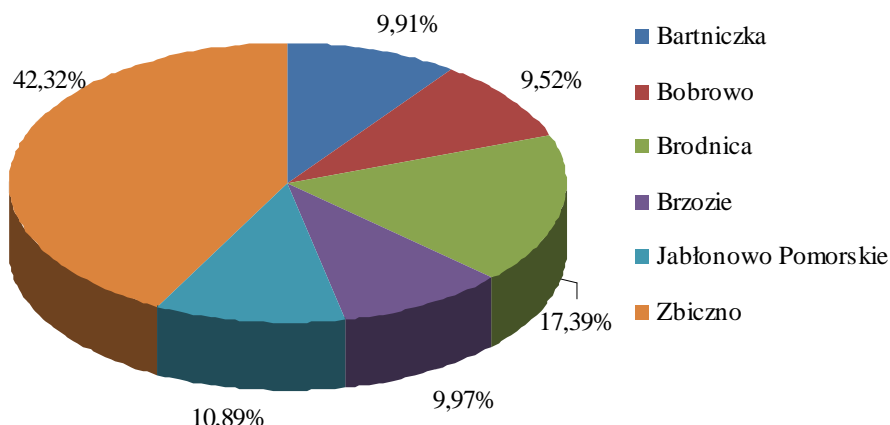
Lasy i grunty leśne na terenie Partnerstwa zajmują powierzchnię 13 593ha, co stanowi prawie 19% obszaru. Jest to skutek dominacji obszarów wysoczyznowych, o względnie dobrych warunkach glebowych, predysponowanych do użytkowania rolniczego. Lasy występują głównie na piaszczystych glebach w pradolinie Drwęcy, gdzie towarzyszą im zwykle kompleksy łąk i pastwisk.

Lasy tworzą tu jeden zwarty i rozległy kompleks – pozostałość po dawnej Puszczy Toborskiej, poprzecinany jedynie siecią rzek i jezior, enklawami podmokłości i terenów rolnych. Przestrzennie dominują różne postacie borów mieszanych i sosnowych, znaczne powierzchnie zajmują też lasy liściaste. Przebiegają tu granice zasięgu klonu polnego, jawora, buka zwyczajnego i jarzębu brekini.

Na terenie LGD występuje nierównomierny rozkład lasów. Największym stopniem lesistości charakteryzują się gminy należące do parków krajobrazowych. Drzewa budujące lasy mają często po kilkadziesiąt lat, ale również występują młode okazy, które utrzymują i polepszają istniejącą już

gospodarkę leśną. Stopień zróżnicowania zalesienia stanowi w dużej mierze o atrakcyjności turystycznej danego terenu. Z tego też względu Lokalna Grupa Działania zamierza współpracować z Nadleśnictwami, Urzędami Gmin oraz mieszkańcami w zakresie wspierania i propagowania zalesiania, zadrzewiania gruntów do tego predysponowanych i przeznaczonych w planach zagospodarowania przestrzennego. Kwestia ta jest niezwykle istotna w aspekcie planowanego rozwoju funkcji turystycznej na tym obszarze.

Wykres 2. Powierzchnia lasów i gruntów leśnych na obszarze poszczególnych gmin należących do Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie”.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Urzędów Gmin, 2007

8. Zasoby wodne

Prawdziwym „skarbem” przyrody Partnerstwa są jeziora, ponad 100 z nich pełni ważną funkcję ekologiczną i hydrologiczną. Większość z nich to jeziora o powierzchni kilku hektarów. Największymi jeziorami należącymi do obszaru LGD są: Bachotek (211 ha), Sosno (188 ha), Płowęż (174,2 ha), Wądryń (170,4 ha), Zbiczno (128,9 ha), Ciche (110 ha), Wysokie Brodno (91,0 ha) oraz Niskie Brodno (87,2 ha). Najczęściej jeziora należą do II klasy czystości, a wędkarze mogą wyłowić z nich: szczupaki, liny, węgorze, leszcze, okonie, płocie i karasie, a także karpie, sandacze i sielawy. Sporo jest tu jeszcze „niezadeptanych” miejsc, które czekają na zagospodarowanie dla atrakcji turystycznych, szlaków czy miejsc widokowych. Na terenie LGD znajdują się dystroficzne jeziora, na których rośnie wiele zagrożonych gatunków np. rosziczka, ziele bagna zwyczajnego, różnego rodzaju wrzosy, mech torfowiec itp. Najczęściej występujące jeziora to jeziora rynnowe i wytopiskowe. Występują tu również wody gruntowe oraz źródła wybijające i tworzące małe, wąskie strumyki.

Przez obszar LGD płynie rzeka Drwęca. Jest ona w całości rezerwatem ichtiologicznym, utworzonym dla ochrony pstrąga, szlachetnego łosia, troci, certy i minoga rzeczno. Na podstawie badań stanu czystości z 2004 r. zakwalifikowano Drwęcę do III klasy czystości wód. Płyną tu także rzeki Brynica, Lutryna, Ossa, Pissa, Samionka i Skarlanka. Pagórkowaty charakter, zagłębienia terenu wraz z licznie występującymi tu zbiornikami wodnymi tworzą wspaniałe warunki dla wypoczynku i rekreacji oraz rozwoju szeroko rozumianej funkcji turystycznej.

9. Zanieczyszczenie środowiska

Jednym z zagrożeń dla środowiska wodnego LGD jest gospodarka rolna. Dotyczy to przede wszystkim rejonów o dużym udziale użytków rolnych – gminy Bobrowo, Jabłonowo Pomorskie, Bartniczka, Brzozie (powyżej 70% użytków rolnych całego terenu gminy). Wiąże się to głównie z

nawożeniem mineralnym i stosowanymi środkami ochrony roślin. Są one tylko częściowo przyswajane przez glebę, reszta natomiast przedostaje się do wód gruntowych i powierzchniowych, zanieczyszczając je i przyspieszając proces eutrofizacji. Kolejnym zagrożeniem dla jakości wód jest nieuregulowana gospodarka ściekowa: rozwój sieci wodociągowej bez jednoczesnego rozwoju sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków, czego efektem jest wprowadzanie ścieków nieoczyszczonych (lub oczyszczonych niewystarczająco) do wód. Problem ten dotyczy wszystkich gmin objętych LSR. Dla wsi, o rozproszonej zabudowie, rozwiązaniem byłyby małe przydomowe oczyszczalnie ścieków. Z uwagi na brak rozwiniętej sieci kanalizacyjnej możliwości istniejących oczyszczalni ścieków pozostają niewykorzystane w pełni.

Ze względu na brak dużych obiektów przemysłowych oraz szlaków drogowych obciążonych ruchem samochodowym obszar objęty LSR można zakwalifikować do terenów o czystym powietrzu atmosferycznym, które poprawia się z powodu powiększających się terenów leśnych. Warunki akustyczne na terenie obszaru objętego LSR należy uznać jako bardzo korzystne. W połączeniu z czystym powietrzem atmosferycznym stwarza to uwarunkowania dla rozwoju turystyki i rekreacji, pozwalając na spokojny wypoczynek oraz kreuje dogodne warunki dla zamieszkania.

10. Obszary objęte ochroną

Na obszarze Stowarzyszenia istnieją dwa parki krajobrazowe, które swoją powierzchnią obejmują pięć z sześciu gmin LGD. Gminy Brodnica, Brzozie, Jabłonowo Pomorskie i Zbiczno wchodzi w skład Brodnickiego Parku Krajobrazowego, zaś gminy Bartniczka i część gminy Brzozie należą do Górzeńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego. Cały teren LGD zalicza się do obszaru Zielonych Płuc Polski, jednego z najcenniejszych w kraju i Europie systemu ekologicznego. Łączna powierzchnia obszarów prawnie chronionych stanowi 52,84% obszaru objętego LSR.

Tab. 5. Obszary prawnie chronione na obszarze LGD

Obszary prawnie chronione na obszarze LGD	Powierzchnia (ha)
Ogółem	37 962,36
Parki narodowe	0
Rezerваты przyrody	327,63
Parki krajobrazowe razem	4977
Obszary chronionego krajobrazu	20281
Użytki ekologiczne	226,73
Pomniki przyrody	Liczba (sztuki)
Ogółem	67

Źródło: dane z Urzędów Gmin, 2007

11. Uwarunkowania kulturowe

Na terenach LSR występują liczne zasoby kulturowo-historyczne: kościoły, grodziska, pałace i parki. Większość obiektów jest znacznie zdegradowana i wymaga rewitalizacji. Ponadto obszar ze względu na swą bogatą historię posiada wiele stanowisk archeologicznych, z których większość nie posiada jednak ekspozycji w terenie, czekając na „ponowne odkrycie”.

W gminie Bartniczka na największą uwagę zasługują cztery kościoły - trzy drewniane p.w. Św. Marcina w Grążawach, p.w. Św. Wawrzyńca i Mikołaja w Radoszkach z XVIII w., p.w. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny w Jastrzębiu z XIX w. oraz jeden murowany p.w. Chrystusa Króla w Nowych Świerczynach z XX w. Przy kościołach funkcjonują zabytkowe cmentarze i dzwonnice. Obiekty, które zostały wpisane do rejestru zabytków prawnie chronionych w gminie Bobrowo to: kościoły - p.w. Św. Jakuba Apostoła Starszego w Bobrowie z XIII/XIV w., p.w. Św. Andrzeja Apostoła w Brudzewach i p.w. Św. Jana Chrzyciela w Nieżywiciu obydwu z I poł. XIV w., p.w. Św. Mikołaja w Kruszynach z II poł. XIV w. oraz p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Grzybnie z końca XVIII w., a także grodziska

wczesnośredniowieczne w Bobrowie i Chojnicach, grodzisko średniowieczne w Słoszewie, młyn wodny z miejscowości Lisa Młyn oraz zespoły dworsko – parkowe w Słoszewie (XVIII/XIX w.) i Nieżywieciu (II poł. XIX w.). Na terenie gminy Brodnica do dziedzictwa historycznego należą kościoły z I połowy XIV w.: p.w. Świętych Fabiana i Sebastiana znajdujący się w Szczuce, w Gorczenicy p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego, p.w. Św. Mikołaja w Cielećtach oraz p.w. Św. Bartłomieja w Mszanie z I połowy XX w. W Mszanie znajduje się również osada myśliwych z okresu mezolitycznego (od 7000 r. p.n.e. do 1450r. p.n.e.). W gminie Brzozie funkcjonuje kościół p.w. Wszystkich Świętych w Brzoziu oraz dwór w Kuligach. W gminie Jabłonowo Pomorskie występuje wiele historyczno-kulturowych zespołów. Kościół p.w. Św. Wojciecha, grodziska wczesno i późno średniowieczne oraz zespół pałacowo – parkowy należący do Zgromadzenia Sióstr Pasterek to zabytki w Jabłonowo Zamek. Warto wspomnieć, iż na terenie pałacu znajduje się trumna ze szczątkami Matki Marii Karłowskiej, której proces beatyfikacyjny zakończony został 10 marca 1971 roku. Ostatnim etapem beatyfikacji była homilia beatyfikacyjna wygłoszona przez Papieża Jana Pawła II w 1997 roku. Matka Maria od Pana Jezusa Ukrzyżowanego została pierwszą błogosławioną młodej diecezji toruńskiej. Dodatkowo we wsi Płowęż, gmina Jabłonowa Pomorskiego, znajduje się kościół p.w. Św. Małgorzaty, zespół dworsko-parkowy z XIX w., młyn wodny z ok. XIX/XX w., grodzisko – późno średniowieczne i grodzisko z kultury łużyckiej. W Lembargu znajduje się grodzisko wczesnośredniowieczne oraz kościół p.w. Św. Piotra i Pawła. Warto wspomnieć, że oprócz kościoła p.w. Św. Marcina, dworków, zespołów pałacowo – dworskich oraz dwóch grodzisk na terenie gminy znajduje się wieś Górale o zachowanym układzie historycznym okolicy. Jest to najstarszy typ wsi w Polsce i podlega kompleksowej ochronie konserwatorskiej. We wsiach Jaguszewice, Konojady Duże, Konojady Małe i Mileszewy ciekawymi obiektami są zespoły dworsko-parkowe wszystkie z XIX w. W gminie Zbiczno zobaczyć warto cenne historycznie i kulturowo kościoły: p.w. Św. Jakuba Apostoła w Żmijewie - gotycki, zbudowany w I połowie XIV w. oraz p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Pokrzydowie - kościół rzymsko – katolicki z XIXw.. We wsi Tomki znajdują się: park dworski z pomnikami przyrody: 2 dęby, 2 lipy i świerk oraz zespół dworsko-parkowy z XIX w.

Tak wiele obiektów zabytkowych stanowi istotną atrakcję turystyczną i może stać się bazą dla przyszłego rozwoju funkcji turystycznej. Konieczne jest jednak podjęcie odpowiednich działań zmierzających do fachowego zdiagnozowania posiadanych zasobów, określenia ich atrakcyjności i możliwości ich wykorzystania dla rozwoju turystyki, renowacji, rekultywacji i oznakowania, a także stworzenia wokół nich pełnej bazy turystycznej, tj. gastronomicznej, hotelarskiej, usługowej, rozrywkowej oraz wypromowania tego terenu.

Ważnym elementem analizy kulturowej jest także kwestia odrębności etnicznej ludności. Pod względem gwarowym ludność Partnerstwa pozostaje w bliskim związku z Kujawami, lecz tworzy odrębną grupę etniczną. Na przełomie wieków ludność stworzyła swoistą tradycję, kulturę i gwarę tego regionu. Do dnia dzisiejszego panuje na terenie Partnerstwa odrębna kultura, która cechuje się powściągliwością, a wręcz surowością w mowie i obyczajach.

Na dziedzictwo kulturowe mieszkańców składa się przede wszystkim:

- gwara,
- przebogata obrzędowość doroczno – rodzinna (do dziś kultywuje się tradycje związane z dożynkami, kolędowaniem, jasełkami czy święceniem palm, przetrwały starodawne przyśpiewki i opowieści z wieloma bardzo specyficznymi obrzędami, jak chociażby sobótki),
- folklor słowno - muzyczny,
- architektura tradycyjna: drewniana i murowana, zabudowa wiejska i małomiasteczkowa, dworska i zamkowo – pałacowa, sakralna i świecka, również tzw. „mała architektura” (np. liczne kapliczki i krzyże przydrożne),
- sztuka ludowa – nieprofesjonalna oraz rękodzieło ludowe.

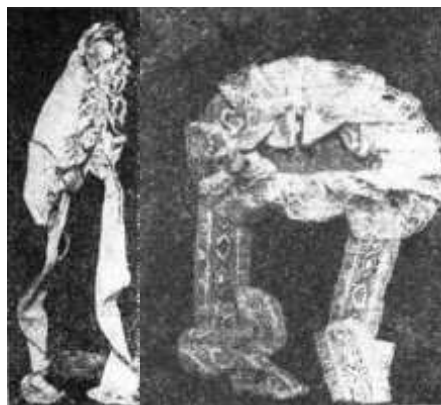
Cechami charakterystycznymi w ubiorze ludności tego terenu było i jest kobiece nakrycie głowy. W dni powszednie były to chustki, które do dnia dzisiejszego nosi wiele starszych kobiet. Latem ubierano chustki cienkie, płócienne, zaś zimą grube. Flanelowe - letnie chustki u młodszych kobiet były zazwyczaj białe i ozdobione ciemnymi kropkami, starsze niewiasty nosiły chustki ciemne w jasne kropki. Chustki

wiąże się z tyłu głowy albo pod brodą. W niedziele i święta kobiece nakrycie głowy w środowiskach robotniczych stanowiły jedwabne chustki, a wśród chłopów kapelusze.

Dawniej pospolite były również czepki płócienne lub tiulowe - bardzo skromne i przeznaczone do użytku domowego, zdobione wstążką lub haftem wzdłuż brzegu. Okazałe były czepce panieńskie, wykonywane z koronek własnoręcznie haftowanych oraz zdobionych wstążkami. Do oczepin podczas wesela używano czepca małych rozmiarów zrobionego z koronek, ozdobionego wstążkami, a przyczepianego szpilką do włosów na czas oczepin.

Zdjęcie 7. Polski sposób wiązania chusty
(fot. W. Łęga)

Zdjęcie 8. Po lewej: czepka domowa obszyta koronką; po prawej: czepka panieński świąteczny

Inne części kobiecego ubioru ludowego była koszula, spódnica, suknia, stanik i fartuch. Koszula składała się z naramiennic, przodka, dołu, klinów (po bokach) i rękawów. Dawniej kobiety nie nosiły spódnic i sukni, lecz nieco inaczej uszyte spódniki koloru niebieskiego. Stanik był to rodzaj bluzki uszytej z sukna lub innego materiału najczęściej koloru niebieskiego lub czerwonego. Fartuchy były zwykle modre lub czerwone. Nieistniejąca już część ubrania to tołubek, czyli płaszcz przykrywający stanik i suknię. Był on uszyty z ciemnoczerwonego sukna, posiadał szerokie rękawy, sięgał aż do ziemi, a zapinany był na haftki. Tołubek letni był lżejszy i w odróżnieniu od zimowego nie miał długich, lecz krótkie rękawy. Charakterystyczne były kolorowe peleryny, często szyte z sukna, zawiązywane pod szyją na wstążki oraz kreoliny - szerokie suknie, podtrzymywane drutami.

Ubrania męskie nazywane były ubiorami. Noszono czarne, stożkowate kapelusze, okracane wstążkami różnego koloru. Zimą noszono czapki z sukna lub owczej skóry. Noszono również rogatywki szyte z granatowego sukna i pokryte siwym barankiem. Strój męski składał się ze spodni na skórzanym pasku, latem płóciennych, zimą sukiennych. Spodnie były w dole zwężone i wkładano je w buty, nazywano je wówczas portkami z wąskimi nogawkami. Typowym strojem wierzchnim była dawniej sukmana. Szyto ją z sukna granatowego, czarnego lub brązowego. Sukmana sięgała poza kolana, z tyłu ułożona była w fałdy. Prócz sukmany noszono w dni świąteczne, a szczególnie na wesela, czamary sięgające poza kolana, szyte z sukna czarnego, zapięte pod szyją i zapinane na pętelki. Około 1850 r. noszono wams, tj. bluzę z sukna niebieskiego. Był on obcisły, przylegający do figury i ozdobiony dwoma rzędami guzików z perłowej masy, zapięty na haftkę pod szyją. Szyję chroniono przed zimnem chustką koloru zielonego lub czerwonego, wykonaną z wełny, płótna lub jedwabiu. Mężczyźni w czasie wyjazdów nosili trzosi - długie woreczki skórzane do monet, przypinane do pasa. Typowe obuwie mężczyzn składało się z długich butów o różnej wysokości, zwane kropówki lub trzywierzciówki. W domu zaś chodzono w korkach tj., drewnianych pantoflach lub w klumpach. Klumpy to rodzaj drewniaków ze skórzanym wierzchem, a drewnianą podeszwą. Kobiety nosiły w domu korki, a poza domem trzewiki. Buty ludowe odróżniają: cholewa, przyszycie, tj. część przykrywającą stopę, obcas, podeszwy oraz huncfoty, tj. guzy umieszczane nad obcasem.

Zdjęcia przedstawiające strój ludowy Pojezierza Brodnickiego

Zdjęcie 9. Ubiór kobiecy

Zdjęcie 10. Ubiór męski

Walory historyczno-kulturowe opisywanego obszaru stanowią bardzo istotny składnik potencjału rozwojowego tego terenu. Rewitalizacja i racjonalne wykorzystanie materialnych walorów kulturowych przestrzeni LGD oraz pielęgnowanie niematerialnych zasobów kulturowych, zapewniające zachowanie ciągłości kulturowej, stanowiąc będą atrakcyjny wyróżnik tego miejsca oraz jeden z istotnych czynników stymulujących rozwój.

12. Uwarunkowania historyczne

Obszar Stowarzyszenia znajduje się na terenie historyczno-geograficznej Ziemi Chełmińsko-Michałowskiej. Ludność na te tereny napłynęła prawdopodobnie z sąsiedniego Mazowsza, na przełomie VII i VIII wieku. Równocześnie z kształtowaniem się struktur plemiennych rosła liczba grodów. Od przełomu X i XI wieku obszar ten stanowił obrzeże formującego się państwa piastowskiego. Znajdujące się tu grody chroniły niespokojną granicę, za którą zamieszkiwały plemiona Prusów. Po sprowadzeniu na Ziemię Chełmińską zakonu krzyżackiego przez Konrada Mazowieckiego rzeka Drwęca wyznaczała granicę państwa rządzonego przez rycerzy z czarnymi krzyżami na płaszczach.

O ile ziemia Michałowska była względnie dobrze zaludniona już w czasach piastowskich, to prawobrzeżna część dzisiejszego powiatu brodnickiego mogła być poddana intensywniejszej akcji osadniczej dopiero po stłumieniu powstania Prusów i ustaniu najazdów plemion pruskich i jaćwieskich pod koniec XIII stulecia. Odtąd pojezierze brodnickie stanowiło gospodarczy i administracyjny ośrodek regionu. Zapoczątkowany wtedy okres gospodarczego rozwoju tego obszaru, na którym krzyżowały się lądowe i wodne szlaki handlowe, przerwany został przez wojny krzyżacko-polskie z lat 1409-1435. W 1454 roku związek Pruski wypowiedział posłuszeństwo zakonowi, a Ziemię Chełmińską i Michałowską wcielano do Polski.

XVI wiek przyniósł odbudowę i pomyślność gospodarczą regionu dzięki dużemu zapotrzebowaniu na płody rolne i produkty leśne z Polski. Okres rozwoju przerwały wojny szwedzkie, którym towarzyszyły zniszczenia, obciążenia finansowe na rzecz przechodzących wojsk, epidemie i wyludnienie. Okres panowania pruskiego nad tymi terenami wiązał się z ich intensywną kolonizacją przez Niemców, próbami germanizacji i często z represjami wobec Polaków. Mimo to obszar nie stracił nigdy polskiego charakteru. W okresie zaborów region rozwijał się gospodarczo, polepszyła się wtedy infrastruktura rolnicza i sieć komunikacyjna. Powiat brodnicki, tereny Stowarzyszenia, wrócił w granice Polski w styczniu 1920 roku. W sierpniu tego samego roku Brodnica i znaczna część powiatu zostały opanowane przez nacierającą Armię Czerwoną. Dalsze jej postępy na tym terenie zostały wstrzymane w toku stoczonej 18 sierpnia 1920 roku "bitwy pod Brodnicą", niebagatelnego wycinka wydarzeń odwracających bieg całej wojny polsko-radzieckiej. Należący do województwa pomorskiego powiat brodnicki nie utracił w okresie międzywojennym swego rolniczego charakteru.

Okres okupacji niemieckiej, który pozostawił rozsiane na mapie powiatu liczne miejsca martyrologii, zakończył się w styczniu 1945 roku wkroczeniem wojsk radzieckich. Obok wyzwolenia spod hitlerowskiej okupacji przyniosło ono dla miejscowej ludności także zniszczenia, aresztowania i deportacje. W 1945 roku przywrócony został przedwojenny podział administracyjny.

Od roku 1949 na terenie Partnerstwa powstawały Państwowe Gospodarstwa Rolne (PGR). Ich upadek (1991r) pociągnął za sobą całą gamę problemów we wsiach, w których były one jedynymi pracodawcami. PGR-y ograniczyły ilość zatrudnień, nie zaspokajały potrzeb pracowników. Spowodowało to nieodwracalne szkody w strukturze lokalnych społeczności, które później nie mogły się dostosować do nowej sytuacji ekonomiczno-gospodarczej i są odczuwalne do dziś.

W 1975 roku, na skutek zmian, jakie dokonano w podziale administracyjnym powiat brodnicki przestał istnieć, a należące do niego gminy włączono do województwa toruńskiego. Ostatnia reforma administracyjna spowodowała od 1 stycznia 1999 r. powrót na mapy Powiatu Brodnickiego, jako część Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

13. Potencjał demograficzny i gospodarczy

Łączna liczba ludności obszaru LGD to 35 266 osoby, z czego ludność wiejska stanowi 89,53%. Bardzo mały udział ludności miejskiej (10,47% przypadającej na Jabłonowo Pomorskie) świadczy o wiejskim charakterze omawianego obszaru. Gęstość zaludnienia wynosi 48 osoby/km² i jest zdecydowanie niższa od gęstości zaludnienia w powiecie brodnickim - 72 osoby/km² oraz w województwie kujawsko-pomorskim - 115 osoby/km².

Udział ludności obszaru Stowarzyszenia w ogólnej liczbie ludności województwa w 2006r. wynosił 1,71%. Udział ludności zamieszkującej tereny wiejskie LGD w liczbie ludności wiejskiej województwa kujawsko-pomorskiego jest natomiast ponad dwu i pół krotnie wyższy i wynosi 4,39%. Najwięcej osób zamieszkuje gminę Jabłonowo Pomorskie - 26,17% zaś gminę o największej powierzchni (Bobrowo) - 18,12% ogólnej liczby ludności obszaru Stowarzyszenia.

Tab. 6. Liczba ludności zameldowanych na obszarze LGD

Gmina	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Bartniczka	4650	2339	2311
Bobrowo	6392	3188	3204
Brodnica	6711	3395	3316
Brzozie	3652	1903	1749
Jabłonowo Pomorskie	9228	4516	4712
Zbiczno	4633	2345	2288
Razem	35266	17686	17580

Źródło: WUS Bydgoszcz 2006

14. Struktura wieku ludności

W 2006r. udział ludności w wieku produkcyjnym (18-65 lat) w łącznej liczbie mieszkańców obszaru Partnerstwa wynosi 62,18%, udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (0-18 lat) wynosi 24,03%, a w wieku poprodukcyjnym (powyżej 65 lat)- 13,08%.

Tab. 7. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym na obszarze LGD

Gmina	Ogółem	W wieku					
		przedprod.		prod.		poprod.	
		razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
Bartniczka	4 608	1 170	564	2 785	1 295	653	428

Bobrowo	6 232	1 461	738	3 871	1 747	900	615
Brodnica	6 613	1 762	854	4 122	1 923	729	484
Brzozie	3 545	895	414	2 148	951	502	323
Jabłonowo Pomorskie	9 043	2 182	1 059	5 508	2 661	1 353	908
Zbiczno	4 497	828	393	3 041	1 409	628	412
Razem	34 538	8 298	4 022	21 475	9 986	4 765	3 170

Źródło: WUS Bydgoszcz 2006

Na obszarze Stowarzyszenia nieznacznie dominują mężczyźni. Najbardziej jest to widoczne w wieku produkcyjnym, mężczyźni jest więcej o 7% od kobiet. Sytuacja wygląda inaczej dla ludności w wieku poprodukcyjnym, gdzie mężczyzn jest prawie o 2 razy mniej niż kobiet, co sprzyja działaniom Kół Gospodyń Wiejskich.

W 2007r. przyrost naturalny mierzony w liczbach bezwzględnych był dodatni, wynosił 130 osób i w żadnej gminie na terenie Stowarzyszenia nie wystąpił ujemny przyrost naturalny.

Tab. 8. Ruch naturalny ludności na obszarze LGD z podziałem na gminy

Gmina	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny
Bartniczka	58	74	53	21
Bobrowo	66	68	63	5
Brodnica	70	117	69	48
Brzozie	25	53	30	23
Jabłonowo Pomorskie	62	100	85	15
Zbiczno	74	61	43	18
Razem	355	473	343	130

Źródło: dane z Urzędów Gmin, 2007

15. Poziom zatrudnienia i stopa bezrobocia

Na koniec 2007r. na obszarze LGD liczba osób pracujących (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie) wyniosła 4 864 osób, z czego 44,63% stanowiły kobiety.

Tab. 9. Pracujący na obszarze LGD

Gmina	Pracujący		
	ogółem	mężczyźni	kobiety
Bartniczka	875	496	379
Bobrowo	264	105	159
Brodnica	384	231	153
Brzozie	195	92	103
Jabłonowo Pomorskie	993	609	384
Zbiczno	231	96	135
Razem	2942	1629	1313

Źródło: dane z Urzędów Gminy 2007

Na obszarze LGD w 2007r. zarejestrowanych było 2123 bezrobotnych, z czego 31,32% stanowili mężczyźni. Najwięcej bezrobotnych było w gminie Jabłonowo Pomorskie, zaś najmniej w gminie Bartniczka. Ze względu na brak danych na temat stopy bezrobocia dla terenu LGD wykazano wskaźnik bezrobocia. Wskaźnik bezrobocia określa relację pomiędzy liczbą bezrobotnych zarejestrowanych, a liczbą czynnych zawodowo. Jego wartość dla obszaru LGD w 2006r. wyniosła 14,34% i była wyższa niż ta, która

charakteryzuje województwo kujawsko-pomorskie (12,02%), a także wyższa od średniej wskaźnika bezrobocia w powiecie brodnickim, w którym znajdują się wszystkie gminy Stowarzyszenia (13,28%).

Tab. 10. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na terenie LGD

Gmina	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Bartniczka	236	48	188
Bobrowo	391	125	266
Brodnica	342	99	153
Brzozie	248	86	162
Jabłonowo Pomorskie	571	205	366
Zbiczno	335	102	233
Razem	2123	665	1368

Źródło: dane z Urzędów Gmin 2007

Pocieszającym jest fakt, że bezrobocie z roku na rok maleje. W 2007r. wartość wskaźnika bezrobocia dla terenu LGD wynosiła 9,88% i była wyższa o 4,46 punktu procentowego w porównaniu z rokiem poprzednim.

Biorąc pod uwagę stosunkowo wysokie bezrobocie na obszarze Partnerstwa, zauważa się konieczność podjęcia działań w tym zakresie. Lokalna Grupa Działania poprzez swoją działalność chciałaby wprowadzić zmiany w sferze edukacji, poprzez podniesienie ogólnej świadomości, wiedzy i różnorodnych umiejętności wśród mieszkańców. Dostępnym przez nas instrumentem, jakim chcielibyśmy stymulować zmiany w tym zakresie jest możliwość organizacji konferencji, szkoleń i warsztatów dla mieszkańców, w tym przedsiębiorców i rolników, a w szczególności przekazanie mieszkańcom wiedzy i umiejętności, które przyczynią się do ich aktywizacji zawodowej.

Na terenie Stowarzyszenia w 2006r. funkcjonowało 1 475 jednostek zarejestrowanych w systemie REGON, z czego 96,32% w sektorze prywatnym. W porównaniu z 2005r. podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON przybyło o 1,54%, głównie w sektorze prywatnym.

Tab. 11. Podmioty gospodarki narodowej na terenie LGD zarejestrowane w systemie REGON.

Gmina	Ogółem	W tym							
		Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	Przemysł	Budownictwo	Handel i naprawy	Hotele, restauracje	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	Pośrednictwo finansowe	Obsługa nieruchomości
Bartniczka	187	23	36	31	65	3	16	4	9
Bobrowo	223	36	37	32	75	5	15	6	17
Brodnica	271	21	24	44	110	4	24	11	33
Brzozie	122	6	23	24	44	2	7	2	14
Jabłonowo Pomorskie	454	30	41	67	204	14	28	13	57
Zbiczno	218	34	27	54	61	3	15	7	17
Razem	1475	150	188	252	559	31	105	43	147

Źródło: WUS Bydgoszcz 2006

Największa liczba podmiotów gospodarczych zlokalizowana jest na terenie gminy Jabłonowo Pomorskie – 454, a najmniejsza w gminie Brzozie – 122. Gmina Jabłonowo Pomorskie cechuje się ponadto największą przedsiębiorczością swoich mieszkańców, mierzoną wskaźnikiem liczby podmiotów gospodarczych sektora prywatnego na 1000 mieszkańców, który wynosi 56,18% (w powiecie brodnickim

wynosi on 70,78%). Niewiele niższy wskaźnik ma gmina Zbiczno - 53,59%, wskaźnik pozostałych gmin obszaru LGD kształtuje się w przedziale od 38% do 50%.

Do głównych sektorów gospodarki na obszarze Stowarzyszenia należą handel i naprawa, budownictwo oraz przemysł. Udział sektorów w liczbie jednostek ogółem kształtuje się odpowiednio na poziomie: 32,65% dla handlu i napraw, 14,72% dla budownictwa oraz 10,98% dla przetwórstwa przemysłowego.

Teren LGD jest wyjątkowo atrakcyjny turystycznie, jest on położony na obszarze dwóch parków krajobrazowych. Występują tu także rezerваты, obszary należące do sieci Natura 2000. Należy również wspomnieć o licznych jeziorach, bogatej faunie i florze. Obok walorów przyrodniczych istnieją kulturalne i historyczne wartości. Przy tak bogatym klimatycznie terenie liczba baz noclegowych jest bardzo skromna. Z roku na rok w powiecie brodnickim zmniejsza się baza noclegowa (hotele, pensjonaty, ośrodki wczasowe itp.), w 2007r. obiektów tych było o 4 mniej niż w 2005r. Pomimo tworzenia prywatnych kwater, wciąż jest za mało baz noclegowych.

Tab. 12. Prywatna baza noclegowa na terenie LGD

Gmina	Liczba obiektów ogółem	Liczba obiektów całorocznych	Liczba obiektów sezonowych
Bartniczka	2	1	1
Bobrowo	9	6	3
Brodnica	2	2	0
Brzozie	8	8	0
Jabłonowo Pomorskie	0	0	0
Zbiczno	24	15	9

Źródło: Instytut Turystyki 2007

Samorządy ułatwiają prowadzenie działalności gospodarczej na terenie obszaru Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie”. Zatem klimat dla przedsiębiorczości jest tu dobry. Przejawem są stosowane ulgi i zwolnienia podatkowe dla rolników i przedsiębiorców oraz „uzbrajanie” w podstawową infrastrukturę terenów inwestycyjnych.

16. Infrastruktura społeczna

Dla mieszkańców obszaru Stowarzyszenia głównymi ośrodkami gospodarczymi i ekonomicznymi są miasta: Brodnica i Jabłonowo Pomorskie, pełniące rolę ośrodka o znaczeniu subregionalnym. Na terenie miast znajdują się urzędy, instytucje oraz usługi o charakterze ponadlokalnym. Duża część ludności obszaru znajduje tam zatrudnienie. Ambulatoryjną i stacjonarną opiekę zdrowotną zapewniają mieszkańcom gmin przychodnie specjalistyczne i szpital ogólny w Brodnicy. Ponadto w gminach działają Ośrodki Zdrowia, na terenie Partnerstwa jest 11 niepublicznych placówek opieki zdrowia oraz apteki i punkty apteczne – łącznie 9.

Bezpieczeństwa publicznego na terenie Stowarzyszenia strzegą: w gminie Brodnica – Komenda Powiatowa Policji w Brodnicy, w gminie Bartniczka- policjanci z Posterunku Policji w Górznie, w gminach Jabłonowo Pomorskie i Bobrowo – Posterunek Policji w Jabłonowie Pomorskim, a w gminach Brzozie i Zbiczno – Posterunek Policji w Zbicznie. Drugim ważnym elementem zapewnienia bezpieczeństwa jest działalność straży pożarnej. Główną jednostką na terenie LGD jest Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Brodnicy. Ponadto na terenie powiatu funkcjonuje wiele jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej.

Na obszarze Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” znajduje się wystarczająca liczba szkół podstawowych (20 szt.) i gimnazjów (7). W każdej gminie znajdują się co najmniej 2 szkoły podstawowe i jedno gimnazjum. Szkoły są wyposażone w pracownie komputerowe, biblioteki, sale gimnastyczne oraz boiska sportowe. W szkołach prowadzone są dodatkowe zajęcia

pozalekcyjne. Istnieje również możliwość kontynuacji nauki na szczeblu ponadgimnazjalnym i wyższym. Szkoły zawodowe, technika i licea znajdują się jedynie na terenie Jabłonowa Pomorskiego. Głównym problemem Partnerstwa jest zbyt mała ilość placówek wychowania przedszkolnego oraz placów zabaw dla najmłodszych. Teren LGD zajmują 70% powiatu brodnickiego, a pod patronatem gminy działają tylko 3 placówki przedszkolne. Często dzieci są dowożone przez rodziców do przedszkoli znajdujących się w sąsiednich wsiach.

Rolę kulturotwórczą na obszarze LGD pełnią biblioteki, świetlice wiejskie oraz organizacje pozarządowe działające na rzecz rozwoju gminy i jej mieszkańców. Aktywnymi na polu kultury są także szkoły, sołectwa, jednostki OSP oraz parafie. W ramach działań kulturalnych, inicjowanych przez opisane podmioty, na terenie LGD odbywa się wiele imprez, konkursów, spotkań o charakterze kulturalnym. Szczególną rolę w zakresie działań kulturalnych odgrywają świetlice wiejskie. W nich odbywają się spotkania mieszkańców, organizowane są imprezy kulturalne. Niestety nie wszystkie wsie tworzące LGD posiadają własną świetlicę, a te które już ją mają są często w złym stanie technicznym. Dzięki ogromnemu zaangażowaniu mieszkańców ulega to poprawie. Jednak szansą na poprawę stanu świetlic wiejskich będą środki unijne, które zostaną wykorzystane na remonty i adaptacje tych budynków. Rolę kulturotwórczą pełnią także biblioteki gminne. Są one dobrze wyposażone. Ich stan techniczny jest poprawny. W większości bibliotek występuje już dostęp do Internetu.

W zakresie bazy sportowo - rekreacyjnej do dyspozycji mieszkańców oraz turystów są przede wszystkim: boiska i sale gimnastyczne, które występują przy większości placówek szkolnych. Są to jednak najczęściej obiekty niepełnowymiarowe, których stan techniczny pozostawia wiele do życzenia. W mieście Brodnica znajduje się nowo powstały Ośrodek Sportu i Rekreacji, jednak korzystanie z tego typu usługi jest odpłatne. Na terenach atrakcyjnych turystycznie intensywnie rozwija się dodatkowo baza dla różnorodnych form turystyki i rekreacji, w tym rekreacji wodnej i wędkarstwa, czemu sprzyjają pięknie położone i czyste jeziora. Przy jeziorach, poza możliwością wypożyczenia sprzętu wodnego można skorzystać z innych ciekawych ofert. Problemem jest jednak brak na tych terenach plaż nadbrzeżnych, z których bezpiecznie można by korzystać. Obecnie dosyć często młodzież tworzy sobie „dzikie” kąpieliska na niezbadanych gruntach. W sezonie letnim kilka obiektów noclegowych o wyższym standardzie powiększa swoją ofertę turystyczną, również o naukę jazdy konnej oraz przejażdżki bryczkami, wypożyczając konie z pobliskich stajni.

17. Infrastruktura techniczna

Sieć komunikacyjna na obszarze zarządzanym przez LGD jest bardzo dobrze rozwinięta, jednak w większości stan dróg jest bardzo zły. Drogi wymagają gruntownego remontu i modernizacji. Sprawą strategiczną dla rozwoju gmin, jak również w związku z ruchem turystycznym, jest podwyższenie jakości nawierzchni dróg gminnych. Podstawę tej sieci stanowi sieć drogowa, którą tworzą:

- droga krajowa:
nr 15 (Toruń – Olsztyn) – przebiegająca przez gminy: Brodnica, Bobrowo i Brzozie,
- drogi wojewódzkie:
nr 543 – przebiegająca przez gminy Brodnica, Bobrowo i Jabłonowo Pomorskie,
nr 544 – przebiegająca przez gminy Bartniczka i Brodnica,
nr 549 – przebiegająca przez gminę Bobrowo,
nr 560 – przebiegająca przez gminę Brodnica,
- drogi powiatowe,
- drogi gminne.

Łączna długość sieci dróg gminnych o nawierzchni twardej wynosi 223,02km, co stanowi 28,90% dróg gminnych całego obszaru LGD. Dróg gruntowych najwięcej jest w gminie miejsko-wiejskiej Jabłonowo Pomorskie oraz w gminach wiejskich: Bartnicze, Bobrowie, Brodnicy i Brzoziu.

Zbiorowy transport publiczny zapewniają autobusy PKS w Brodnicy oraz prywatne linie mikrobusowe. Dostępność kolejowa na terenie Stowarzyszenia jest słaba. Jest ona tylko osiągalna na trasie:

Brodnica – Najmowo – Konojady – Jabłonowo Pomorskie dzięki prywatnemu przewoźnikowi Arriva PCC Sp. z o.o. Takie prywatne przedsięwzięcie należy do jedynych w województwie kujawsko-pomorskim.

Chodniki w większości gmin z obszaru LGD, są w złym stanie technicznym. Dbając o bezpieczeństwo mieszkańców, LGD chce sprzyjać rozbudowie sieci chodników we wsiach. Jest to szczególnie ważne dla obszarów położonych przy drogach wojewódzkich. Poza tym brak obwodnic powoduje, że tymi drogami odbywa się cały ruch, również transport niebezpiecznych materiałów.

Aktualnie na terenie LGD nie ma większych problemów w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną. Główne punkty zasilania (GPZ-ty) w energię elektryczną dla gmin obszaru LGD znajdują się w Brodnicy. W niektórych gminach Stowarzyszenia powstają już odnawialne źródła energii jak np. elektrownie wiatrowe w gminie Brodnica, które sukcesywnie przyłączane są do sieci rozdzielczej ENERGA-OPERATOR S.A. będącej jedynym dystrybutorem energii elektrycznej w województwie kujawsko-pomorskim.

Gospodarka wodno-kanalizacyjna leży w gestii poszczególnych gmin wchodzących w skład LGD. Potrzeby wodociągowe z wodociągów gminnych na terenie LGD zaspokajane są w ponad 93%. Żle wypada natomiast gospodarka ściekowa, która jest nieuregulowana. Na obszarze Partnerstwa z sieci kanalizacyjnych obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków korzysta średnio około 33% ludności LGD. Gmina Bobrowo i Brodnica nie posiadają na swoim terenie oczyszczalni ścieków, korzystają z oczyszczalni na terenie gminy miejskiej Brodnica. Najbardziej niekorzystnie wygląda sytuacja w gminie Brzozie, tu tylko 9,6% ludności korzysta z sieci kanalizacyjnej. Sytuacja ta jest spowodowana dużym rozproszeniem gospodarstw na terenie Partnerstwa. Tworzone są przydomowe oczyszczalnie ścieków, ale ich ilość jest w dalszym ciągu zbyt mała, by obsługiwać wszystkich mieszkańców. Z poszczególnych gospodarstw ścieki odprowadzane są do indywidualnych osadników wybieralnych - bezodpływowych szamb, które często są nieodpowiednio zabezpieczone, co powoduje przedostawanie się zanieczyszczeń do cieków wodnych i wód gruntowych. Rzadko, ale nadal istniejącym sposobem utylizacji ścieków jest wylanie ich na pola. Dlatego LGD widzi konieczność podnoszenia świadomości mieszkańców w zakresie zachowań prośrodowiskowych i współpracy z samorządami w zakresie rozszerzania sieci kanalizacyjnej na swoim obszarze między innymi poprzez pomoc w opracowaniach dokumentacyjnych i pozyskiwaniu środków na inwestycje.

Na dzień dzisiejszy mieszkańcy gmin tworzących LGD nie korzystają z sieciowego gazu ziemnego, a jedynie z gazu propan-butan dystrybuowanego w butlach albo rozlewanego do indywidualnych zbiorników zasilających instalacje „co” i „cwu” w budynkach mieszkalnych i przedsiębiorstwach. Analogicznie używany jest również olej opałowy. Do celów wytwarzania „cwu” i „co” mieszkańcy wykorzystują również węgiel pod różnymi postaciami oraz drewno.

Mając powyższe na uwadze lokalna grupa działania planuje silne zaangażowanie się w promocję odnawialnych źródeł energii i wykorzystanie do spalania biomasy, która przy spalaniu emituje około 20 razy mniej zanieczyszczeń do atmosfery niż np. węgiel.

Tab. 13. Gospodarka wodno-kanalizacyjna na obszarze LGD

Gminy	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności		
	wodociąg	kanalizacja	gaz
Bartniczka	94,99	65,45	0
Bobrowo	99,99	26,60	0
Brodnica	95,07	24,56	0
Brzozie	75,94	9,63	0
Jabłonowo Pomorskie	96,00	46,14	0
Zbiczno	96,34	29,82	0
Razem	93,06	33,70	0

Źródło: dane z Urzędów Gmin, 2007

Na obszarze objętym LSR nie istnieje właściwa gospodarka odpadami. System zbierania i wywozu odpadów jest zorganizowany tylko częściowo. W niektórych gminach występuje selektywna zbiórka, która ogranicza ilość odpadów, pozwalając w większym stopniu wykorzystywać odpady stanowiące surowiec wtórny. Całkowita selekcja gromadzenia odpadów ograniczy uciążliwe oddziaływanie wysypisk na obrzeżach lasów i przy poboczach dróg.

Dostęp do telefonii na obszarze LGD zapewniają przede wszystkim: Telekomunikacja Polska S.A. oraz operatorzy sieci komórkowej: Orange, Era, Plus. Dostęp do Internetu jest stosunkowo drogi, szczególnie biorąc pod uwagę wysokie bezrobocie oraz niskie dochody mieszkańców. Wymagana jest poprawa w zakresie dostępu do szerokopasmowego Internetu.

18. Specyfika obszaru

Gminy obszaru objętego LGD z uwagi na wspólne położenie geograficzne oraz bezpośrednie sąsiedztwo administracyjne, zachowują wysoką spójność pod względem przyrodniczym, historycznym, kulturowym i ekonomicznym.

Cały obszar Partnerstwa ze względu na uwarunkowania przyrodniczo-krajobrazowe oraz ciekawość historyczno-kulturową posiada silne predyspozycje dla rozwoju turystycznego. Wspólne dziedzictwo i losy dziejowe wytworzyły w mieszkańcach tego obszaru poczucie tożsamości kulturowej; wspólnoty doświadczeń oraz wspólnych wartości.

Spójność przyrodnicza

Obszar Stowarzyszenia w całości należy do powiatu brodnickiego. Pod względem fizycznym – geograficznym obszar ma podobne ukształtowanie, usytuowany jest na terenie makroregionu Pojezierza Chełmińskiego - Dobrzyńskiego. Również warunki klimatyczne są bardzo zbliżone.

Wspólnymi cechami przyrodniczymi tego regionu są wysoka lesistość oraz występowanie wielu jezior. Ponad połowa obszaru LGD stanowią obszary prawnie chronione pod względem przyrodniczym, są to tereny dwóch parków krajobrazowych (Brodnicki Park Krajobrazowy oraz Górznieńsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy), rezerwat przyrody, obszary chronionego krajobrazu oraz użytki ekologiczne. Zasoby wodne są duże, przeważnie występują kilku hektarowe zbiorniki, jednak należy wspomnieć, że występują tu i jeziora ponad kilkaset hektarowe. Większość jezior znajduje się w II klasie czystości, co jest bardzo korzystne dla rozwoju agroturystyki, sportów wodnych oraz tworzenia nowych plaż kąpieliskowych na potrzeby turystów oraz mieszkańców. Istotnym atutem jest tu występująca fauna i flora, która zwiększa atrakcyjność turystyczną. Wiele gatunków znajduje się w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt, Polskiej Czerwonej Księdze Roślin i Polskiej Czerwonej Liście Roślin. Tylko w nielicznych miejscach znajdują się utworzone punkty obserwacyjne. LGD chce rozbudować tę bazę, co dałoby możliwość np. zainteresowanym jednostkom przyrodniczo-badawczym skorzystania i przeprowadzenia badań również na tych terenach.

Spójność historyczna i kulturowa

Spójność kulturowa terenu LGD ściśle związana jest z jego historią. Na terenie obszaru Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” znajdują się obiekty dziedzictwa kulturowego o dużej wartości historycznej jak np. drewniane kościoły i dzwonnice, przydrożne kapliczki i krzyże, zespoły dworsko-pałacowe, parki oraz grodziska. Ponadto obszar ze względu na swą bogatą historię posiada wiele stanowisk archeologicznych, z których większość nie posiada jednak ekspozycji w terenie, czekając na „ponowne odkrycie”.

Wyrazem odrębności mieszkańców Stowarzyszenia są nie tylko zwyczaje, obrzędy i tradycje ludowe (obrzędy narodzinowe, weselne, pogrzebowe oraz zwyczaje rolnicze związane z orką, siewem, żniwem, wykopkami), ale również odmienna gwara. Ślady są również dostrzegalne w stroju lokalnym, jak również w przyśpiewkach i tańcach (najbardziej znane: owczarek, szoc, kociuba i kocejza, balwiarz, miotłowy, mazur i gładki). Do dziś gospodynie wyrabiają potrawy, których przepisy były

przekazywane ustnie z pokolenia na pokolenia. Najbardziej znanymi są zupa klopsowa, zupa rybna, serek gotowany oraz kluchy kartoflane.

W tradycji ustnej żywe są do dziś barwne opowieści o prawdziwych wydarzeniach i legendy, które kształtowały tożsamość mieszkańców i cementowały społeczeństwo. Niektóre zapisane w kronikach parafialnych i prywatnych zbiorach stanowią ciekawy materiał do badań. Placówki kulturalne, rozrywkowe i sportowo-rekreacyjne w gminach z obszaru LGD są skupione w większości w miejscowościach gminnych. Do głównych organizatorów takiej działalności obok samorządów gminnych należą: placówki oświatowe, Koła Gospodyń Wiejskich, jednostki OSP, parafie, PZW, biblioteki.

Najwięcej imprez kulturalnych odbywa się w miesiącach letnich, na świeżym powietrzu (amfiteatry, boiska sportowe), czemu sprzyja pogoda. Część z nich odbywa się na zlokalizowanych na obszarze halach sportowych, salach gimnastycznych, świetlicach, remizach, budynkach szkół i innych. Tabela poniżej przedstawia imprez odbywających się w poszczególnych miesiącach w gminach z obszaru naszego Stowarzyszenia.

We wszystkich gminach mieszkańcy chętnie uczestniczą w licznych zawodach wędkarskich, myśliwskich, festynach rolniczo-dożynkowych oraz imprezach kulturalnych. Biorąc pod uwagę organizowane corocznie uroczystości (z okazji Święta Konstytucji 3 Maja, Narodowego Święta Niepodległości, Dnia Matki, Dnia Dziecka, wigilie), imprezy kulturalne, wystawy i wernisaże twórców lokalnych oraz różnego rodzaju konkursy i festyny można zauważyć, że mieszkańcy LGD chętnie uczestniczą w życiu kulturalnym. Partnerstwo chce zapewnić odpowiednią ilość i poprawić stan już istniejących placówek kulturalnych. Powstanie takich miejsc spotkań pozwoli na aktywniejsze działanie wsi, rozwijanie się jej. Część z organizowanych imprez posiada podobny charakter (np. dożynki, festyny, zawody wędkarskie i strażackie, itd.), co jest potwierdzeniem spójności kulturowej obszaru Lokalnej Grupy Działania. Niemniej dostrzega się pewne potrzeby w zakresie organizacji imprez, będących atrakcją zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. Dlatego też LGD zamierza zwiększyć zasięg i wypromować imprezy już organizowane oraz promować nowe, podnoszące atrakcyjność obszaru, przyciągające uwagę turystów – poprzez zaoferowanie oryginalnych i interesujących form rekreacji, wypoczynku i zabawy. Planuje się, że imprezy będą zarówno promować obszar i cenne zasoby naturalne, kulturowe i wyroby mieszkańców, ale również będą stwarzać mieszkańcom szansę na osiąganie dochodów. W trakcie organizowanych przez LGD imprez będą wystawiane lokalne wyroby kulinarne, rękodzielnicze oraz będą mogły promować się lokalne gospodarstwa turystyczne i inne podmioty działające na tym terenie.

Gminy Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie						
	Bartniczka	Bobrowo	Brodnica	Brzozie	Jabłonowo Pomorskie	Zbiczno
Styczeń	- rozgrywki halowej piłki nożnej o Puchar Gminy Bartniczka Mistrzostwa Gminy Bartniczka w Halowej Piłce Nożnej-Turniej, - rozgrywki sportowe dla młodzieży szkolnej w kresie ferii zimowych (ferie zimowe)	- finał WOŚP, - gminny przegląd jasełek oraz eliminacje do powiatu, - gminny festiwal kolęd i pastorałek, - przegląd widowisk bożonarodzeniowych i zapustnych w BDK-u w Brodnicy	-	-	- spotkanie noworoczne ZERiI, - finał WOŚP, - rejonowe eliminacje do Powiatowego Przeglądu Kolęd i Pastorałek, - gminny Przegląd Jasełek, - Bal karnawałowy dla Przedszkolaków	- finał WOŚP, - przegląd kolęd i pastorałek
Luty		- ferie zimowe (organizacja wypoczynku zimowego dla dzieci i młodzieży), podsumowanie czytelnictwa roku „czytelnik roku”	-	-	- blok zajęć kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych „Białe Wakacje”, - wiosenne Wariacje – powitanie wiosny - Dzień Kobiet	- ferie zimowe w świetlicach wiejskich
Marzec		turniej wiedzy pożarniczej	- Turniej Halowej Piłki Nożnej o Puchar Śnieżnej Kuli, - Turniej Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym	-		- Dzień Kobiet
Kwiecień	- spotkanie z lekarzem w ramach Światowego Dnia Zdrowia, - prezentacje kulinarne (konkurs na najlepszą potrawę)	- rocznica śmierci papieża (2 kwietnia 2008 r.) - gminny konkurs palm wielkanocnych	-	-	- Wielkanocny konkurs kulinarny, - Obchody Światowego Dnia Inwalidy	-
Maj	- majowy Turniej Piłki Nożnej Puchar Sekretarza Urzędu Gminy Bartniczka, - rozgrywki tenisa stołowego o puchar Wójta Gminy Bartniczka (od września do maja)	-	- Dzień Strażaka	-	- turniej piłki nożnej drużyn ościennych, - rejonowy Turniej Tenisa Stołowego, - koncert z okazji uchwalenia Konstytucji 3 maja, - rodzinny Turniej w Bule, - turniej Sołectw, - impreza artystyczna z okazji Dnia Matki	- turniej sołectw
Czerwiec	- Święto Miodu,	-	- Dni Gminy	- Festyn szkolny w Jajkowie „Zostań przyjacielem naszej szkoły”, -Gminne zawody strażackie	- dzień Dziecka w Konojadach, - dzień Dziecka na Rynku, - Noc Świętojańska na Zamku, - Powitanie lata na Rynku, - Wakacyjny Festyn w Konojadach, - turniej Piłki Siatkowej, - festyn rodzinny w Budziszewie, - rozpoczęcie wakacji na kąpielisku	- dzień Dziecka, - Rajd pieszy, - Festyn w Sumowie, - Festyny rodzinne

Lipiec	-	-	-	- Festyn pn. „Święto Brzozy”	- Dni Jabłonowa, - otwarty turniej tenisa ziemnego, - turniej Łuczniczy, - Blok imprez kulturalno-rekreacyjnych pod hasłem „Wakacje z Domem Kultury”, - Letni Festyn Rodzinny - turniej w piłkę nożną Dzikich Drużyn, - Bezpieczne lato w Płowężu	- Dni gminy Zbiczno
Sierpień	- pożegnanie Lata nad jeziorem- Turniej sołectw o Puchar Wójta	-	-	-	- Rock Moto Festiwal, - Dożynki Gminne	-Festiwal Reggae, -Dożynki gminno – parafialne
Wrzesień	- rozgrywki halowej piłki nożnej o Puchar Gminy Bartniczka (od września do grudnia)	-	- Dożynki Gminne	-	- Dożynki Powiatowe – organizacja stoiska - „Apel Pamięci” z okazji Rocznicy wybuchu II wojny światowej, - Eko biesiada z okazji dnia sprzątania świata, - Obchody 50-lecia M-GOK, - „Górale co gór nie mają”, - turniej Szachowy, - Święto Pieczzonego Ziemniaka w Mileszewach, - Halloween, - Festyn Gminny pt. „Święto Kapusty”	-
Październik	- wieczór papieski, - turniej tenisa stołowego im.Mieczysława Jeznacha	-	- Biesiada Kulturowa seniorów w Gorzenicy	-	-	- Festyny rodzinne
Listopad	- Turniej Halowej Piłki Nożnej im. Piotra Hogi	-	-	- Święto Hubertusa	- Zaduszki muzyczne, - „Nie zginęła i nie zginie” – koncert z okazji Obchodów Dnia Niepodległości, - zabawa Andrzejkowa dla młodzieży	-
Grudzień	- Wigilia dla samotnych	-	- Wigilia dla dzieci	- powiatowy przegląd kołęd i pastorałek	- zabawa z Mikołajem Bożonarodzeniowy, - Wigilijny Konkurs Kulinarny	- Wigilia Gminna, - zabawa sylwestrowa

Spójność gospodarcza

Analizowany obszar charakteryzuje się także dużą spójnością pod względem gospodarczym. Elementem łączącym gospodarkę LGD jest też znaczne rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Część tutejszych gospodarzy produkuje zdrową i ekologiczną żywność, LGD widzi możliwość rozwoju w kierunku produkcji zdrowej i ekologicznej, dlatego Stowarzyszenie chce poszerzać wiedzę na ten temat i udzielać większej pomocy w rozpoczynaniu i poszerzaniu takich działań.

Na spójność gospodarczą terenu wpływ ma także uwarunkowany atrakcyjnymi zasobami naturalnymi i kulturowymi potencjał dla rozwoju turystyki. Turystyka jest dziedziną, która zawiera się w większości strategii gminnych LGD, co wskazuje na określony, pożądany kierunek, w jakim będzie się rozwijał obszar w przyszłości. Do dziedzin strategicznych należą zasoby ludzkie. Bezrobocie dotyka wszystkie gminy obszaru objętego LSR i kształtuje się na poziomie 9,88% (udział liczby osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem). Szczególnie interesujące wydaje się wspieranie rozwoju specyficznych umiejętności zawodowych, które mogą być efektywnie wykorzystane zarówno w procesach rozwoju społeczno – kulturowego jak i gospodarczego.

Czynnikiem hamującym zrównoważony rozwój społeczno – gospodarczy obszaru Partnerstwa jest niedostatecznie rozwinięta infrastruktura techniczna. Gminy obszaru objętego LGD wymagają przede wszystkim inwestycji w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, kanalizacyjnej oraz komunikacyjnej - poprawa stanu dróg, a także budowa obwodnic i chodników.

Spójność społeczna

Wspólną cechą, charakterystyczną dla całego społeczeństwa terenu LGD jest osadnictwo wiejskie. Bardzo mały udział ludności miejskiej świadczy o wiejskim charakterze omawianego obszaru. O spójności społecznej analizowanego terenu, a także o przywiązaniu mieszkańców do obszaru LGD świadczy również dosyć stabilna i równa dla całego terenu struktura demograficzna.

Na obszarze LGD istnieje znacząca ilość aktywnie funkcjonujących organizacji pozarządowych. Ich działalność nie jest nastawiona na zysk, jest w znacznym stopniu oparta na działaniu ochotników, czyli wolontariacie. Spośród organizacji pozarządowych należy wymienić przede wszystkim liczne jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej oraz Koła Gospodyń Wiejskich. Do lokalnych organizacji pozarządowych i grup społecznych o dużym znaczeniu dla zintegrowanego rozwoju zalicza się: Stowarzyszenie na Rzecz Kultury Tradycji Ludowych „Złoty Krąg”, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Bobrowo „Aktywna Gmina”, Stowarzyszenie LZS Bobrowo, Klub Seniora, Stowarzyszenie „Zgodnie z naturą i tradycją” z siedzibą w Zbicznie, Stowarzyszenie „Promocja Gminy Brzozie”, Stowarzyszenie przyjaciół wsi Brzozie „Pierwiosnek”, Klub seniora w Jajkowie „Serce za serce”, Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Jastrzębie”. Ponadto działają organizacje sportowe: Uczniowski Klub Sportowy „MARATON”, Uczniowski Klub Sportowy „PIAST”, Ludowe Zrzeszenie Sportowe, Ludowy Klub Sportowy „Naprzód” Jabłonowo, Filipińska Szkoła Walki „Doce Pares”, Ludowy Zespół Sportowy w Zbicznie. Należy również podkreślić, że na terenie Stowarzyszenia działają zespoły śpiewacze „Karbowanie” z Karbowa oraz „Szczupanki” ze Szczuki, zespoły wokalne: „Wesołe Kumoszki” ze Zbiczna oraz „Pokrzydowianka” z Pokrzydowa. Dodatkowo można tu odnaleźć drużyny zuchów i harcerskie ZHP, Koło Łowieckie "Darz Bór", koło pszczelarzy oraz koła PZW. Warto podkreślić, że na terenie jednej gminy – Bartnicze tworzone są trzy nowe KGW.

Organizacje działające na terenie LGD należą do dosyć aktywnych, angażujących się w znaczącym stopniu w życie społeczno-gospodarcze. Jednym z przykładów aktywności istniejących organizacji pozarządowych są liczne inicjatywy podejmowane przez Koła Gospodyń Wiejskich: pokazy i degustacje wykonanych specjałów, a także uświetnianie nimi imprez odbywających się na obszarze LGD m.in. dożynki oraz uroczystości okolicznościowych. Ponadto na obszarze LGD odbywają się corocznie zawody strażackie, łowieckie oraz konkursy wędkarskie.

III. Analiza SWOT obszaru objętego LSR

Analiza SWOT została przeprowadzona w ramach konsultacji społecznych z przedstawicielami trzech sektorów prowadzonych we wszystkich gminach Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie”. Prace nad stworzeniem arkusza analizy SWOT były także moderowane przez eksperta firmy doradczej. Analiza SWOT jest jedną z najpopularniejszych metod badawczych stosowanych dla prawidłowego rozpoznania oraz zinterpretowania wpływu określonych czynników zewnętrznych i wewnętrznych na badanym obszarze. Analizy dokonuje się poprzez:

- diagnozę obszaru w celu określenia jego mocnych i słabych stron,
- diagnozę otoczenia w celu kreślenia perspektyw rozwoju w kontekście szans i zagrożeń dla tego obszaru.

Różnorodność poruszanych tematów i problemów spowodowała konieczność posegregowania zebranych do SWOT materiałów w następujące bloki tematyczne:

- położenie, środowisko naturalne,
- potencjał ludzki,
- warunki socjalno-bytowe,
- gospodarka i rolnictwo,
- infrastruktura techniczna,
- kultura, sport i turystyka,
- czynniki wpływające na rozwój gospodarczy.

Identyfikacja głównych problemów gmin oraz szczegółowa analiza słabych i mocnych stron, jak również możliwości i zagrożeń, mogących pojawić się w trakcie realizacji Strategii pozwalają na wyznaczenie celów, określenie kierunków i zmian w przyszłości.

Wyznaczenie elementów analizy SWOT zostało poprzedzone określeniem misji rozwoju obszaru Lokalnej Grupy Działania, którą ostatecznie sformułowano w następujący sposób:

LGD Pojezierze Brodnickie miejscem atrakcyjnym turystycznie i rozwiniętym gospodarczo

Misją jest wykreowanie LGD jako atrakcyjnego turystycznie, rozwiniętego gospodarczo i kulturalnie miejsca życia. Po wyznaczeniu pożądanej misji rozwoju obszaru przystąpiono do określenia poszczególnych elementów analizy SWOT, tj. mocnych i słabych

stron oraz szans i zagrożeń. Zgodnie z metodologicznymi założeniami analizy SWOT proces planowania strategicznego oparto na wiedzy lokalnej społeczności. Metodą „burzy mózgów”, dyskusji na spotkaniach z mieszkańcami wypracowano poniższe zestawienie słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń jurajskiego LGD. Następująca analiza uwzględnia przedstawione wyżej uwarunkowania charakterystyczne dla obszaru LGD, zaś wynikające z niej wnioski są wewnętrznie spójne, umożliwiając jasne zdefiniowanie celów strategicznych. Arkusze analizy SWOT podzielono na bloki tematyczne. Ostatecznie prezentują się one w sposób następujący:

Tab. 14. Analiza SWOT – Położenie, środowisko naturalne

Mocne strony:	Słabe strony:
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ duża powierzchnia lasów; ⇒ korzystne położenie; ⇒ korzystne walory turystyczno-krajobrazowe; ⇒ ciekawe i atrakcyjne ukształtowanie powierzchni; ⇒ mały stopień skażenia środowiska; ⇒ atrakcyjne zasoby naturalne; ⇒ wysoka jeziorność; ⇒ odnawialne inwestycje na obszarze LGD (wiatraki); ⇒ stworzenie warunków do zagospodarowania terenów pod turystykę i rekreację; ⇒ unikalna różnorodność gatunkowa fauny i flory; ⇒ sprzyjający klimat – „Zielone Płuca Polski”. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ słaba infrastruktura turystyczna; ⇒ zanieczyszczenie śmieciami terenów leśnych i pasów przydrożnych; ⇒ nierównomierny rozkład lesistości.
Szanse:	Zagrożenia:
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ możliwość promowania obszaru LGD jako miejsca ekologicznego; ⇒ wzrost zainteresowania wypoczynkiem na wsi oraz agroturystyką; ⇒ i związany z tym rozwój gospodarczy obszaru; ⇒ możliwość wykorzystania korzystnego położenia i unikalnych walorów przyrodniczo-kulturowych; ⇒ w promocji obszaru LGD; ⇒ wzrost popytu na rekreację w środowisku przyrodniczym; ⇒ możliwość wykorzystania zasobów naturalnych (jezior, rzek, lasów, parków) dla rozwoju turystyki. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ stopniowa degradacja środowiska naturalnego w wyniku działalności człowieka bez zabezpieczenia właściwych funkcji komunalnych.

Tab. 15. Analiza SWOT – Potencjał ludzki

Mocne strony:	Słabe strony:
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ dodatni przyrost naturalny; ⇒ poczucie tożsamości i przynależności lokalnej; ⇒ efektywność inicjatyw społecznych; ⇒ doświadczenie we wspólnym działaniu dla dobra ogółu; 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ wysoki odsetek zatrudnienia w rolnictwie; ⇒ niekorzystna struktura wykształcenia; ⇒ bezrobocie głównie ukryte w rolnictwie; ⇒ niewystarczająca oferta kulturalna dla seniorów i grup marginalizowanych;

<ul style="list-style-type: none"> ⇒ gościnność; ⇒ gotowość do zmian; ⇒ duża ilość organizacji pozarządowych; ⇒ wysokie poczucie bezpieczeństwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ niewystarczająca ilość animatorów kultury; ⇒ niski stan zamożności społeczeństwa, w szczególności zła sytuacja ekonomiczna rodzin pracowników byłych PGR.
Szanse:	Zagrożenia:
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ wzrost możliwości tworzenia miejsc pracy i zatrudnienia dzięki wdrożeniu LSR; ⇒ stworzenie systemu motywacyjnego w celu dalszej aktywizacji społecznej i pobudzania przedsiębiorczości; ⇒ możliwość wykorzystania potencjału ludzkiego; ⇒ możliwość przekwalifikowania; ⇒ możliwość podnoszenia poziomu wykształcenia. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ migracja mieszkańców; ⇒ starzenie się społeczeństwa.

Tab. 16. Analiza SWOT – Warunki socjalno-bytowe

Mocne strony:	Słabe strony:
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ dobrze rozwinięta sieć szkół podstawowych; ⇒ niewielka odległość od ośrodków akademickich; ⇒ spore zasoby terenów pod budownictwo mieszkaniowe i rozwój osadnictwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ niski poziom gospodarstw podłączonych pod kanalizację; ⇒ niewystarczająca ilość sal gimnastycznych, boisk; ⇒ brak dostępu do specjalistycznych przychodni zdrowotnych; ⇒ brak placówek przedszkolnych; ⇒ mała ilość i zły stan placówek kulturalnych-świetlic.
Szanse:	Zagrożenia:
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ reforma ubezpieczeń społecznych i służby zdrowia; ⇒ szeroki pakiet szkoleń i programów dla ludności. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ powiększające się różnice w dochodach ludności; ⇒ dynamicznie zmieniająca się rzeczywistość społeczno-gospodarcza; ⇒ zmienność przepisów.

Tab. 17. Analiza SWOT – Gospodarka i rolnictwo

Mocne strony:	Słabe strony:
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ atrakcyjne zasoby naturalne; ⇒ bogata baza produktów rolnych wysokiej jakości; ⇒ korzystne położenie względem większych ośrodków miejskich (rynków docelowych); ⇒ korzystna struktura własności; ⇒ predyspozycje do rozwoju rolnictwa ekologicznego; ⇒ atrakcyjne środowisko dla rekreacji jako podstawa dla rynku usług związanych z rekreacją. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ wysokie koszty produkcji; ⇒ niedostatki kapitału własnego; ⇒ słabe zainteresowanie ze strony inwestorów zewnętrznych; ⇒ niewystarczająco rozwinięta sieć usług rolniczych; ⇒ mała specjalizacja produkcji rolnej; ⇒ rozdrobnienie gospodarstw rolnych.
Szanse:	Zagrożenia:
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ korzystne warunki glebowo-klimatyczne do rozwijania produkcji żywności ekologicznej; ⇒ zapotrzebowanie na zdrową żywność; ⇒ rozwój usług i drobnej przedsiębiorczości; ⇒ pozyskiwanie inwestorów; ⇒ rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich, drobnej wytwórczości i usług dla rolnictwa; ⇒ dostęp do środków pomocowych; ⇒ unowocześnianie gospodarstw; ⇒ tworzenie jednostek organizacyjnych, 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ niestabilna polityka państwa wobec rolnictwa; ⇒ brak znaczących inwestycji w sektorze rolno-spożywczym, potrzebnych do zwiększenia produkcji i konkurencyjności; ⇒ niekorzystne zmiany w polityce rządu i UE wobec producentów rolnych; ⇒ utrzymująca się niska opłacalność produkcji rolnej w małych gospodarstwach.

<p>związków międzygminnych, w tym LGD;</p> <p>⇒ programy rozwoju terenów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego;</p> <p>⇒ rozwój turystyki w różnych formach (np. turystyka weekendowa, kajakowa, rowerowa, biznesowo-konferencyjna, agroturystyka).</p>	
--	--

Tab. 18. Analiza SWOT – Infrastruktura techniczna

Mocne strony:	Słabe strony:
<p>⇒ wysoki stopień telefonizowania;</p> <p>⇒ wysoki odsetek ludności podłączonej pod stacje wodociągową;</p>	<p>⇒ niski standard nawierzchni dróg;</p> <p>⇒ brak szerokopasmowego Internetu;</p> <p>⇒ zły stan techniczny chodników;</p> <p>⇒ mała przepustowość drogi krajowej nr 15 oraz miejskich odcinków dróg wojewódzkich (brak obwodnic drogowych miast oraz osiedli wiejskich).</p>
Szanse:	Zagrożenia:
<p>⇒ unijne środki pomocowe na inwestycje w dziedzinie infrastruktury;</p> <p>⇒ przygotowanie terenów inwestycyjnych;</p> <p>⇒ możliwość rozwoju budownictwa.</p>	<p>⇒ trudności z pozyskaniem środków finansowych na realizację inwestycji;</p> <p>⇒ dalsza degradacja nawierzchni dróg, niepodejmowanie prac remontowych i modernizacyjnych;</p> <p>⇒ transport materiałów niebezpiecznych drogami powiatu.</p>

Tab. 19. Analiza SWOT – Kultura, sport i turystyka

Mocne strony:	Słabe strony:
<p>⇒ silne poczucie tożsamości lokalnej;</p> <p>⇒ dobre warunki do rozwoju różnych form turystyki kwalifikowanej;</p> <p>⇒ dobrze rozwinięta i funkcjonująca infrastruktura kulturalna;</p> <p>⇒ tradycje łowieckie;</p> <p>⇒ obiekty zabytkowe;</p> <p>⇒ bogate dziedzictwo kulturowe o charakterze materialnym i niematerialnym (liczne obiekty zabytkowe oraz bogate tradycje i interesująca historia);</p> <p>⇒ wysoka naturalność środowiska przyrodniczego.</p>	<p>⇒ brak bazy noclegowej na wysokim poziomie;</p> <p>⇒ brak bazy sportowo-rekreacyjnej o standardach unijnych;</p> <p>⇒ niedostateczna ilość wytyczonych szlaków i ścieżek turystycznych;</p> <p>⇒ niska znajomość regionu Pojezierza Brodnickiego w Polsce;</p> <p>⇒ brak zagospodarowanych terenów zielonych (parki, oczka wodne itp.);</p> <p>⇒ brak placów zabaw;</p> <p>⇒ brak odpowiedniej liczby ośrodków gastronomicznych;</p> <p>⇒ brak zintegrowanego systemu informacji turystycznej;</p> <p>⇒ mała ilość kąpielisk.</p>
Szanse:	Zagrożenia:
<p>⇒ wzrost zainteresowania aktywnym wypoczynkiem i agroturystyką;</p> <p>⇒ tereny i obiekty nadające się na bazę turystyczno-wypoczynkową;</p> <p>⇒ wymiana młodzieży szkolnej powiązana z aktywnym wypoczynkiem;</p> <p>⇒ rozwój bazy dla sportów wodnych;</p> <p>⇒ możliwość utworzenia ścieżek rowerowych i wytyczenia szlaków turystycznych;</p> <p>⇒ możliwość utworzenia muzeum Pojezierza Brodnickiego.</p>	<p>⇒ degradacja środowiska związana z działalnością człowieka;</p> <p>⇒ brak środków na odrestaurowanie zabytków kultury i dziedzictwa regionalnego.</p>

Tab. 20. Analiza SWOT – Czynniki wpływające na rozwój gospodarczy

Mocne strony:	Słabe strony:
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ dobry wizerunek obszaru wśród mieszkańców; ⇒ aktywna postawa mieszkańców; ⇒ uzbrojone tereny i wolne obiekty do inwestycji; ⇒ duża aktywność władz gminnych w zakresie pozyskiwania środków na rozwój gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ brak dużego kapitału prywatnego, wewnętrznego i zewnętrznego; ⇒ brak organizacji wspierających rozwój przedsiębiorczości; ⇒ małe zróżnicowanie rodzajów działalności; ⇒ brak zintegrowanego systemu informacji gospodarczej.
Szanse:	Zagrożenia:
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ wzrastająca umiejętność poszukiwania pozabudżetowych źródeł wspierania inwestycji; ⇒ nowe zasady finansowania inwestycji; ⇒ udoskonalenie systemu informacji o kredytach i innych funduszach rozwojowych; ⇒ nawiązanie współpracy z sąsiednimi gminami; ⇒ współpraca z powiatem i województwem. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ koncentracja instytucji wspierających rozwój przedsiębiorczości w ośrodkach miejskich; ⇒ niedoinwestowanie małych i średnich przedsiębiorstw; ⇒ niestabilny i skomplikowany system prawny, szczególnie podatkowy; ⇒ brak możliwości rozwoju gospodarczego.

Mocne i słabe strony mają charakter wewnętrzny, są cechami Partnerstwa, na które mamy wpływ i możemy je kształtować. Szanse i zagrożenia natomiast mają charakter zewnętrzny, nie zawsze mamy na nie wpływ, możemy się jedynie zabezpieczać przed zagrożeniami i kształtować posiadane zasoby w celu wykorzystania pojawiających się szans. Po przeprowadzeniu analizy SWOT można wysnuć następujące wnioski:

1. Największym atutem Stowarzyszenia jest czyste środowisko przyrodnicze oraz lokalizacja w makroregionie „Zielonych Płuc Polski”, a także obszarów należących do sieci Natura 2000 oraz wchodzących w skład parków krajobrazowych. Można tą szansę wykorzystać dla promocji gminy dla celów turystycznych, agroturystycznych i przy produkcji zdrowej ekologicznej żywności.

2. Główną słabością jest nierozbudowana infrastruktura (brak dobrej nawierzchni dróg, niski stan techniczny chodników, mała ilość placówek przedszkolnych oraz placów zabaw).

3. Dużą szansą dla LGD są: wspieranie inwestycji proekologicznych (preferencyjne zasady finansowania, dotacje i pożyczki), wzrost popytu na agroturystykę, turystykę przyrodniczą i wędkarską oraz na produkty ekologiczne. Dzięki planowanym przedsięwzięciom można będzie, w stosunkowo krótkim czasie podnieść dochody mieszkańców, zwiększyć liczbę funkcjonujących przedsiębiorstw, utworzyć szereg nowych, atrakcyjnych miejsc pracy i ożywić funkcjonowanie lokalnych społeczności.

Na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT opisującej w sposób syntetyczny diagnozę obecnej sytuacji obszaru LGD ustalona została misja oraz cele i działania do realizacji na przyszłość. można stwierdzić, iż strategia LGD polegać będzie na:

- wykorzystaniu szans przy pomocy mocnych stron,
- przezwyciężeniu słabości w celu wykorzystania szans.

Przy wykorzystaniu posiadanych zasobów naturalnych i kulturowych, możliwe jest zapewnienie godnych warunków życia mieszkańców, zachowując istniejący stan środowiska naturalnego.

Zaprezentowana wyżej analiza SWOT dla obszaru Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” ukazuje znaczącą przewagę silnych stron i szans w dalszym rozwoju oraz umożliwia przyjęcie aktywnych i ofensywnych strategii działania dla realizacji LSR. Istotny dla możliwości obszaru jest fakt, iż szanse rozwoju posiadają większy potencjał niż silne strony, co oznacza, że przy właściwym wdrażaniu strategii, szanse mogą przekształcić się w silne strony analizowanego obszaru. Duże znaczenie dla realizacji celów LSR ma lokalizacja obszaru, jego walory turystyczne i przyrodnicze oraz możliwość pozyskiwania funduszy zewnętrznych, w tym środków unijnych. Właściwe zdefiniowanie celów i zaplanowanie działań, których podjęcie służyć ma ich realizacji oraz prawidłowe wdrożenie strategii będą skutkować odczuwalną poprawą jakości życia oraz doprowadzą do szybkiego i długotrwałego rozwoju obszarów wiejskich.

IV. Cele ogólne i szczegółowe LSR oraz planowane do realizacji przedsięwzięcia

Na podstawie wyników przeprowadzonej analizy SWOT, przystąpiono do wyboru celów strategicznych Strategii. Wyboru tego dokonano w sposób demokratyczny, na podstawie głosowania uczestników prac nad Strategią, będących jednocześnie przedstawicielami trzech sektorów z obszaru Lokalnej Grupy Działania. Wszystkie wyznaczone cele strategiczne – poprzez odpowiednie określenie celów szczegółowych oraz działań w ich zakresie – będą ze sobą ściśle powiązane.

Cel strategiczny 1: *Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zróżnicowanie działalności gospodarczej*

Realizacja tego celu w obliczu trudnej sytuacji społeczno-gospodarczej na terenach wiejskich jest dużym wyzwaniem. Rozwijanie i wspieranie przedsiębiorczości przełoży się na powstawanie nowych podmiotów gospodarczych, nowych miejsc pracy i źródeł dochodu mieszkańców, a co za tym idzie, także budżetów gmin.

Cel strategiczny 2: *Stworzenie produktu sprzedawanego pod wspólną marką*

„Pojezierze Brodnickie” ma być docelowo miejscem identyfikowalnym z jego walorami przyrodniczymi, kulturalnymi oraz historycznymi, działającym pod wspólną marką. Swoim zasięgiem obejmuje ono nie tylko naturalne zasoby, ale również dobra stworzone przez człowieka (tj. towary i usługi związane z transportem, pobytem i korzystaniem z walorów turystycznych oraz z atrakcyjnym spędzaniem czasu). Obszar Partnerstwa ma być miejscem dla każdego. Dla młodzieży – miejscem spędzania czasu w ramach koloni, zielonych i białych szkół, zaś dla dorosłych (w tym rencistów i emerytów) – miejscem spędzania czasu w ramach turystyki weekendowej, zdrowotnej, tematycznej.

Cel strategiczny 3: *Poprawa infrastruktury technicznej w celu zwiększenia konkurencyjności obszaru*

Wsparcie w sferze infrastruktury technicznej znacznie poprawi atrakcyjność regionu oraz jakość życia jego mieszkańców. Warunki techniczne zostaną wyrównane, a być może nawet przewyższą warunki obszarów sąsiednich Partnerstwa.

W ramach **celu strategicznego nr 1** - poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zróżnicowanie działalności gospodarczej, określono trzy cele szczegółowe, a mianowicie:

1. *Wprowadzenie innowacyjnych pomysłów w gospodarstwach wiejskich celem zwiększenia dochodowości.*

Cel jest mierzalny. Miarą jest wzrost dochodów gospodarstw wiejskich oraz ilość innowacyjnych pomysłów wdrożonych w tych gospodarstwach.

Termin osiągnięcia założeń celu. Realizacja założeń tego celu będzie prowadzona we wszystkich działaniach objętych przedmiotową LSR. Cel zostanie osiągnięty do 2015 r., czyli do końca terminu wdrażania założeń Strategii.

2. *Stworzenie warunków powstania nowych miejsc pracy i źródeł dochodu dla mieszkańców.*

Cel jest mierzalny. Miarą jest ilość nowych miejsc pracy.

Termin osiągnięcia założeń celu. Realizacja założeń tego celu będzie prowadzona we wszystkich działaniach objętych przedmiotową LSR. Cel zostanie osiągnięty do 2015 r., czyli do końca terminu wdrażania założeń Strategii.

3. *Rozwój konkurencyjnych gospodarstw ekologicznych.*

Cel jest mierzalny. Miarą jest ilość powstałych gospodarstw ekologicznych.

Termin osiągnięcia założeń celu. Realizacja założeń tego celu będzie prowadzona we wszystkich działaniach objętych przedmiotową LSR. Cel zostanie osiągnięty do 2015 r., czyli do końca terminu wdrażania założeń Strategii.

Dążeniami podrzędnymi **celu strategicznego nr 2** - stworzenie produktu sprzedawanego pod wspólną marką są:

1. *Rozszerzanie oraz poprawa jakości bazy noclegowej, gastronomicznej i sportowo-rekreacyjnej.*

Cel jest mierzalny. Miarą jest ilość powstałych miejsc noclegowych, punktów gastronomicznych oraz baz sportowo-rekreacyjnych. Ponadto miarą jest ilość osób korzystających z tych obiektów.

Termin osiągnięcia założeń celu. Realizacja założeń tego celu będzie prowadzona we wszystkich działaniach objętych przedmiotową LSR. Cel zostanie osiągnięty do 2015 r., czyli do końca terminu wdrażania założeń Strategii.

2. *Zwiększenie atrakcyjności turystycznej obszaru.*

Cel jest mierzalny. Miarą jest ilość turystów przybywających na obszar LGD..

Termin osiągnięcia założeń celu. Realizacja założeń tego celu będzie prowadzona we wszystkich działaniach objętych przedmiotową LSR. Cel zostanie osiągnięty do 2015 r., czyli do końca terminu wdrażania założeń Strategii.

3. *Promocja tożsamości regionalnej.*

Cel jest mierzalny. Miarą jest wzrost tożsamości lokalnej społeczności z regionem. Ponadto miarą jest liczba działań pod wspólnym szyldem Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” mających na celu powstanie zintegrowanego systemu promocji tożsamości regionalnej.

Termin osiągnięcia założeń celu. Realizacja założeń tego celu będzie prowadzona we wszystkich działaniach objętych przedmiotową LSR. Cel zostanie osiągnięty do 2015 r., czyli do końca terminu wdrażania założeń Strategii.

W ramach **celu strategicznego nr 3** - poprawa infrastruktury technicznej w celu zwiększenia konkurencyjności obszaru, będą realizowane następujące cele szczegółowe:

1. *Wsparcie w stworzeniu potrzebnej dokumentacji do rozwoju infrastruktury.*

Cel jest mierzalny. Miarą jest ilość udzielonych porad i wsparcia w zakresie dokumentacji do rozwoju infrastruktury.

Termin osiągnięcia założeń celu. Realizacja założeń tego celu będzie prowadzona we wszystkich działaniach objętych przedmiotową LSR. Cel zostanie osiągnięty do 2015 r., czyli do końca terminu wdrażania założeń Strategii.

2. Rozwój infrastruktury.

Cel jest mierzalny. Miarą jest powstanie i rozwój infrastruktury na terenie LGD, m.in. infrastruktury turystycznej, w tym liczba zbudowanych i rozbudowa już istniejącej infrastruktury.

Termin osiągnięcia założeń celu. Realizacja założeń tego celu będzie prowadzona we wszystkich działaniach objętych przedmiotową LSR. Cel zostanie osiągnięty do 2015 r., czyli do końca terminu wdrażania założeń Strategii.

Określone cele strategiczne wskazują, w jaki sposób zrealizować wizję, a cele szczegółowe – jak urzeczywistnić cele ogólne. Wyznaczone cele strategiczne wykazują ze sobą zbieżność oraz cechują się długofalowym charakterem. Cel strategiczny nr 1 jest bezpośrednio powiązany z celem strategicznym nr 2, jednocześnie realizacja celu nr 2 wymaga spójnych działań w ramach celu nr 3. Spójnymi są również poszczególne działania, które łączą się i wzajemnie uzupełniają. Plany, działania i cele dotyczą wszystkich trzech sektorów. Zostały one opracowane w taki sposób, by tworzyły wzajemnie ze sobą powiązane, logiczne związki, dając tym samym efekt synergii.

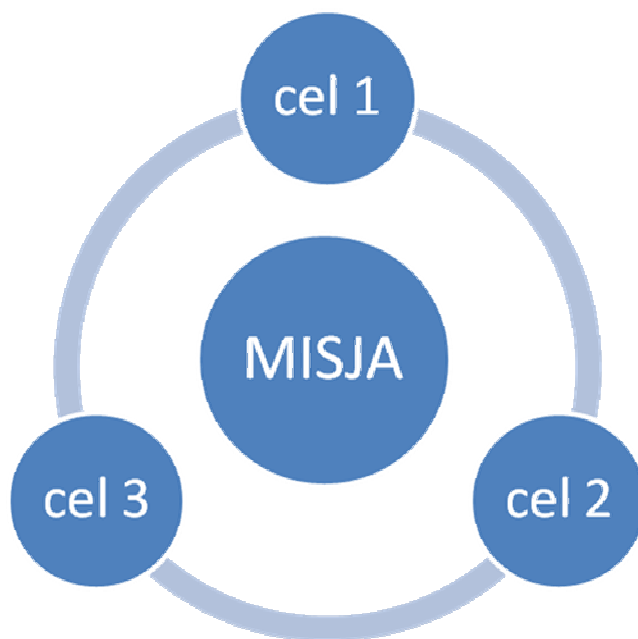
Wszystkie wyznaczone cele prowadzą do realizacji określonej wcześniej misji, która brzmi: „**LGD Pojezierze Brodnickie miejscem atrakcyjnym turystycznie i rozwiniętym gospodarczo**”, a tym samym wizji tego obszaru. Partnerstwo kierunkuje swój rozwój na działalność pozarolniczą oraz na branżę turystyczną, zachowując jednocześnie stan środowiska naturalnego. Poprawa stanu dotychczasowej infrastruktury wpłynie nie tylko na uatrakcyjnienie regionu pod względem rekreacyjnym, ale również na poprawę poziomu jakości życia jego mieszkańców.

Zidentyfikowanie podstawowych problemów oraz przeprowadzenie analizy SWOT podczas konsultacji społecznych z przedstawicielami trzech sektorów obszaru LDG, umożliwiło wyznaczenie zarówno celów strategicznych, jak i celów szczegółowych. W perspektywie długofalowej, cele strategiczne i określające je cele szczegółowe wraz z przeznaczonymi do realizacji działaniami, wpłyną na ogólną poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej, przez co przyczynią się do poprawy warunków i jakości życia mieszkańców.

Schemat zależności

Cele operacyjne:

1. Wprowadzenie innowacyjnych pomysłów w gospodarstwach wiejskich celem zwiększenia dochodowości.
2. Stworzenie warunków powstania nowych miejsc pracy i źródeł dochodu dla mieszkańców.
3. Rozwój konkurencyjnych gospodarstw ekologicznych.

Cele operacyjne:

1. Rozszerzanie oraz poprawa jakości bazy noclegowej, gastronomicznej i sportowo-rekreacyjnej.
2. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej obszaru.
3. Promocja tożsamości regionalnej.

Cele operacyjne:

1. Wsparcie w stworzeniu potrzebnej dokumentacji do rozwoju infrastruktury.
2. Rozwój infrastruktury.

Realizacja celów LSR nastąpi poprzez wdrażanie konkretnych przedsięwzięć. Przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji wynikają z uwarunkowań i specyfiki obszaru LGD zidentyfikowanych w diagnozie i wskazanych w analizie SWOT oraz będą przyczyniały się do osiągnięcia celów Lokalnej Strategii Rozwoju.

Przedsięwzięcie I – Nowoczesne obiekty użyteczności publicznej: świetlice, place zabaw, biblioteki, czytelnie, infrastruktura techniczna	
Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji następujących celów: Cel strategiczny III Poprawa infrastruktury technicznej w celu zwiększenia konkurencyjności obszaru Cele szczegółowe: 3.1. Wsparcie w stworzeniu potrzebnej dokumentacji do rozwoju infrastruktury 3.2. Rozwój infrastruktury	
Uzasadnienie	Na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT wywnioskowano, iż główną słabością obszaru objętego LSR jest nierozbudowana infrastruktura, m.in. mała ilość placów zabaw, zły stan placówek kulturalnych. Dla ograniczenia migracji i zwiększenia konkurencyjności tego obszaru konieczne jest podjęcie działań zmierzających do utworzenia nowoczesnych obiektów użyteczności publicznej.
Grupy docelowe beneficjentów	Zgodnie z definicją beneficjentów dla poszczególnych działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Lista rekomendowanych operacji z działań osi 4 Leader	Odnowa i rozwój wsi
	Pożądaną są operacje w zakresie: - budowy, przebudowy, remontu i wyposażenia obiektów; - budowy, remontu i przebudowy infrastruktury związanej z rozwojem funkcji społeczno-kulturalnych.
	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
	-
	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
	-
	Wdrażanie LSR- Małe projekty
	Pożądaną są operacje w zakresie: - zakupu oprogramowania, urządzeń i sprzętu komputerowego i ich udostępnianie na potrzeby społeczności wiejskiej w celu podniesienia jakości życia ludności na obszarze działania LGD; - renowacji, zabezpieczenia i oznakowania przydrożnych kapliczek, pomników przyrody, odkrywek geologicznych i innych miejsc i budowli charakterystycznych dla danej miejscowości; - odnawiania elewacji i dachów prywatnych budynków, ogrodzeń oraz innych obiektów charakterystycznych dla budownictwa danego regionu; - inwestycji służących utrzymaniu i kultywowaniu tradycyjnych zawodów i rzemiosła oraz inwestycji służących wspieraniu twórczości lokalnej lub ludowej; - budowy/odbudowy małej infrastruktury turystycznej, w szczególności punktów widokowych, miejsc wypoczynkowych i biwakowych, tras narciarstwa biegowego i zjazdowego, tras rowerowych; - zakupu wyposażenia świetlic wiejskich i ich remont.
	Aktywizacja i nabywanie umiejętności
	Pożądaną są operacje w zakresie: - informowania o obszarze działania LGD oraz o LSR; - szkolenia kadry biorącej udział we wdrażaniu LSR; - aktywizacji społeczności lokalnej; - analizy i badania nad terenem LGD; - planów i studiów wykonalności; - wsparcia doradczego; - promocji o działaniach LGD i LSR.

Przedsięwzięcie II – Aktywne społeczeństwo (przedsiębiorczość mieszkańców, nowe techniki, technologie, zachowanie tożsamości kulturowej)	
Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji następujących celów: Cel strategiczny I Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zróżnicowanie działalności gospodarczej Cele szczegółowe: 1.1. Wprowadzenie innowacyjnych pomysłów w gospodarstwach wiejskich celem zwiększenia dochodowości 1.2. Stworzenie warunków powstania nowych miejsc pracy i źródeł dochodu dla mieszkańców 1.3. Rozwój konkurencyjnych gospodarstw ekologicznych Cel strategiczny II Stworzenie produktu sprzedawanego pod wspólną marką Cele szczegółowe: 2.1. Rozszerzanie oraz poprawa jakości bazy noclegowej, gastronomicznej i sportowo-rekreacyjnej 2.2. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej obszaru 2.3. Promocja tożsamości regionalnej Cel strategiczny III Poprawa infrastruktury technicznej w celu zwiększenia konkurencyjności obszaru Cele szczegółowe: 3.2. Rozwój infrastruktury	
Uzasadnienie	Analiza SWOT wykazała, iż mocną stroną obszarów LGD jest aktywne społeczeństwo. Jednocześnie występują trudności z pozyskaniem środków finansowych na realizację inwestycji. W związku z tym należy podjąć działania wspierające aktywność społeczeństwa przede wszystkim w zakresie przedsiębiorczości, nowych technologii. Ważną kwestią jest też działalność na rzecz zachowania tożsamości kulturowej.
Grupy docelowe beneficjentów	Zgodnie z definicją beneficjentów dla poszczególnych działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Lista rekomendowanych operacji z działań osi 4 Leader	Odnowa i rozwój wsi
	-
	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
	Pożądaną są operacje w zakresie: - rzemiosła lub rękodzielnictwa; - usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem; - wytwarzania produktów energetycznych z biomasy; - rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych.
	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
	Pożądaną są operacje w zakresie: - rzemiosła lub rękodzielnictwa; - usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem; - wytwarzania produktów energetycznych z biomasy; - rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych.
	Wdrażanie LSR- Małe projekty
	Pożądaną są operacje w zakresie: - organizacji szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym dla ludności z obszaru objętego LSR; - organizacji imprez kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych na obszarze objętym działalnością LGD; - zakupu oprogramowania, urządzeń i sprzętu komputerowego i ich udostępnianie na potrzeby społeczności wiejskiej w celu podniesienia jakości życia ludności na obszarze działania LGD.
	Aktywizacja i nabywanie umiejętności
	Pożądaną są operacje w zakresie: - informowania o obszarze działania LGD oraz o LSR; - szkolenia kadry biorącej udział we wdrażaniu LSR; - aktywizacji społeczności lokalnej; - analizy i badania nad terenem LGD; - planów i studiów wykonalności; - wsparcia doradczego; - promocji o działaniach LGD i LSR.

Przedsięwzięcie III – Marka Pojezierze Brodnickie – agroturystyka, gospodarstwa ekologiczne, przetwórstwo produktów ekologicznych	
Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji następujących celów: Cel strategiczny I Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zróżnicowanie działalności gospodarczej Cele szczegółowe: 1.1. Wprowadzenie innowacyjnych pomysłów w gospodarstwach wiejskich celem zwiększenia dochodowości 1.3. Rozwój konkurencyjnych gospodarstw ekologicznych Cel strategiczny II Stworzenie produktu sprzedawanego pod wspólną marką Cele szczegółowe: 2.1. Rozszerzanie oraz poprawa jakości bazy noclegowej, gastronomicznej i sportowo-rekreacyjnej 2.2. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej obszaru 2.3. Promocja tożsamości regionalnej Cel strategiczny III Poprawa infrastruktury technicznej w celu zwiększenia konkurencyjności obszaru Cele szczegółowe: 3.2. Rozwój infrastruktury	
Uzasadnienie	Największym atutem obszaru Stowarzyszenia jest czyste środowisko przyrodnicze oraz lokalizacja w makroregionie „Zielonych Płuc Polski”, a także obszarów należących do sieci Natura 2000 oraz wchodzących w skład parków krajobrazowych. Można tą szansę wykorzystać dla promocji LGD w celach turystycznych, agroturystycznych oraz produkcji zdrowej ekologicznej żywności. Tym samym wskazane jest podjęcie działań nakierowanych na wzrost popytu na agroturystykę, turystykę przyrodniczą i wędkarską oraz na produkty ekologiczne. Marka Pojezierze Brodnickie ma szansę stać się rozpoznawana nie tylko wśród mieszkańców województwa, ale również na terenie całego kraju.
Grupy docelowe beneficjentów	Zgodnie z definicją beneficjentów dla poszczególnych działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Lista rekomendowanych operacji z działań osi 4 Leader	Odnowa i rozwój wsi
	Pożądan są operacje w zakresie: - kultywowania tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów.
	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
	Pożądan są operacje w zakresie: - usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa; - usług dla ludności; - sprzedaży hurtowej i detalicznej; - rzemiosła lub rękodzielnictwa; - usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem; - przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych; - wytwarzania produktów energetycznych z biomasy.
	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
	Pożądan są operacje w zakresie: - usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa; - usług dla ludności; - sprzedaży hurtowej i detalicznej; - rzemiosła lub rękodzielnictwa; - usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem; - przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych; - wytwarzania produktów energetycznych z biomasy.
	Wdrażanie LSR- Małe projekty
	Pożądan są operacje w zakresie: - promocji i rozwoju lokalnej aktywności, w tym promocji lokalnej twórczości kulturalnej i artystycznej, z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego; - rozwoju agroturystyki i turystyki na obszarach wiejskich, w tym: utworzenia lub zmodernizowania elektronicznej bazy informacji turystycznej oraz stron WWW, przygotowania i wydania folderów i innych publikacji informacyjnych, oznaczenia obiektów ważnych lub charakterystycznych dla obszaru objętego lokalną strategią rozwoju; - inicjowania powstawania, rozwoju, przetwarzania, wprowadzenia na rynek oraz podnoszenia jakości produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach, w tym naturalnych surowcach i produktach rolnych i leśnych oraz tradycyjnych sektorach gospodarki; - organizacji imprez kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych na obszarze objętym działalnością LGD; - zakupu i nasadzenia tradycyjnej roślinności oraz starych odmian roślin (nasion, sadzonek, kłaczy, bulw, etc.) w celu wykorzystania lub odnowienia cennego dziedzictwa przyrodniczego lub kulturowego ze szczególnym wskazaniem na obszary chronione w tym obszary objęte siecią Natura 2000.
	Aktywizacja i nabywanie umiejętności
	Pożądan są operacje w zakresie: - informowania o obszarze działania LGD oraz o LSR; - szkolenia kadry biorącej udział we wdrażaniu LSR; - aktywizacji społeczności lokalnej; - analizy i badania nad terenem LGD; - planów i studiów wykonalności; - wsparcia doradczego; - promocji o działaniach LGD i LSR.

Przedsięwzięcie IV – Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i zachowanie dziedzictwa kulturowego (materiały informacyjne, podnoszenie świadomości, odnowa dóbr kultury, uaktywnienie – reaktywacja zespołów ludowych)

Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji następujących celów:

Cel strategiczny II Stworzenie produktu sprzedawanego pod wspólną marką

Cele szczegółowe:

2.2. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej obszaru

2.3. Promocja tożsamości regionalnej

Uzasadnienie	Ogromnym zagrożeniem jest degradacja środowiska związana z działalnością człowieka. Ponadto brakuje środków na odrestaurowanie zabytków kultury i dziedzictwa regionalnego. Mając na uwadze fakt, iż na terenie LGD występuje bogate dziedzictwo kulturowe o charakterze materialnym i niematerialnym, tj. liczne obiekty zabytkowe oraz tradycja i historia nierozzerwalnie związana z tymi ziemiami, należy podjąć działania przyczyniające się do ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.
Grupy docelowe beneficjentów	Zgodnie z definicją beneficjentów dla poszczególnych działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
Lista rekomendowanych operacji z działań osi 4 Leader	Odnowa i rozwój wsi
	Pożądaną są operacje w zakresie: - budowy, remontu i przebudowy infrastruktury związanej z rozwojem funkcji społeczno-kulturalnych; - odnawiania, eksponowania lub konserwacji lokalnych pomników historycznych, budynków będących zabytkami lub miejsc pamięci; - kultywowania tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów.
	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
	Pożądaną będą operacje w zakresie: - usług dla ludności.
	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
	Pożądaną są operacje w zakresie: - usług dla ludności.
	Wdrażanie LSR- Małe projekty
	Pożądaną są operacje w zakresie: - promocji i rozwoju lokalnej aktywności, w tym promocji lokalnej twórczości kulturalnej i artystycznej, z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego; - rozwoju agroturystyki i turystyki na obszarach wiejskich, w tym: utworzenia lub zmodernizowania elektronicznej bazy informacji turystycznej oraz stron WWW, przygotowania i wydania folderów i innych publikacji informacyjnych, oznaczenia obiektów ważnych lub charakterystycznych dla obszaru objętego lokalną strategią rozwoju; - renowacji, zabezpieczenia i oznakowania przydrożnych kapliczek, pomników przyrody, odkrywek geologicznych i innych miejsc i budowli charakterystycznych dla danej miejscowości; - zakupu strojów, eksponatów i innego wyposażenia dla zespołów artystycznych, zespołów folklorystycznych oraz innych grup i zespołów kultywujących miejscowe tradycje i zwyczaje; - inwestycji służących utrzymaniu i kultywowaniu tradycyjnych zawodów i rzemiosła oraz inwestycji służących wspieraniu twórczości lokalnej lub ludowej;
	Aktywizacja i nabywanie umiejętności
	Pożądaną są operacje w zakresie: - informowania o obszarze działania LGD oraz o LSR; - szkolenia kadry biorącej udział we wdrażaniu LSR; - aktywizacji społeczności lokalnej; - analizy i badania nad terenem LGD; - planów i studiów wykonalności; - wsparcia doradczego; - promocji o działaniach LGD i LSR.

Do realizacji zdefiniowanych wyżej celów i przedsięwzięć ma przyczynić się wykonywanie konkretnych operacji, w które zaangażowani będą mieszkańcy, przedsiębiorcy, gminy i inne podmioty z obszaru LGD. **Poprzez ich wzajemne powiązanie logiczne osiągnięty zostanie zintegrowany charakter podejmowanych działań oraz adekwatność operacji, przedsięwzięć i celów.** Poniżej przedstawione zostały szczegółowo kategorie

działania, których podjęcie w zamierzeniu ma doprowadzić do urzeczywistnienia przyjętych celów, a tym samym – w dłuższej perspektywie czasu – wypełnić określoną przez LGD misję.

1. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej

Realizacja tego działania tworzy warunki dla zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru objętego lokalną strategią rozwoju przez udzielenie pomocy na podejmowanie lub rozwijanie przez rolników, domowników i małżonków rolników działalności nierolniczej lub związanej z rolnictwem w zakresie produkcji lub usług.

Wpłyne to zdecydowanie na tworzenie pozarolniczych źródeł dochodów oraz promocję zatrudnienia poza rolnictwem.

LGD będzie udzielała wsparcia z tytułu podjęcia lub rozwoju działalności w zakresie poniżej przedstawionego katalogu przedsięwzięć:

- usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa;
- usług dla ludności;
- sprzedaży hurtowej i detalicznej;
- rzemiosła lub rękodzielnictwa;
- robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych;
- usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem;
- usług transportowych;
- usług komunalnych;
- przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych;
- magazynowania lub przechowywania towarów;
- wytwarzania produktów energetycznych z biomasy;
- rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych.

Warunkiem uzyskania wsparcia ze strony LGD będzie wykazanie, że:

- operacja jest uzasadniona pod względem ekonomicznym;
- operacja spełnia wymagania wynikające z obowiązujących przepisów prawa, które mają zastosowanie do tej operacji;
- działalność, której dotyczy operacja, zarejestrowana jest na terenie objętym LSR;
- inwestycje związane z budową, remontem, wyposażeniem, zagospodarowaniem nieruchomości objętych operacją, dotyczą nieruchomości na terenie objętym LSR;
- operacja wiąże się z możliwością zatrudnienia w ramach podjętej albo rozwijanej działalności nierolniczej;

- gospodarstwo rolne, w którym pracuje beneficjent było objęte, w roku poprzedzającym rok złożenia wniosku, płatnościami bezpośrednimi.

Beneficjentem tego działania może być:

- osoba fizyczna ubezpieczona na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, jako rolnik, małżonek rolnika lub domownik.

2. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw

Realizacja tego działania prowadzić będzie do wzrost konkurencyjności gospodarczej obszaru LGD. Będzie też prowadziła do rozwoju przedsiębiorczości i rynku pracy, a w konsekwencji doprowadzi do wzrostu zatrudnienia, przyczyniając się tym samym do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru objętego LSR.

LGD będzie udzielała wsparcia z tytułu inwestycji związanych z tworzeniem lub rozwojem mikroprzedsiębiorstw, działających w zakresie poniżej przedstawionego katalogu przedsięwzięć:

- usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa;
- usług dla ludności;
- sprzedaży hurtowej i detalicznej;
- rzemiosła lub rękodzielnictwa;
- robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych;
- usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem;
- usług transportowych;
- usług komunalnych;
- przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych;
- magazynowania lub przechowywania towarów;
- wytwarzania produktów energetycznych z biomasy;
- rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych.

Warunkiem uzyskania wsparcia ze strony LGD będzie wykazanie, że:

- operacja jest uzasadniona pod względem ekonomicznym;
- operacja spełnia wymagania wynikające z obowiązujących przepisów prawa, które mają zastosowanie do tej operacji;
- siedziba lub oddział lub miejsce zamieszkania przedsiębiorcy oraz, w przypadku operacji związanych z nieruchomością, miejsce położenia nieruchomości, znajdują się na terenie objętym LSR,

- biznesplan przewiduje utworzenie co najmniej 1 miejsca pracy, co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji;
- w okresie ostatnich 2 lat wnioskodawca nie uzyskał pomocy w ramach PO Kapitał Ludzki, działanie „Promocja przedsiębiorczości”.

Beneficjentem tego działania może być:

- osoba fizyczna lub osoba prawna, lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która prowadzi (podejmuje) działalność jako mikroprzedsiębiorstwo zatrudniające poniżej 10 osób, i mające obrót roczny nieprzekraczający równowartości w zł 2 mln euro.

3. Małe projekty

Małe projekty – są to projekty przyczyniające się do poprawy jakości życia lub zróżnicowania działalności gospodarczej na obszarze działania LGD, które nie kwalifikują się do wsparcia w ramach działań osi 3 - Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej.

LGD będzie udzielała wsparcia z tytułu inwestycji związanych z tworzeniem lub rozwojem mikroprzedsiębiorstw, działających w zakresie poniżej przedstawionego katalogu przedsięwzięć:

- podnoszenie świadomości społeczności lokalnej, w tym poprzez organizację szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym dla podmiotów z obszaru objętego LSR, innych niż realizowane w ramach działania, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 marca 2007r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- podnoszenie jakości życia społeczności lokalnej na obszarze objętym LSR poprzez:
 - ✓ udostępnianie urządzeń i sprzętu komputerowego, w tym urządzeń i sprzętu umożliwiającego dostęp do Internetu,
 - ✓ organizację imprez kulturalnych, rekreacyjnych lub sportowych;
- rozwijanie aktywności społeczności lokalnej poprzez:
 - ✓ promocję lokalnej twórczości kulturalnej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, w tym kulturowego, historycznego lub przyrodniczego,
 - ✓ kultywowanie miejscowych tradycji, obrzędów i zwyczajów,
 - ✓ kultywowanie języka regionalnego i gwary,
 - ✓ kultywowanie tradycyjnych zawodów i rzemiosła;

- rozwijanie turystyki lub rekreacji na obszarze objętym LSR poprzez:
 - ✓ utworzenie lub zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych, przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji informacyjnych dotyczących obszaru objętego LSR,
 - ✓ budowę, odbudowę lub oznakowanie małej infrastruktury turystycznej, w szczególności punktów widokowych, miejsc wypoczynkowych lub biwakowych, bazy i sprzętu rekreacyjno – sportowego, tras narciarstwa biegowego lub zjazdowego, szlaków wodnych, szlaków rowerowych, szlaków konnych, ścieżek spacerowych lub dydaktycznych;
- zachowanie, odtworzenie, zabezpieczenie lub oznakowanie cennego, lokalnego dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego, w szczególności obszarów objętych poszczególnymi formami ochrony przyrody, w tym obszarów Natura 2000;
- zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego poprzez:
 - ✓ odbudowę albo odnowienie lub oznakowanie budowli oraz zespołów dworsko parkowych wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków,
 - ✓ odnowienie dachów lub elewacji zewnętrznych budynków wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków,
 - ✓ remont lub wyposażenie muzeów,
 - ✓ remont lub wyposażenie świetlic wiejskich;
- inicjowanie powstawania, przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług opartych na lokalnych zasobach, tradycyjnych sektorach gospodarki lub lokalnym dziedzictwie, w tym kulturowym, historycznym lub przyrodniczym, albo podnoszenie jakości takich produktów;
- wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w celu poprawienia warunków prowadzenia działalności kulturalnej lub gospodarczej, w tym rolniczej;
- rozwój lokalnej aktywności i współpracy gospodarczej poprzez inicjowanie powstawania, rozwoju, przetwarzania, wprowadzenia na rynek oraz podnoszenia jakości produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach, w tym naturalnych surowcach i produktach rolnych i leśnych, tradycyjnych sektorach gospodarki oraz lokalnym dziedzictwie kulturowym, historycznym i przyrodniczym.

Beneficjentem tego działania mogą być:

- osoby fizyczne, które są:
 - ✓ obywatelami państwa członkowskiego UE,

- ✓ pełnoletnie,
- ✓ zameldowane na pobyt stały na obszarze objętym LSR, lub wykonujące działalność gospodarczą na tym obszarze.
- osoby prawne albo jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawy przyznają zdolność prawną:
 - ✓ działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, posiadające siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzące działalność na obszarze objętym LSR, lub
 - ✓ utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje albo stowarzyszenia, które posiadają siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzą działalność na tym obszarze.

4. Odnowa i rozwój wsi

Realizacja tego działania stworzy warunki do rozwoju społeczno-ekonomicznego obszaru objętego LSR. Zaktywizuje również mieszkańców dzięki wsparciu inwestycyjnemu projektów związanych z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej na terenie LGD, polegających w szczególności na utrzymaniu, odbudowie i poprawie stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz na podniesieniu atrakcyjności turystycznej obszaru objętego LSR. Działanie będzie zdecydowanie wpływać na poprawę jakości życia przez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców. Umożliwi również rozwój tożsamości mieszkańców oraz zachowanie cennego dziedzictwa kulturowego. Wpływać też będzie znacząco na wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej.

LGD będzie udzielała wsparcia z tytułu inwestycji związanych z tworzeniem lub rozwojem mikroprzedsiębiorstw, działających w zakresie poniżej przedstawionego katalogu przedsięwzięć:

- budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów:
 - ✓ pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe,
 - ✓ służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury,
- kształtowania obszaru przestrzeni publicznej;

- budowy remontu lub przebudowy infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno-kulturalnych;
- zakupu obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, w tym budynków będących zabytkami, z przeznaczeniem na cele publiczne;
- odnawiania, ekspozowania lub konserwacji lokalnych pomników historycznych, budynków będących zabytkami lub miejsc pamięci;
- kultywowania tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów.

Warunkiem uzyskania wsparcia ze strony LGD będzie wykazanie, że:

- projekt realizowany jest w miejscowości leżącej na obszarze objętym LSR;
- projekt wpisuje się w zakres Planu Odnowy Miejscowości;
- projekt nie ma charakteru komercyjnego;
- w przypadku, gdy projekt realizowany będzie na nieruchomości nie należącej do beneficjenta, beneficjent posiada prawo do dysponowania tą nieruchomością na cele określone w projekcie przez okres 7 lat po realizacji projektu;
- organizacja pozarządowa działa w obszarze zbieżnym z celami działania „Odnowa i rozwój wsi” w szczególności na rzecz aktywizacji ludności, rozwoju oraz zachowania dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego;
- projekt składany przez instytucję kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego został zaakceptowany przez tę jednostkę.

Beneficjentem tego działania może być:

- osoba prawna: gmina, instytucja kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego, kościół lub inny związek wyznaniowy, organizacja pozarządowa mająca status organizacji pożytku publicznego (w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie).

Poniżej znajdują się planowane do realizacji przedsięwzięcia z działania „Odnowa i rozwój wsi”:

Tab. 21. Zadania do realizacji w ramach Odnowy wsi w gminie Bartniczka.

Lp.	Nazwa, opis i uzasadnienie zadania	Miejsce realizacji	Czas realizacji (z dokładnością do kwartałów danego roku)	Wartość zadania brutto w PLN /wartość dofinansowania
ODNOWA WSI Z PROGRAMU LEADER				
1.	Budowa biblioteki z czytelnią w Bartnicze	Bartniczka	II kw.2011 r. do IV kw. 2012 r.	400.000 zł.- wartość zadania 267.264 zł – dofin. 66,82%
ODNOWA WSI Z PROW/URZĄD MARSZAŁKOWSKI				
1.	Budowa świetlicy wiejskiej w Bartnicze	Bartniczka	I kw. 2013 r. do IV kw. 2013 r.	800.000 zł.- wartość zadania

				500.000 zł. – dofin. 62,50%
--	--	--	--	--------------------------------

Tab. 22. Zadania do realizacji w ramach Odnowy wsi w gminie Brodnica.

Lp.	Nazwa, opis i uzasadnienie zadania	Miejsce realizacji	Czas realizacji (z dokładnością do kwartałów danego roku)	Wartość zadania brutto w PLN /wartość dofinansowania
ODNOWA WSI Z PROGRAMU LEADER				
1	Budowa ścieżki rowerowej z Cieląt w kierunku Nowego Dworu i Bobrowisk Uzasadnienie: Poprawa komunikacji między Brodnicą, a Cielętami oraz zwiększenie atrakcyjności turystycznej wsi Cielęta, a także Nowego Dworu i Bobrowisk.	Miejscowość Cielęta, Gmina Brodnica	Od II kw. do III kw. 2011r. (rozliczenie w IV kw. 2011r.)	400.000,00 zł brutto/ 300.000,00 zł brutto (75%)
2	Budowa placu zabaw w Cielętach Uzasadnienie: Na terenie wsi Cielęta nie ma obecnie miejsca, gdzie dzieci mogą rozwijać umiejętności psychoruchowe.	Miejscowość Cielęta, Gmina Brodnica	II kw. 2010r. (rozliczenie w III kw. 2010r.)	25.000,00 zł brutto/ 18.750,00 zł brutto (75%)
3	Modernizacja centrum wsi Mszano Zakres zadania: - budowa chodnika, - renowacja zbiornika wodnego, - zlikwidowanie zbiornika przeciwpożarowego, - zakrycie rowu melioracyjnego. Uzasadnienie: Uporządkowanie centrum wsi wpłynie na nowy wizerunek wsi. Miejscowość stanie się bardziej atrakcyjna dla mieszkańców, a przede wszystkim dla turystów.	Miejscowość Mszano, Gmina Brodnica	Od I kw. 2011r. do II kw. 2011r. (rozliczenie w III kw. 2011r.)	100.000,00 zł brutto/ 58.550,00 zł brutto (58,55%)
ODNOWA WSI Z PROW/URZĄD MARSZAŁKOWSKI				
1	Budowa boiska sportowego oraz placu zabaw w Gorczenicy Zakres zadań: - budowa boiska sportowego, - budowa placu zabaw, - budowa parkingu w centrum wsi. Uzasadnienie: Aktywność fizyczna to jeden z najważniejszych elementów zdrowego życia, dlatego mieszkańcy wsi Gorczenica uznali za priorytet budowę boiska na terenie miejscowości którą zamieszkują. Boisko służyć będzie mieszkańcom, którzy biorą udział w zorganizowanych grupach	Miejscowość Gorczenica, Gmina Brodnica	Od III kw. do IV kw. 2009r. (rozliczenie w I kw. 2010r.)	862.000,00 zł brutto/ 491.340,00 zł brutto (57%)

	sportowych.			
2	Budowa Sali sportowej wraz z zapleczem w Szczuce. Uzasadnienie: Na terenie sołectwa nie ma pełnowymiarowego boiska ani hali sportowej. Natomiast Gmina jest właścicielem nieruchomości zlokalizowanej w pobliżu Gimnazjum w Szczuce. W tym miejscu planowana jest budowa takiego obiektu w celu umożliwienia mieszkańcom aktywnego spędzania wolnego czasu.	Miejscowość Szczuka, Gmina Brodnica	Od II kw. 2010r. do IV kw. 2010r. (rozliczenie w I kw. 2011r.)	1.500.000,00 zł brutto/ 499.950,00 zł brutto (33,33%)
3	Budowa stadionu sportowego z boiskiem do piłki nożnej, koszykówki i tenisa ziemnego wraz z zapleczem technicznym. Uzasadnienie: Boisko będzie służyło społeczności lokalnej, wpłynie na poprawę kondycji fizycznej dzieci, młodzieży i dorosłych. Umożliwi rozwój talentów wśród dzieci i młodzieży. Spełniać będzie także funkcję integracyjną.	Miejscowość Cielęta, Gmina Brodnica	Od II kw. 2012r. do III kw. 2012r. (rozliczenie IV kw. 2012r.)	800.000,00 zł brutto/ 500.000,00 zł brutto (62,5%)
4	Budowa ścieżki rowerowej we wsi Mszano. Zakres zadania: - oznakowanie ścieżki, - zamontowanie tablic informacyjnych z opisem historii wsi Mszano. Uzasadnienie: Wykorzystanie atrakcyjnych przyrodniczo i historycznie terenów Gminy Brodnica i rozpowszechnianie ich wśród turystów.	Miejscowość Mszano, Gmina Brodnica	Od II kw. 2013r. do III kw. 2013r. (rozliczenie IV kw. 2013r.)	100.000,00 zł brutto/ 75.000,00 zł brutto (75%)

Tab. 23. Zadania do realizacji w ramach Odnowy wsi w gminie Bobrowo

Lp.	Nazwa, opis i uzasadnienie zadania	Miejsce realizacji	Czas realizacji (z dokładnością do kwartałów danego roku)	Wartość zadania brutto w PLN /wartość dofinansowania
ODNOWA WSI Z PROGRAMU LEADER				
1.	Nazwa zadania: Urządzenie placu zabaw w miejscowości Bobrowo. Zakres zadania: wyposażenie placu zabaw dla dzieci w huśtawki, zjeżdżalnię, piaskownicę i inne elementy zabawowe. Uzasadnienie: Celem projektu jest urządzenie bezpiecznego placu zabaw dla	Bobrowo	II kw. 2009 do IV kw. 2009r. (rozliczenie IV kw. 2009r.)	25.000/18.750 75,00%

	<p>dzieci. Plac zostanie urządzony przy zespole szkół lub ośrodku kultury, w którym odbywają się zajęcia świetlic środowiskowych prowadzone przez opiekunów. Budowa placu zabaw ma na celu poprawę warunków życia najmłodszych mieszkańców wsi, gdzie będą mogły miło i bezpiecznie spędzać czas.</p>			
2.	<p>Nazwa zadania: Urządzenie placu zabaw w miejscowości Zgniłobłoty.</p> <p>Zakres zadania: wyposażenie placu zabaw dla dzieci w huśtawki, zjeżdżalnie, piaskownicę i inne elementy zabawowe.</p> <p>Uzasadnienie: Celem projektu jest urządzenie bezpiecznego placu zabaw dla dzieci przy świetlicy wiejskiej. Budowa placu zabaw ma na celu poprawę warunków życia najmłodszych mieszkańców wsi, gdzie będą mogły miło i bezpiecznie spędzać czas.</p>	Zgniłobłoty	II kw. 2011 do IV kw. 2011r. (rozliczenie IV kw. 2011r.)	25.000/18.750 75,00%
3.	<p>Nazwa zadania: Urządzenie placu zabaw w miejscowości Kawki.</p> <p>Zakres zadania: wyposażenie placu zabaw dla dzieci w huśtawki, zjeżdżalnie, piaskownicę i inne elementy zabawowe.</p> <p>Uzasadnienie: Celem projektu jest urządzenie bezpiecznego placu zabaw dla dzieci przy świetlicy wiejskiej. Budowa placu zabaw ma na celu poprawę warunków życia najmłodszych mieszkańców wsi, gdzie będą mogły miło i bezpiecznie spędzać czas.</p>	Kawki	II kw. 2010 do IV kw. 2010r. (rozliczenie IV kw. 2010r.)	25.000/18.750 75,00%
4.	<p>Nazwa zadania: Urządzenie placu zabaw w miejscowości Małki.</p> <p>Zakres zadania: wyposażenie placu zabaw dla dzieci w huśtawki, zjeżdżalnie, piaskownicę i inne elementy zabawowe.</p> <p>Uzasadnienie: Celem projektu jest urządzenie bezpiecznego placu zabaw dla dzieci. Plac zostanie urządzony przy planowanej do wybudowania świetlicy wiejskiej przy szkole podstawowej, w której odbywają</p>	Małki	II kw. 2011 do IV kw. 2011r. (rozliczenie IV kw. 2011r.)	25.000/18.750 75,00%

	się zajęcia świetlic środowiskowych prowadzone przez opiekunów. Budowa placu zabaw ma na celu poprawę warunków życia najmłodszych mieszkańców wsi, gdzie będą mogły miło i bezpiecznie spędzać czas.			
5.	<p>Nazwa zadania: Urządzenie placu zabaw w miejscowości Nieżywiec.</p> <p>Zakres zadania: wyposażenie placu zabaw dla dzieci w huśtawki, zjeżdżalnie, piaskownicę i inne elementy zabawowe.</p> <p>Uzasadnienie: Celem projektu jest urządzenie bezpiecznego placu zabaw dla dzieci. Plac zostanie urządzony przy szkole podstawowej lub domu kultury, w którym odbywają się zajęcia świetlic środowiskowych prowadzone przez opiekunów. Budowa placu zabaw ma na celu poprawę warunków życia najmłodszych mieszkańców wsi, gdzie będą mogły miło i bezpiecznie spędzać czas.</p>	Nieżywiec	II kw. 2009 do IV kw. 2009r. (rozliczenie IV kw. 2009r.)	25.000/18.750 75,00%
6.	<p>Nazwa zadania: Urządzenie placu zabaw w miejscowości Grzybno.</p> <p>Zakres zadania: wyposażenie placu zabaw dla dzieci w huśtawki, zjeżdżalnie, piaskownicę i inne elementy zabawowe.</p> <p>Uzasadnienie: Celem projektu jest urządzenie bezpiecznego placu zabaw dla dzieci. Plac zostanie urządzony przy bibliotece i placu sportowym. Budowa placu zabaw ma na celu poprawę warunków życia najmłodszych mieszkańców wsi, gdzie będą mogły miło i bezpiecznie spędzać czas.</p>	Grzybno	II kw. 2011 do IV kw. 2011r. (rozliczenie IV kw. 2011r.)	25.000/18.750 75,00%
7.	<p>Nazwa zadania: Urządzenie placu zabaw w miejscowości Kruszyny Szlacheckie.</p> <p>Zakres zadania: wyposażenie placu zabaw dla dzieci w huśtawki, zjeżdżalnie, piaskownicę i inne elementy zabawowe.</p> <p>Uzasadnienie: Celem projektu jest urządzenie bezpiecznego placu zabaw dla dzieci. Plac zostanie urządzony przy świetlicy wiejskiej. Budowa placu zabaw ma na celu poprawę warunków</p>	Kruszyny Szlacheckie	II kw. 2010 do IV kw. 2010r. (rozliczenie IV kw. 2010r.)	25.000/18.750 75,00%

	życia najmłodszych mieszkańców wsi, gdzie będą mogły miło i bezpiecznie spędzać czas.			
8.	<p>Nazwa zadania: Renowacja parku w Bobrowie.</p> <p>Zakres zadania: uporządkowanie drzewostanu, wycięcie zbędnych zakrzaczeń, wytyczenie i wybudowanie alejek spacerowych, ustawienie ławek, oznakowanie cennego i rzadkiego drzewostanu występującego w parku. Całość prac prowadzona będzie w uzgodnieniu i pod nadzorem Wojewódzkiego Konserwatora przyrody.</p> <p>Uzasadnienie: Park w Bobrowie jest elementem dawnego zespołu pałacowo-podworskiego. Z dawnego układu drogowego zachowały się główne ciągi piesze, które wymagają renowacji. W parku występuje bogaty, różnorodny drzewostan. Park jest piękną enklawą zieleni z widocznymi śladami ingerencji człowieka w jego układ przestrzenny. W pełni zasługuje na ochronę konserwatorską. Po przeprowadzeniu renowacji parku, odzyska on dawną świetność i będzie służył mieszkańcom za miejsce spotkań i wypoczynku.</p>	Bobrowo	II kw. 2009 do IV kw. 2009	<p>80.000/40.000</p> <p>50,00%</p>
9.	<p>Nazwa zadania: Budowa chodnika w Nieżywieciu.</p> <p>Zakres zadania: Budowa chodnika dł. ok. 900 mb. przy drodze gminnej prowadzącej do szkoły podstawowej i osiedla mieszkaniowego.</p> <p>Uzasadnienie: Celem projektu jest wybudowanie chodnika do szkoły podstawowej. Do nowej szkoły wybudowano drogę o nawierzchni asfaltowej, dzieci uczęszczają do szkoły a mieszkańcy osiedla do swoich posesji. Wybudowanie chodnika poprawi bezpieczeństwo użytkowników drogi.</p>	Nieżywieć	II kw. 2010 do IV kw. 2011r. (rozliczenie IV kw. 2011r.)	<p>180.000/135.00</p> <p>75,00%</p>
10.	<p>Nazwa zadania: Budowa chodnika w Bobrowie.</p> <p>Zakres zadania: Budowa chodnika dł. ok. 300 mb. przy ulicy o zwartej zabudowie prowadzącej do posesji i osiedla mieszkaniowego w Bobrowie.</p> <p>Uzasadnienie: Celem projektu jest wybudowanie chodnika o dł. ok. 300 mb. o szer. 1,5m. We wsi</p>	Bobrowo	II kw. 2011 do IV kw. 2011r. (rozliczenie IV kw. 2011r.)	<p>80.000/55.206</p> <p>69,01%</p>

	Bobrowo wybudowany został chodnik po jednej stronie ulicy, co zmusza korzystających z chodnika przechodzenia na drugą stronę ulicy w miejscach szczególnie niebezpiecznych. Wybudowanie chodnika poprawi bezpieczeństwo użytkowników drogi.			
ODNOWA WSI Z PROW/URZĄD MARSZAŁKOWSKI				
1.	<p>Nazwa zadania: Budowa pomostu rekreacyjno-wędkarskiego wraz z plażą i urządzeniami rekreacyjno-sportowymi nad J. Wądzynskim.</p> <p>Zakres zadania: Budowa pomostu rekreacyjno-wędkarskiego na J. Wądzynskim w kształcie litery U o ramionach łączących się z linią brzegową o dł. 30 mb każde oraz ramienia równoległego do linii brzegowej o szer. 25 m. Szerokość pomostu 2,5 m. Ponadto urządzona zostanie plaża piaszczysta oraz, miejsce na grill, ognisko, boisko do piłki plażowej i inne obiekty małej architektury.</p> <p>Uzasadnienie: Wieś Wądzyn położona jest nad jeziorem o pow. 170 ha, nad którym skoncentrowane jest budownictwo letniskowe. W miejscu lokalizacji pomostu wraz z plażą wydzielonych zostało 75 działek letniskowych, do których doprowadzona została sieć kanalizacyjna. Wądzyn jest w okresie letnim typową wsią letniskową, w której nad czystym jeziorem otoczonym lasami wypoczywają liczni goście oraz mieszkańcy gminy. Budowa pomostu, plaży, boiska i innych obiektów stworzy gościom i mieszkańcom wypoczywającym nad urokliwym jeziorem, bezpieczny i miły wypoczynek nad wodą. Kontakt mieszkańców z licznie przebywającymi gośćmi służyć będzie integracji społeczności wiejskiej i miejskiej.</p>	Wądzyn	II kw. 2009 do IV kw. 2009r. (rozliczenie IV kw. 2009r.)	360.000/270.000 75,00%
2.	<p>Nazwa zadania: Budowa świetlicy wiejskiej w Małkach.</p> <p>Zakres zadania: Budowa świetlicy wiejskiej w Małkach. Budynek parterowy o wymiarach 6m x 12 m. Świetlica będzie do budynku szkoły podstawowej.</p> <p>Uzasadnienie: Wieś Małki jest</p>	Małki	II kw. 2009 do IV kw. 2009r. (rozliczenie IV kw. 2009r.)	400.000/300.000 75,00%

	<p>jedną z największych zwartych miejscowości na terenie gminy, w której zamieszkuje ok. 500 mieszkańców. Wieś w chwili obecnej nie ma świetlicy wiejskiej, a mieszkańcy na spotkania jak zebrania wiejskie, szkolenia korzystają gościnnie z pomieszczeń szkoły podstawowej. Wybudowania świetlica będzie miejscem spotkań, które będą integrowały społeczeństwo, oraz będzie stworzona możliwość kreatywnego spędzania wolnego czasu.</p>			
3.	<p>Nazwa zadania: Modernizacja obiektu kultury w Bobrowie. Zakres zadania: Modernizacja obiektu kultury polegać będzie na adaptacji pomieszczenia po garażu na pomieszczenia użytkowe, oraz wykonanie ocieplenia i odnowienie elewacji. Uzasadnienie: Budynek, w którym planuje się przeprowadzić modernizację jest obiektem kultury i remizą strażacką. W obiekcie tym odbywają się sesje rady gminy, szkolenia, i inne imprezy kulturalne dla wszystkich mieszkańców gminy, urządzona jest Izba Pamięci pilota Jana Zumbacha., mieszkańca tej miejscowości. Po byłym garażu, pozostało do zagospodarowania pomieszczenie, z którego planuje się wygospodarować dodatkowe pomieszczenie użytkowe.</p>	Bobrowo	II kw. 2009 do IV kw. 2009r. (rozliczenie IV kw. 2009r.)	200.000/150.000 75,00%
4.	<p>Nazwa zadania: Remont świetlicy wiejskiej w Zgniłobłotach. Zakres zadania: Remont polegać będzie na wymianie drewnianej podłogi, na wylewkę betonową z warstwą izolacyjną pokrytą gumolitem. Uzasadnienie: Budynek, w którym planuje się przeprowadzić remont służy mieszkańcom za świetlicę wiejską, w której odbywają się liczne zebrania, szkolenia i inne imprezy integrujące mieszkańców. Niezbędnego i pilnego remontu wymaga drewniana podłoga.</p>	Zgniłobłoty	II kw. 2010 do IV kw. 2010r. (rozliczenie IV kw. 2010r.)	40.000/30.000 75,00%
5.	<p>Nazwa zadania: Remont świetlicy wiejskiej w Kruszynach Dużych. Zakres zadania: Remont polegać będzie na wymianie drewnianej</p>	Kruszyny Duże	II kw. 2010 do IV kw. 2010r. (rozliczenie IV kw.	40.000/30.000 75,00%

	podłogi, na wylewkę betonową z warstwą izolacyjną pokrytą gumolitem. Uzasadnienie: Budynek, w którym planuje się przeprowadzić remont służy mieszkańcom za świetlicę wiejską, w której odbywają się liczne zebrania, szkolenia i inne imprezy integrujące mieszkańców. Niezbędnego i pilnego remontu wymaga drewniana podłoga.		2010r.)	
6.	Nazwa zadania: Remont świetlicy wiejskiej w Kruszynach Szlacheckich. Zakres zadania: Remont polegać będzie na wymianie drewnianej podłogi, na wylewkę betonową z warstwą izolacyjną pokrytą gumolitem. Ponadto planuje się modernizację ogrzewania. Uzasadnienie: Budynek, w którym planuje się przeprowadzić remont służy mieszkańcom za świetlicę wiejską, w której odbywają się liczne zebrania, szkolenia i inne imprezy integrujące mieszkańców. Niezbędnego i pilnego remontu wymaga podłoga i modernizacja ogrzewania.	Kruszyny Szlacheckie	II kw. 2009 do IV kw. 2010r. (rozliczenie IV kw. 2010r.)	50.000/37.500 75,00%
7.	Nazwa zadania: Remont świetlicy wiejskiej w Drużynach. Zakres zadania: Remont polegać będzie na wymianie drewnianej podłogi, na wylewkę betonową z warstwą izolacyjną pokrytą gumolitem. Ponadto planuje się modernizację ogrzewania, oraz ocieplenie budynku i odnowienie elewacji. Uzasadnienie: Budynek, w którym planuje się przeprowadzić remont służy mieszkańcom za świetlicę wiejską, w której odbywają się liczne zebrania, szkolenia i inne imprezy integrujące mieszkańców. Niezbędnego i pilnego remontu wymaga podłoga i modernizacja ogrzewania, co związane jest z wykonaniem ocieplenia i odnowieniem elewacji budynku.	Drużyny	II kw. 2011 do IV kw. 2011r. (rozliczenie IV kw. 2011r.)	50.000/37.500 75,00%
8.	Nazwa zadania: Rozbudowa świetlicy wiejskiej w Dąbrówce. Zakres zadania: Rozbudowa świetlicy w celu powiększenia pomieszczeń ogólno-użytkowych. Uzasadnienie: Planowana rozbudowa świetlicy umożliwi	Dąbrówka	II kw. 2011 do IV kw. 2011r. (rozliczenie IV kw. 2011r.)	100.000/75.500 75,00%

	powiększenie sali spotkań oraz wykonanie sanitariatów i dodatkowych pomieszczeń użytkowych.			
--	---	--	--	--

Tab. 24. Zadania do realizacji w ramach Odnowy wsi w gminie Brzozie

Lp.	Nazwa, opis i uzasadnienie zadania	Miejsce realizacji	Czas realizacji (z dokładnością do kwartałów danego roku)	Wartość zadania brutto w PLN /wartość dofinansowania
ODNOWA WSI Z PROGRAMU LEADER				
1.	<p>Nazwa zadania: Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej w miejscowości Wielki Głębocek</p> <p>Zakres zadania: remont dachu, wykonanie nowej elewacji wraz z ociepleniem ścian, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, montaż instalacji wodno-kanalizacyjnej, remont wnętrza: wymiana podłóg i sufitów, malowanie ścian, wykonanie ogrzewania oraz wyposażenie w meble i sprzęt kuchenny.</p> <p>Uzasadnienie: Celem projektu jest stworzenie mieszkańcom miejscowości Wielki Głębocek możliwości integracyjnych, kreatywnego spędzenia wolnego czasu, kultywowania tradycji, rozwoju kultury i pogłębiania wiedzy i umiejętności.</p>	Wielki Głębocek, Gmina Brzozie	Od II do III kw. 2010 r. (rozliczenie IV kw. 2010 r.)	100.000,00-wartość zadania. 74.680,00 dofin. 74,68%
2.	<p>Nazwa zadania: Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej w miejscowości Mały Głębocek</p> <p>Zakres zadania: remont dachu, ocieplenie ścian, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, wymiana instalacji elektrycznej i wodno-kanalizacyjnej remont wnętrza: podłogi, ściany, sufity, wykonanie ogrzewania oraz wyposażenie wnętrza w stoliki, krzesła i sprzęt kuchenny.</p> <p>Uzasadnienie: Celem projektu jest stworzenie mieszkańcom miejscowości Mały Głębocek możliwości integracyjnych, kreatywnego spędzenia wolnego czasu, rozwoju kultury, aktywizacji: kursy, szkolenia, doskonalenia zawod</p>	Mały Głębocek, Gmina Brzozie	Od II do III kw. 2010 r. (rozliczenie IV kw. 2010 r.)	100.000,00 – wartość zadania 74.680,00- dofin. 74,68%
3.	<p>Nazwa zadania: Budowa placu zabaw w miejscowości Wielki Głębocek.</p> <p>Zakres zadania: Wykonanie ogrodzenia placu, montaż urządzeń zabawkowych:</p>	Wielki Głębocek, Gmina Brzozie	III kw. 2009 r.	25.000,00-wartość zadania 18.750,00- dofinans. 75%

	<p>huśtawka, piaskownica, sprężynowce, karuzele, zjeżdżalnie, pomosty, ławeczki, kosze na śmieci.</p> <p>Uzasadnienie: Celem projektu jest stworzenie bezpiecznego i przyjemnego miejsca dla zabawy dzieci z miejscowości Wielki Głębozek.</p>			
4.	<p>Nazwa zadania: Budowa placu zabaw w miejscowości Brzozie.</p> <p>Zakres zadania: Wykonanie ogrodzenia placu, montaż urządzeń zabawkowych: huśtawka, piaskownica, sprężynowce, karuzele, zjeżdżalnie, pomosty, ławeczki, kosze na śmieci.</p> <p>Uzasadnienie: Celem projektu jest stworzenie bezpiecznego i przyjemnego miejsca spędzania czasu i zabawy przez dzieci z miejscowości Brzozie.</p>	Brzozie, Gmina Brzozie	III kw. 2009 r.	25.000,00- wartość zadania 18.750,00-dofinans. 75%
5.	<p>Nazwa zadania: Budowa placu zabaw w miejscowości Wielkie Leżno.</p> <p>Zakres zadania: Wykonanie ogrodzenia placu, montaż urządzeń zabawkowych: huśtawka, piaskownica, sprężynowce, karuzele, zjeżdżalnie, pomosty, ławeczki, kosze na śmieci.</p> <p>Uzasadnienie: Celem projektu jest stworzenie bezpiecznego i przyjemnego miejsca spędzania czasu i zabawy przez dzieci z miejscowości Wielkie Leżno.</p>	Wielkie Leżno, Gmina Brzozie	III kw. 2009 r.	25.000,00-wartość zadania 18.750,00-dofinans. 75%
ODNOWA WSI Z PROW/URZĄD MARSZAŁKOWSKI				
1.	<p>Nazwa zadania: Remont i wyposażenie świetlicy w miejscowości Brzozie</p> <p>Zakres zadania: zmiana pokrycia dachowego, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, przebudowa i ocieplenie ścian zewnętrznych, wymiana i montaż instalacji elektrycznej, grzewczej i wodno-kanalizacyjnej, wyposażenie w krzesła stoliki i sprzęt kuchenny.</p> <p>Uzasadnienie: Celem projektu jest stworzenie mieszkańcom miejscowości brzozie możliwości integracyjnych, kreatywnego spędzenia wolnego czasu, kultywowania tradycji i rozwoju kultury oraz aktywizacja.</p>	Brzozie, Gmina Brzozie	II,III,IV kw. 2009 r.	600.000,00-wart. Zadania 450.000,00-dofinans. 75%

2.	<p>Nazwa zadania: Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej w miejscowości Janówko</p> <p>Zakres zadania: remont dachu, wykonanie nowej elewacji wraz z ociepleniem ścian, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, montaż instalacji wodno-kanalizacyjnej, remont wnętrza: wymiana podłóg i sufitów, malowanie ścian, wykonanie ogrzewania oraz wyposażenie w meble i sprzęt kuchenny.</p> <p>Uzasadnienie: Celem projektu jest stworzenie mieszkańcom miejscowości Janówko możliwości integracyjnych, kreatywnego spędzenia wolnego czasu, kultywowania tradycji, rozwoju kultury i pogłębiania wiedzy i umiejętności.</p>	Janówko, Gmina Brzozie	II, III, IV kw. 2009 r.	200.000,00- wart. zadania 150.000,00- dofinans. 75%
3.	<p>Nazwa zadania: Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej w miejscowości Zembrze</p> <p>Zakres zadania: remont dachu, wykonanie nowej elewacji wraz z ociepleniem ścian, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, montaż instalacji wodno-kanalizacyjnej, remont wnętrza: wymiana podłóg i sufitów, malowanie ścian, wykonanie ogrzewania oraz wyposażenie w meble i sprzęt kuchenny.</p> <p>Uzasadnienie: Celem projektu jest stworzenie mieszkańcom miejscowości Zembrze możliwości integracyjnych, kreatywnego spędzenia wolnego czasu, kultywowania tradycji, rozwoju kultury i pogłębiania wiedzy i umiejętności.</p>	Zembrze, Gmina Brzozie	II, III, IV kw. 2009 r.	300.000,00-wart. Zadania 225.000,00-dofinans. 75%

Tab. 25. Zadania do realizacji w ramach Odnowy wsi w gminie Jabłonowo Pomorskie

Lp.	Nazwa, opis i uzasadnienie zadania	Miejsce realizacji	Czas realizacji (z dokładnością do kwartałów danego roku)	Wartość zadania brutto w PLN /wartość dofinansowania
ODNOWA WSI Z PROGRAMU LEADER				
1.	<p>Nazwa zadania: Remont świetlicy w miejscowości Płowężek.</p> <p>Zakres działania: Wymiana pokrycia dachowego i stolarki okiennej.</p> <p>Uzasadnienie: Celem tego projektu jest stworzenie mieszkańcom dobrych warunków</p>	Miejscowość - Płowężek Gmina – Jabłonowo	Od III kw. 2009 do IV kw. 2010	100 000 zł brutto/ 75 000 zł brutto (75 %)

	spędzania czasu wolnego, rozwój kulturalny i aktywizacja wsi.			
2.	Nazwa zadania: Remont świetlicy w miejscowości Płowęż. Zakres działania: Wykonanie centralnego ogrzewania. Uzasadnienie: Celem tego projektu jest stworzenie lepszych warunków mieszkańcom w celu spędzania czasu wolnego, rozwój kulturalny i aktywizacja wsi.	Miejscowość - Płowęż Gmina – Jabłonowo	Od III kw. 2010 do III kw. 2011	12 000 zł brutto/ 9 000 zł brutto (75 %)
3.	Nazwa zadania: Remont świetlicy w miejscowości Nowa Wieś. Zakres działania: Wykonanie centralnego ogrzewania. Uzasadnienie: Celem tego projektu jest stworzenie lepszych warunków mieszkańcom w celu spędzania czasu wolnego, rozwój kulturalny i aktywizacja wsi.	Miejscowość - Nowa Wieś Gmina – Jabłonowo	Od III kw. 2010 do III kw. 2011	12 000 zł brutto/ 9 000 zł brutto (75 %)
4.	Nazwa zadania: Remont świetlicy w miejscowości Konojady. Zakres działania: Wykonanie centralnego ogrzewania. Uzasadnienie: Celem tego projektu jest stworzenie lepszych warunków mieszkańcom w celu spędzania czasu wolnego, rozwój kulturalny i aktywizacja wsi.	Miejscowość - Konojady Gmina – Jabłonowo	Od III kw. 2010 do III kw. 2011	12 000 zł brutto/ 9 000 zł brutto (75 %)
5.	Nazwa zadania: Remont świetlicy w miejscowości Górale. Zakres działania: Wykonanie centralnego ogrzewania. Uzasadnienie: Celem tego projektu jest stworzenie lepszych warunków mieszkańcom w celu spędzania czasu wolnego, rozwój kulturalny i aktywizacja wsi.	Miejscowość - Górale Gmina – Jabłonowo	Od III kw. 2010 do III kw. 2011	12 000 zł brutto/ 9 000 zł brutto (75 %)
6.	Nazwa zadania: Zagospodarowanie plaży w Nowej Wsi. Zakres działania: Wykonanie pomostu i parkingu oraz terenu plaży. Uzasadnienie: Celem tego projektu jest stworzenie lepszych warunków mieszkańcom do odpoczynku, spędzania czasu wolnego, rozwój kulturalny i aktywizacja.	Miejscowość – Nowa Wieś Gmina - Jabłonowo	Od II kw. 2010 do III kw. 2012	130 000 zł brutto/ 97 500 zł brutto (75 %)
7.	Nazwa zadania: Budowa chodnika i parkingu do świetlicy w Lembargu. Zakres działania: Wykonanie nowego chodnika i parkingu z kostki chodnikowej. Uzasadnienie: Celem tego projektu jest stworzenie	Miejscowość – Lembarg Gmina - Jabłonowo	Od III kw.2010 do III kw. 2011	280 000 zł brutto/ 210 000 zł brutto (75 %)

	możliwości mieszkańcom bezpiecznego dojścia do świetlicy co przyczyni się do odpoczynku, spędzania czasu wolnego, aktywizacji mieszkańców.			
8.	Nazwa zadania: Remont świetlicy w miejscowości Płowężek. Zakres działania: Wymiana pokrycia dachowego i stolarki okiennej. Uzasadnienie: Celem tego projektu jest stworzenie mieszkańcom dobrych warunków spędzania czasu wolnego, rozwój kulturalny i aktywizacja wsi.	Miejscowość - Płowężek Gmina – Jabłonowo	Od III kw. 2009 do IV kw. 2010	100 000 zł brutto/ 75 000 zł brutto (75 %)
ODNOWA WSI Z PROW/URZĄD MARSZAŁKOWSKI				
	-			
	-			

Tab. 26. Zadania do realizacji w ramach Odnowy wsi w gminie Zbiczno

Lp.	Nazwa, opis i uzasadnienie zadania	Miejsce realizacji	Czas realizacji (z dokładnością do kwartałów danego roku)	Wartość zadania brutto w PLN /wartość dofinansowania
ODNOWA WSI Z PROGRAMU LEADER				
1.	Nazwa zadania: Budowa placów zabaw Zakres zadania: zakup i montaż urządzeń placu zabaw, przygotowanie terenu poprzez założenie trawników i ścieżek Uzasadnienie: celem projektu jest zapewnienie możliwości korzystania z bezpiecznych i sprawdzonych urządzeń, zwiększenie możliwości aktywnego wypoczynku dla dzieci co pozytywnie wpłynie na ich rozwój fizyczny psychiczny i społeczny	Miejscowość Pokrzydowo, gmina Zbiczno	II kwartał 2009r. (rozliczenie w III kw. 2009r.)	50.000 zł brutto / 37.500 zł brutto (75%)
2.	Nazwa zadania: Remont i wyposażenie świetlic wiejskich Zakres zadania: termomodernizacja budynku, wymiana okien i drzwi, montaż instalacji centralnego ogrzewania budynku, zakup wyposażenia . Uzasadnienie: Celem projektu jest zapewnienie mieszkańcom miejscowości Ciche możliwości integrowania się oraz aktywnego spędzania wolnego czasu a także rozwoju kulturalnego i społecznego.	Miejscowość Ciche, gmina Zbiczno	II kwartał 2010r. (rozliczenie w III kw. 2010r.)	297.768 zł brutto / 223.326 zł brutto (75%)
ODNOWA WSI Z PROW/URZĄD MARSZAŁKOWSKI				
1.	Nazwa zadania : Budowa hali sportowo-widowiskowej	Miejscowość Zbiczno, gmina	III kw. 2009-IV kw. 2011	6.265.000 zł brutto / 500.000 zł brutto

<p>Zakres zadania: Zadanie obejmuje budowę hali sportowo-widowiskowej o wymiarach 36mx44m z pełną infrastrukturą oraz zagospodarowanie terenu przyległego poprzez budowę parkingów i dróg dojazdowych do hali a także zakup wyposażenia sportowego hali</p> <p>Uzasadnienie: Celem projektu jest zapewnienie mieszkańcom miejscowości Zbiczno oraz całej gminy Zbiczno możliwości dostępu do infrastruktury sportowej i społeczno – kulturalnej, zwiększenia aktywności sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej.</p>	Zbiczno	(rozliczenie następować będzie etapowo w trakcie realizacji inwestycji tj. od IV kr. 2009 do I kw. 2012)	(7,98%)
--	---------	--	---------

5. Nabywanie umiejętności i aktywizacja w ramach funkcjonowania LGD

Działanie to przyczyni się do budowania kapitału społecznego na terenie LGD, a poprzez to do pobudzenia zaangażowania społeczności lokalnej w rozwój oraz lepszego wykorzystania potencjału obszaru objętego LSR. Z uwagi na ogólnie niski poziom aktywności i zaangażowania społeczności w struktury lokalne oraz niechęć do współpracy, działania aktywizujące, promocyjne czy szkoleniowe, jakie będą prowadzone przez lokalną grupę działania mają szczególnie istotne znaczenie dla rozwoju obszaru Stowarzyszenia. W ostatnich latach zmienia się istota współczesnych systemów gospodarczo-ekonomicznych. Podstawowym zasobem produkcji nie jest już kapitał, bogactwa naturalne czy siła robocza ale wiedza. Coraz trudniej uzyskuje się dzisiaj satysfakcjonująco wysokie dochody, przez wytwarzanie dóbr materialnych i kontrolowanie przepływu pieniędzy, coraz częściej wiedza lokuje się w centrum procesu tworzenia bogactwa. Szansę na powodzenie przedsięwzięć podejmowanych w tych warunkach określa więc dostęp do wiedzy i możliwości jej wykorzystywania. W cywilizacji opartej na takich zasadach główną rolę odgrywa uczenie się. Jest to proces rozumiany nie tylko jako zdobywanie wiedzy, ale także jako umiejętność pozwalająca reagować na zmianę.

Wiedza w postaci zasobu ekonomicznego różni się od czynników będących podstawą funkcjonowania cywilizacji na poprzednich stadiach jej rozwoju, jednak dostęp do niej w równym stopniu określa możliwości ludzkich przedsięwzięć. W związku z tym nie można już podejmować działań dotyczących jakiegokolwiek dziedziny życia społecznego nie mając na uwadze tych zjawisk.

Warunkiem dostosowania się to nowej sytuacji jest uczenie się. Zarówno w wymiarze jednostkowym jak i organizacyjnym. Można to ująć w postaci modelu organizacyj-

społeczności uczącej się i nabywającej umiejętności. Model ten powinien cechować się nie tylko ciągłym podnoszeniem kwalifikacji mieszkańców LGD, ale przede wszystkim nastawieniem na innowację, ciągłe poszukiwanie lepszych sposobów rozwiązywania problemów i wyznaczaniem nowych celów a przede wszystkim orientacją na dyscypliny warunkujące zespołowe nabywanie umiejętności, czyli na:

- myślenie systemowe,
- modele myślowe,
- mistrzostwo osobiste,
- wspólną wizję i zespołowe uczenie się.

W założeniach przyjęto, że lokalna strategia rozwoju powinna rozwiązywać problematykę aktywizacji społeczności lokalnej wobec współczesnych przemian cywilizacyjnych. Przyjęto też tezę, że aktywne reagowanie na zmiany wiąże się z potrzebą ciągłego uczenia się, które z jednostkowego powinno przerodzić się w zbiorowe i powszechne. Będzie to prowadziło do przekształcania się obszaru partnerstwa.

LGD będzie prowadziła działania aktywizujące i animacyjne w ramach działania „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja”, które zapewni sprawne funkcjonowanie Stowarzyszenia i możliwość finansowania ww działań.

LGD będzie realizowała powyższe zadania w zakresie poniżej przedstawionego katalogu przedsięwzięć:

- badań nad obszarem objętym LSR;
- informowania o obszarze działania LGD oraz o LSR;
- szkolenia kadr biorących udział we wdrażaniu LSR;
- wydarzeń o charakterze promocyjnym związanych z obszarem działania LGD i LSR;
- szkolenia lokalnych liderów;
- animowania społeczności lokalnych;

LGD przywiązuje dużą wagę do wspierania i promowania lokalnych liderów. Zakłada się, że pobudzają oni istotną część społeczności do refleksji, mobilizacji, działania i tworzenia się inicjatyw. Kluczowym zadaniem jest więc rozpoznawanie tych osób – pretendujących do roli lokalnych liderów i wspierać ich w pierwszych samodzielnych inicjatywach. Zakłada się również doprowadzenie do powstania sieci kontaktów i współpracy, które łączą organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, parafie, lokalnych liderów i zwykłych mieszkańców.

Mogą to być kontakty formalne i nieformalne, powiązania wewnątrz społeczności i z jej otoczeniem zewnętrznym.

Założeniem jest, że osoby, które dały się przekonać do działania i zrealizują choćby jedno małe przedsięwzięcie, chętnie włączą się w kolejne projekty, a nawet podejmą własne inicjatywy.

Poniższa tabela zawiera zestawienie poszczególnych działań przewidzianych przez LGD do realizacji ze wskaźnikami produktu, rezultatu i oddziaływania. Pozwala to na prognozę efektów i skutków podjętych działań, a także odniesienie do celów strategicznych i weryfikację prawidłowości proponowanych działań w kontekście wizji i celów LGD.

Tab. 27. Wskaźniki produktu, rezultatu i oddziaływania dla działań przewidzianych w ramach realizacji celów ogólnych.

Działanie	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu	Wskaźnik oddziaływania
Wsparcie inwestycyjne dla rolników w zakresie podejmowania działalności pozarolniczej	Ilość zrealizowanych projektów przez rolników – szacuje się około 40.	Wielkość dochodów uzyskanych z działalności pozarolniczej, Liczba nowopowstałych przedsiębiorstw, Liczba osób zatrudnionych dzięki zrealizowanym projektom.	Wzrost przedsiębiorczości wśród rolników, zmiana struktury rynku poprzez zmniejszenie zatrudnienia w rolnictwie i zwiększenia ilości nowych podmiotów działających na rynku, wzrost zamożności ludności, wzrost popytu wewnętrznego.
Wsparcie inwestycyjne mikroprzedsiębiorców	Ilość zrealizowanych inwestycji/projektów – szacuje się około 30. Wartość zrealizowanych projektów	Wzrost przychodów przedsiębiorstw objętych wsparciem, Liczba nowopowstałych produktów/usług, Ilość nowozatrudnionych pracowników – szacuje się około 30.	Wzrost przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej, wzrost konkurencyjności regionu i powiększenie rynku, spadek bezrobocia.
Wsparcie inwestycyjne w ramach „Małych projektów” zmierzających do osiągnięcia celu ogólnego	Ilość zrealizowanych „Małych projektów”- szacuje się około 150 Wartość zrealizowanych projektów	Ilość nowopowstałej infrastruktury, Liczba nowych imprez okolicznościowych, Liczba nowych ofert edukacyjnych.	Poprawa jakości życia mieszkańców, poprawa wizerunku wsi, wzrost kwalifikacji społeczeństwa, większe zintegrowanie ludności.

Działanie	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu	Wskaźnik oddziaływania
Odnowa wsi	Budowa 2 świetlic, Budowa 12 placów zabaw, Budowa 4 chodników, Renowacja 1 parku, Budowa 1 pomostu, Remont 16 świetlic, Przebudowa 1 Domu Kultury, Modernizacja centrum 1 wsi, Budowa 2 ścieżek rowerowych, Budowa 4 obiektów sportowych, Zagospodarowanie 1 plaży	Liczba osób korzystających z nowej infrastruktury kulturowej i sportowej, Liczba nowych miejsc pracy, Spadek wypadków z udziałem pieszych i rowerzystów, liczba nowych ofert społecznych i kulturowych dla mieszkańców	Poprawa jakości życia mieszkańców, dzięki modernizacji i odnowie obiektów i budynków, poszerzenie oferty kulturowej i sportowej oraz społecznej, poprawa estetyki przestrzeni
Aktywizacja i nabywanie umiejętności	Ilość zorganizowanych szkoleń – szacuje się około 20, Ilość przeszkolonych mieszkańców – szacuje się około 400 Ilość osób które uzyskały pomoc doradczą – około 1200, Liczba przygotowanych dokumentów, opracowań i analiz – około 5	Ilość osób, które dzięki szkoleniom przekwalifikowały się, Ilość osób, które po przeszkoleniu znalazły pracę, Ilość osób, które podwyższyły swoje kwalifikacje zawodowe,	Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie społeczno-gospodarczej, wzrost aktywności społecznej, wzrost kwalifikacji mieszkańców, wzrost liczby nowych przedsiębiorstw, odejście mieszkańców od działalności rolniczej na rzecz przedsiębiorczości w innych sektorach, wzrost poziomu usług, spadek bezrobocia
Projekty współpracy	Ilość wyjazdów studyjnych do LGD w Polsce – ok. 3 wyjazdów, Ilość wyjazdów studyjnych do LGD za granicą – 2 wyjazdy	Ilość osób biorących udział w wyjazdach,	Promocja Stowarzyszenia, zwiększenie wiedzy na temat działań innych LGD, ich organizacji, realizowanych operacji (wymiana doświadczeń)

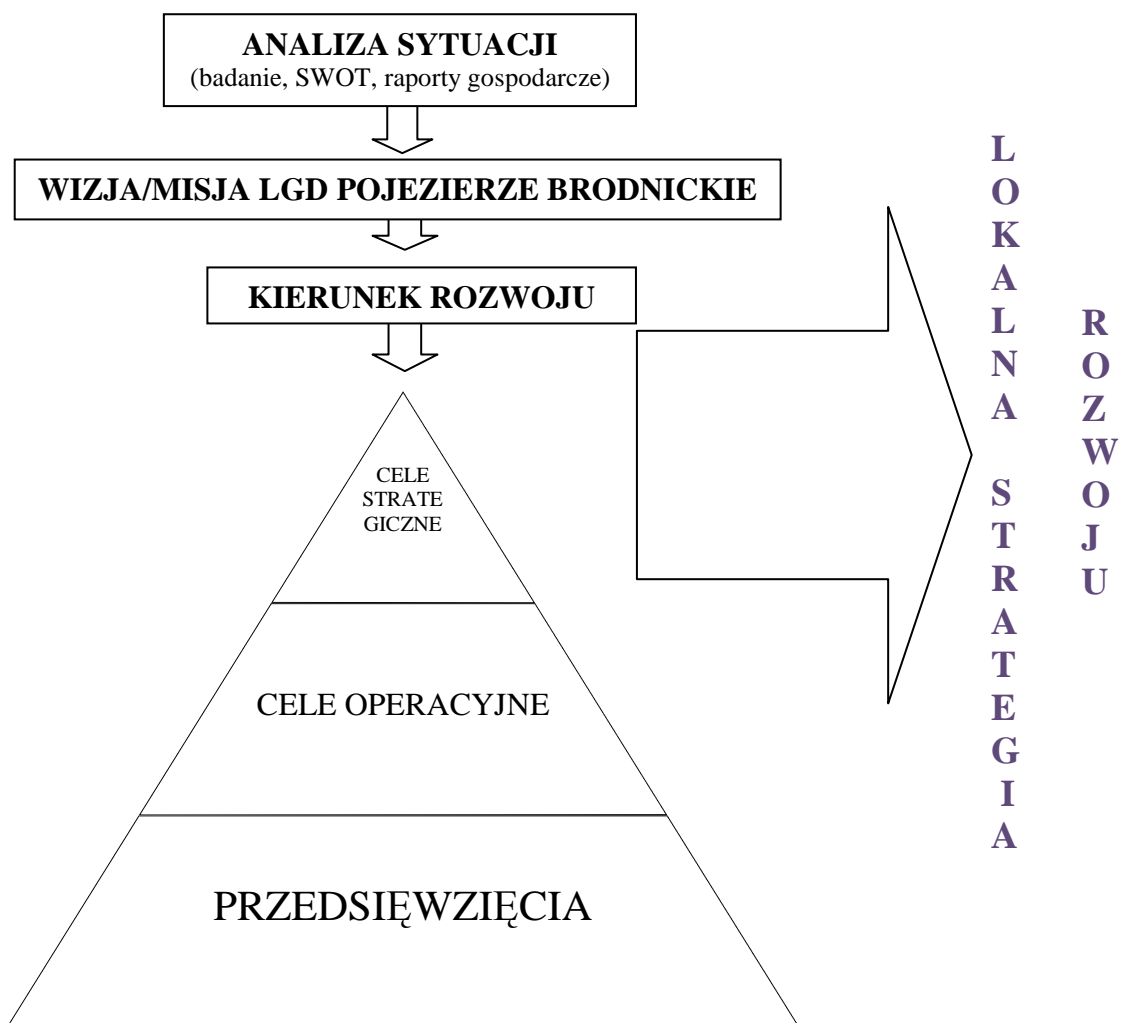
Działania założone w LSR odpowiadają specyfice obszaru Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” oraz przyczyniają się do osiągnięcia celów strategicznych. Działania odwołują się do tradycji i bogatego dziedzictwa historycznego i przyrodniczego całego obszaru oraz naturalnych zasobów regionu, czyli do charakteru obszaru Partnerstwa. Cele i działania określone w LSR są ze sobą wzajemnie powiązane i komplementarne, co zwiększa efekt synergii. Cele operacyjne mają charakter uzupełniający. W perspektywie czasowej realizacja działań wpłynie na poprawę warunków i jakości życia mieszkańców.

V. Misja LGD

Misja Partnerstwa brzmi: **„LGD Pojezierze Brodnickie miejscem atrakcyjnym turystycznie i rozwiniętym gospodarczo”**. Jest ona uogólnionym ukazaniem kierunku działania Stowarzyszenia podczas realizacji niniejszej Strategii. Poprzez zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, pobudzanie przedsiębiorczości oraz innowacyjnej działalności pozarolniczej, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki i poszanowaniem środowiska naturalnego, przy wykorzystaniu bogactwa posiadanych zasobów naturalnych i kulturowych Stowarzyszenie chce poprawić jakość i warunki życia mieszkańców.

Szczególną uwagę zwraca się również na aktywizację mieszkańców, zachęcanie ich do wspólnego działania na rzecz rozwoju tych obszarów i wdrażania innowacyjnych form rozwoju poprzez inicjowanie, wspieranie i podejmowanie innych działań na rzecz rozwoju lokalnego.

Opracowując Lokalną Strategię Rozwoju, w pierwszej kolejności należy określić misję, cele i przedsięwzięcia, składające się na ogólny program funkcjonowania i rozwoju objętego nią obszaru. Należy wybrać takie działania, które pomogą wykorzystać szanse płynące z otoczenia poprzez wykorzystanie silnych stron, eliminację słabości w celu unikania zagrożeń lub przekucia ich w szanse. Stosunek misji do celów i przedsięwzięć można przedstawić w postaci schematu.

Misja stanowi najwyższy szczebel planowania, będącym celem głównym, nadrzędnym i dalekosiężnym. Realizacji misji służyć mają zdefiniowane przez LGD cele strategiczne, zaś ich urzeczywistnienie uwarunkowane jest osiągnięciem określonych celów szczegółowych, co następuje wskutek realizacji zaproponowanych działań. Takie hierarchiczne uporządkowanie celów wraz z określeniem spajającej je myśli przewodniej pozwala na zastosowanie właściwych środków prowadzących do pożądanego rezultatu. Wskazana misja nawiązuje do głównych potrzeb mieszkańców obszaru LGD oraz kierunków rozwoju tego regionu.

VI. Spójność specyfiki obszaru z celami LSR

Cele zdefiniowane w strategii przez LGD są związane i wykorzystują elementy wyróżniające analizowany obszar, które razem składają się na jego wyżej przedstawioną specyfikę. Uwarunkowania geograficzne i środowiskowe obszaru LGD o wspólnych cechach ukształtowania powierzchni, takich jak wysoka lesistość i jeziorność oraz wiele obszarów chronionych przekłada się na wysoką atrakcyjność krajobrazu. Ponadto obszar cechuje występująca tu fauna i flora oraz ich unikalność. Wpływa to znacznie na atrakcyjność turystyczną, której zwiększenie stanowi jeden z elementów przyjętej przez LGD misji. Obszar objęty opracowaniem należy do regionów bogatych pod względem zasobów wodnych. Cały obszar LGD odznacza się gęstą siecią hydrograficzną, na którą składają się liczne jeziora oraz rzeki. Dążenie do wykorzystywania posiadanych zasobów naturalnych z poszanowaniem środowiska naturalnego, celem optymalnego zagospodarowania i wypromowanie posiadanych zasobów naturalnych, i kulturowych świadczy o spójności przyjętych celów ze specyfiką analizowanego obszaru. Istotną wartość regionu również tworzą liczne tradycje i zwyczaje lokalne oraz zabytki. Ich modernizacja i udostępnienie zwiedzającym poszerzy ofertę kulturalno-rekreacyjną, zaś odnowione obiekty architektoniczne zwiększą estetykę przestrzeni, polepszając warunki życia mieszkańców. Przedstawione w niniejszej strategii cele mają, zatem swój ścisły związek z występującymi na obszarze LGD walorami przyrodniczymi oraz kulturowymi i historycznymi. Pozwalają one na rozwiązanie problemów charakterystycznych dla niniejszego obszaru, w szczególności wysokiego bezrobocia, słabo rozwiniętej infrastruktury, niskiego poziomu przedsiębiorczości czy małe liczbie inwestycji. Analizowany obszar charakteryzuje się także dużą spójnością pod względem gospodarczym. Elementem łączącym gospodarkę LGD jest znaczne rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Na spójność gospodarczą terenu, wpływ ma także uwarunkowany atrakcyjnymi zasobami naturalnymi i kulturowymi potencjał dla rozwoju turystyki. Turystyka jest dziedziną, która zawiera się w większości strategii gminnych terenu, co wskazuje na określony, pożądany kierunek, w jakim będzie się rozwijał obszar w przyszłości.

Wykorzystanie zasobów i aktywizacja ludności zmierzająca do ożywienia gospodarczego wraz z różnicowaniem działalności i wprowadzaniem innowacyjnych rozwiązań jest działaniem uzasadnionym, które doprowadzi do pobudzenia przedsiębiorczości, poszerzenia oferty usługowej (także w zakresie sportu, rekreacji oraz kultury), co bezpośrednio przełoży się na wzrost dochodów i poprawę jakości życia.

VII. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla planowanych w ramach zawartych w LSR przedsięwzięć

Cele i działania określone w Strategii są ze sobą wzajemnie powiązane i komplementarne, co zwiększać będzie efekt synergii i dyfuzji. Program zakłada ścisłe współdziałanie podmiotów z trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego. Takie kompleksowe podejście sprawia, iż działania w zakresie realizacji określonych w LSR założeń wzajemnie na siebie oddziałują, dzięki czemu zwiększają swą efektywność, skuteczniej przyczyniając się do poprawy jakości życia na obszarze LGD.

Beneficjentami Strategii są podmioty z trzech sektorów (publiczny, gospodarczy, społeczny). W sektorze publicznym LSR skierowana jest do: samorządów gminnych Partnerstwa, szkół, domów kultur, bibliotek. Z sektora gospodarczego zakłada się, że odbiorcami będą duże i małe firmy, organizacje przedsiębiorców oraz rolnicy z obszaru Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie”. Do odbiorców LSR sektora społecznego należą: stowarzyszenia i fundacje, pozarządowe organizacje gospodarcze, koła gospodyń wiejskich oraz ochotnicze straże pożarne.

Strategia odwołuje się do tradycji, bogatego dziedzictwa historycznego i przyrodniczego całego obszaru oraz naturalnych wewnętrznych zasobów regionu. Zatem podejście zintegrowane jest niezbędne do zapewnienia skuteczności strategii i programom. W strategii rozwoju ważna jest zarówno społeczna, jak i ekonomiczna integracja zachodzących procesów i podejmowanych działań.

Zintegrowane podejście dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć uwidacznia się zwłaszcza w doborze celów strategicznych, których założenia dzięki kompleksowemu ujęciu wzajemnie się przenikają, zaś realizacja określonych celów szczegółowych, zdefiniowanych w obrębie danego celu strategicznego, nie odbywa się w próżni, lecz synergicznie wpływa także na pozostałe cele. Jest to rezultat systemowego kształtowania i regulowania procesów w aspekcie optymalizacji realizowanych działań i celów. Planowane działania koncentrują się na poprawie jakości życia, poprzez stworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy i kreowanie dodatkowych źródeł dochodu, znaczne poszerzenie oferty kulturalnej i rozrywkowo-rekreacyjnej, a także wspieranie i rozwój przedsiębiorczości oraz rozwój turystyki dzięki wykorzystaniu posiadanych zasobów. Zaplanowane działania przewidują bowiem wykorzystanie nieprzeciętnych walorów

przyrodniczych, historycznych oraz lokalnej tradycji i folkloru. Zintegrowane podejście przyczyni się do rozwoju obszaru działania LGD, podnosząc tym samym jego atrakcyjność, pobudzając przedsiębiorczość i napływ kapitału.

VIII. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

Innowacyjność może przejawiać się pod różnymi postaciami: może to być innowacyjne podejście do problemu lub przeniesienie rozwiązań z innych obszarów, jak również sposób organizacji i pracy w ramach partnerstwa. Efektem działań innowacyjnych winien być rozwój nowych metod, narzędzi lub nowego podejścia, bądź udoskonalenie już istniejących (jest to innowacyjność ukierunkowana na proces); sformułowanie nowych celów, identyfikacja nowych i obiecujących podejść, otwarcie nowych dróg do zatrudnienia (innowacyjność ukierunkowana na cel), czy też rozwój systemu odpowiadającego na potrzeby i problemy konkretnego rynku w ramach politycznych i instytucjonalnych struktur (innowacyjność ukierunkowana na kontekst).

W ramach realizacji celów strategii przewidziano działania zmierzające do wykreowania nowego produktu regionalnego wraz z jego aktywną i zakrojoną na szeroką skalę promocją.

IX. Określenie procedury oceny zgodności operacji z LSR, procedury wyboru operacji przez LGD, procedury odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji w ramach działania, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 21 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, kryteriów na podstawie których jest oceniana zgodność operacji z LSR, oraz kryteriów wyboru operacji, a także procedury zmiany tych kryteriów

LGD na podstawie umowy na realizację Lokalnej Strategii Rozwoju będzie działała m. in. poprzez:

- rozpowszechnianie założeń zatwierdzonej LSR;

- upowszechnianie informacji o warunkach i zasadach udzielania pomocy na realizację projektów przedkładanych przez wnioskodawców, kryteriach wyboru projektów oraz sposobie naboru wniosków o pomoc;
- ogłaszanie i prowadzenie naboru wniosków o pomoc z obszaru działania LGD.

Wnioski o pomoc, kwalifikujące się do udzielenia pomocy w ramach osi 4 Leader, mogą dotyczyć tylko działań i projektów zgodnych z LSR, przyjętą przez Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” i zatwierdzoną przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Projekty służące wdrażaniu LSR muszą być zgodne z celami strategicznymi przyjętymi przez LGD. Ich realizacja powinna w możliwie najwyższym stopniu pozytywnie oddziaływać na środowisko, prowadzić do tworzenia nowych miejsc pracy, być zgodna z innymi dokumentami planistycznymi danego obszaru oraz odznaczać się innowacyjnością, przyczyniając się do poprawy ogólnej jakości życia mieszkańców na obszarze LGD.

Procedura wyboru operacji do dofinansowania przedstawia się następująco:

1. Przeprowadzenie kampanii informacyjnej przez wszystkich członków Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” oraz pracownika Biura i umieszczenie informacji na tablicy ogłoszeń w Urzędach Gmin z obszaru Lokalnej Strategii Rozwoju oraz na stronie internetowej Stowarzyszenia o zbliżających się możliwościach ubiegania się o środki zewnętrzne na przeprowadzenie określonej operacji.

2. Wystąpienie Zarządu Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” do Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu o ogłoszenie terminu naboru wniosków na odpowiednie działanie zgodnie z harmonogramem.

3. Po uzgodnieniu terminu naboru wniosków umieszczenie informacji na tablicach ogłoszeń we wsiach z obszaru Lokalnej Strategii Rozwoju za pośrednictwem Urzędów Gmin o terminie naboru wniosków.

4. Przyjmowanie dokumentacji wynikającej z przepisów prawa i obowiązujących procedur w Biurze Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” oraz wypełnionego wniosku operacji i potwierdzenie przyjęcia wniosku na jego kopii. Potwierdzenie zawiera datę złożenia wniosku oraz jest opatrzone pieczęcią LGD i podpisane przez osobę przyjmującą wniosek. Odnotowanie wpływu w książce wpływu z podaniem daty i dokładnej godziny.

5. Opieczętowanie wniosku wraz z załącznikami oraz dołożenie kart oceny i oświadczeń.

6. Ułożenie wniosku wraz z załącznikami w opisanym segregatorze w szafie.

7. Przewidywany okres naboru wniosków 14 dni.

8. Przewodniczący Rady Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” zwołuje posiedzenie Rady na 3-7 dzień po zakończeniu przyjmowania wniosków.

9. Na posiedzeniu Rady Prezes Zarządu lub osoba przez niego wyznaczona prezentuje poszczególne złożone wnioski a wszyscy członkowie Rady wypełniają oświadczenia.

Poniżej przedstawiono oświadczenie składane przez osoby oceniające wnioski.

..... Brodnica, dnia

/ Nazwisko i Imię /

PESEL

Oświadczenie

Ja niżej podpisany członek Rady Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” oświadczam, że wnioskodawca, którego wniosek aktualnie rozpatrujemy polegający na wyborze operacji w ramach wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju na posiedzeniu Rady w dniu i zapisanego w książce wpływu pod numeremnie jest dla mnie stroną osobiście lub spokrewnioną, spowinowaconą do drugiego stopnia, oraz nie zachodzi zależność służbowa
Jednocześnie oświadczam, że znane są mi konsekwencje prawne za fałszywe składanie zeznań.

.....

/ czytelny podpis /

10. Po złożeniu wypełnionych oświadczeń członkowie Rady, którzy mogą brać udział w procedurze oceny – wyboru wniosku dokonują oceny zgodności z Lokalną Strategią Rozwoju i wypełniają kartę zgodności wniosku z LSR.

Po uzyskaniu pozytywnych odpowiedzi wniosek będzie poddany dalszej weryfikacji. W przypadku uzyskania negatywnej odpowiedzi choćby na jedno pytanie wniosek pozostaje bez rozpatrzenia. Do wnioskodawcy niezwłocznie wysyłane jest pismo za zwrotnym potwierdzeniem odbioru o zaistniałej sytuacji.

Poniżej przedstawiono wzór karty oceny zgodności wniosku z Lokalną Strategią Rozwoju wypełnianą przez członków Rady biorących udział w procedurze oceny – wyboru wniosku.

**KARTA OCENY ZGODNOŚCI WNIOSKU Z LOKALNĄ STRATEGIĄ ROZWOJU
STOWARZYSZENIA „LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA POJEZIERZE
BRODNICKIE”**

Dane identyfikacyjne:

L.p.	Dane identyfikacyjne	Dane identyfikacyjne
1	Numer konkursu	
2	Numer kancelaryjny wniosku	
3	Data wpływu wniosku	
4	Tytuł projektu	
5	Nazwa wnioskodawcy	
6	Oceniający /członek Rady/	

Kryteria zgodności wniosku z Lokalną Strategią Rozwoju:

L.p.	Kryteria zgodności z LSR	Zgodny	Niezgodny
1	Czy wniosek spełnia kryteria dostępu określone dla każdego z działań realizowanych w ramach wdrażania LSR / Małe projekty, Odnowa i rozwój wsi, Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw / wyznaczone przez odpowiednie Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.		
2	Czy cele zawarte we wniosku spełniają jeden z celów strategicznych opisanych w LSR.		
3	Czy cele zawarte we wniosku odpowiadają jednemu z celów szczegółowych opisanych w LSR, a przyporządkowanych wybranemu celowi strategicznemu.		
	Suma odpowiedzi		

.....
/ Miejsowość, data i czytelny podpis oceniającego/

**INSTRUKCJA WYPEŁNIANIA KARTY OCENY ZGODNOŚCI WNIOSKU Z
LOKALNĄ STRATEGIĄ ROZWOJU STOWARZYSZENIA „LOKALNA GRUPA
DZIAŁANIA POJEZIERZE BRODNICKIE”**

- 1) Karta zawiera dwie części: informacyjno – identyfikacyjna zawiera dane dotyczące numeru konkursu, numeru pod jakim wniosek został zapisany w dzienniku przyjęć, datę wpływu, tytuł projektu, nazwę wnioskodawcy, nazwisko i imię oceniającego,

czyli członka Rady; oceniająca zgodność wniosku z Lokalną Strategią Rozwoju poprzez udzielenie odpowiedzi na trzy pytania.

- 2) Na każde z pytań umieszczonych w drugiej części karty należy udzielić tylko jednej odpowiedzi poprzez wstawienie w odpowiedniej kratce znaku „ X „,
- 3) Oceniany wniosek uznaje się za zgodny z LSR, jeżeli na każde z pytań padła odpowiedź pozytywna, w przeciwnym przypadku wniosek uznaje się za niezgodny z LSR i pozostaje bez rozpatrzenia.
- 4) Osoba oceniająca poprzez złożenie czytelnego podpisu poświadcza rzetelność i wiarygodność wykonanych czynności.
- 5) Obie części karty członek Rady wypełnia osobiście
- 6) Kartę wypełniać należy tylko niebieskim długopisem lub za pomocą pióra bez skreśleń.
- 7) Jeżeli jakkolwiek karta zawierać będzie skreślenia, poprawki uznawana będzie za błędną i nie będzie liczona do oceny, jednakże dołączana będzie do wniosku.
- 8) Pod żadnym pozorem nie wolno używać korektora lub innych narzędzi służących maskowaniu pierwotnych wpisów.
- 9) Po zakończeniu oceny kartę należy przekazać Przewodniczącemu.

11. Pozostali członkowie Rady, którzy nie mogą brać udziału w procedurze oceny – wyboru wniosku opuszczają salę obrad i oczekują poza salą np. w innej sali.

12. Wnioski poddane są ocenie na podstawie lokalnych kryteriów wyboru operacji poprzez wypełnienie odpowiednich kart oceny wniosku.

Poniżej przedstawiono wzory kart oceny wniosku dla poszczególnych działań.

**KARTA OCENY WNIOSKU ZGODNIE Z LOKALNYMI KRYTERIAMI WYBORU
OPERACJI PRZEZ STOWARZYSZENIE „LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA
POJEZIERZE BRODNICKIE”
DLA DZIAŁANIA „MAŁE PROJEKTY”**

Dane identyfikacyjne:

L.p.	Dane identyfikacyjne	Dane identyfikacyjne
1	Numer konkursu	
2	Numer kancelaryjny wniosku	
3	Data wpływu wniosku	
4	Tytuł projektu	
5	Nazwa wnioskodawcy	

6	Oceniający /członek Rady/	
---	---------------------------	--

Lokalne kryteria wyboru operacji:

L.p.	Rodzaj kryterium	Wielkość kryterium	Ilość punktów
1	Wnioskowany poziom dofinansowania stanowi ... kosztów całkowitych operacji	40% kosztów	5
		50% kosztów	3
		60% kosztów	1
		przekracza 60% kosztów	0
2	Wnioskowana kwota dofinansowania nie przekracza w PLN	5000	5
		10000	3
		20000	1
		powyżej 20000	0
3	Operacja dotyczy lub ma bezpośredni wpływ na rozwój turystyki	tak	2
		nie	0
4	Realizacja projektu polegać będzie na tworzeniu lub modernizacji własnych zasobów społeczno-kulturowych lub sportowo-rekreacyjnych lub dziedzictwa kulturowego	tak	3
		nie	0

SUMA PUNKTÓW	
---------------------	--

.....
/ Miejscowość, data czytelny podpis /

**KARTA OCENY WNIOSKU ZGODNIE Z LOKALNYMI KRYTERIAMI WYBORU OPERACJI PRZEZ STOWARZYSZENIE „LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA POJEZIERZE BRODNICKIE”
DLA DZIAŁANIA „TWORZENIE I ROZWÓJ MIKROPRZEDSIĘBIORSTW”**

Dane identyfikacyjne:

L.p.	Dane identyfikacyjne	Dane identyfikacyjne
1	Numer konkursu	
2	Numer kancelaryjny wniosku	
3	Data wpływu wniosku	
4	Tytuł projektu	
5	Nazwa wnioskodawcy	
6	Oceniający /członek Rady/	

Lokalne kryteria wyboru operacji:

L.p.	Rodzaj kryterium	Wielkość kryterium	Ilość punktów
1	Realizacja operacji spowoduje utworzenie zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty w okresie	ponad 3 miejsca pracy	5
		2-3 miejsca	3

	rocznym .zgodnie z planem rzeczowo-finansowym - biznesplanem	pracy	
		1 miejsce pracy	1
		żadnego miejsca pracy	0
2	Wnioskowany poziom dofinansowania stanowi ... kosztów całkowitych operacji	40% kosztów	5
		50% kosztów	3
		60% kosztów	1
		przekracza 60% kosztów	0
3	Wnioskodawca prowadził działalność gospodarczą na podstawie wpisu do rejestru działalności w Urzędzie Gminy lub Krajowym Rejestrze Sądowym	ponad 36 miesięcy	0
		ponad 24 miesiące	1
		ponad 12 miesięcy	2
		do 12 miesięcy lub rozpoczyna	3
4	Wnioskowana kwota dofinansowania nie przekracza w PLN	5000	5
		10000	3
		20000	1
		powyżej 20000	0
5	Operacja będzie polegać na wykorzystaniu produktów z gospodarstw ekologicznych /własnego lub z zakupu / zgłoszonych do dopłat w ramach programów rolnośrodowiskowych w ARiMR a w przypadku zakupu poprzez przedstawienie wstępnej umowy zakupu.	tak	4
		nie	0
6	Operacja dotyczy lub ma bezpośredni wpływ na rozwój turystyki	tak	2
		nie	0

SUMA PUNKTÓW	
---------------------	--

.....
/ Miejscowość, data czytelny podpis /

**KARTA OCENY WNIOSKU ZGODNIE Z LOKALNYMI KRYTERIAMI WYBORU
OPERACJI PRZEZ STOWARZYSZENIE „LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA
POJEZIERZE BRODNICKIE”
DLA DZIAŁANIA „RÓŻNICOWANIE W KIERUNKU DZIAŁALNOŚCI
NIEROLNICZEJ”**

Dane identyfikacyjne:

L.p.	Dane identyfikacyjne	Dane identyfikacyjne
1	Numer konkursu	
2	Numer kancelaryjny wniosku	

3	Data wpływu wniosku	
4	Tytuł projektu	
5	Nazwa wnioskodawcy	
6	Oceniający /członek Rady/	

Lokalne kryteria wyboru operacji:

L.p.	Rodzaj kryterium	Wielkość kryterium	Ilość punktów
1	Realizacja operacji spowoduje utworzenie zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty w okresie rocznym .zgodnie z planem rzeczowo-finansowym - biznesplanem	ponad 3 miejsca pracy	5
		2-3 miejsca pracy	3
		1 miejsce pracy	1
		żadnego miejsca pracy	0
2	Wnioskowany poziom dofinansowania stanowi ... kosztów całkowitych operacji	40% kosztów	5
		50% kosztów	3
		60% kosztów	1
		przekracza 60% kosztów	0
3	Wnioskodawca prowadził działalność gospodarczą na podstawie wpisu do rejestru działalności w Urzędzie Gminy lub Krajowym Rejestrze Sądowym	ponad 36 miesięcy	0
		ponad 24 miesiące	1
		ponad 12 miesięcy	2
		do 12 miesięcy lub rozpoczyna	3
4	Wnioskowana kwota dofinansowania nie przekracza w PLN	5000	5
		10000	3
		20000	1
		powyżej 20000	0
5	Operacja będzie polegać na wykorzystaniu produktów z gospodarstw ekologicznych /własnego lub z zakupu / zgłoszonych do dopłat w ramach programów rolnośrodowiskowych w ARiMR a w przypadku zakupu poprzez przedstawienie wstępnej umowy zakupu.	tak	4
		nie	0
6	Operacja będzie realizowana przez rolnika lub domownika gospodarstwa rolnego o powierzchni gruntów rolnych do 15 ha według danych z decyzji o przyznaniu płatności do gruntów otrzymanej z ARiMR.	tak	3
		nie	0
7	Operacja dotyczy lub ma bezpośredni wpływ na rozwój turystyki	tak	2
		nie	0

SUMA PUNKTÓW	
---------------------	--

.....
/ Miejscowość, data czytelny podpis /

**KARTA OCENY WNIOSKU ZGODNIE Z LOKALNYMI KRYTERIAMI WYBORU
OPERACJI PRZEZ STOWARZYSZENIE „LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA
POJEZIERZE BRODNICKIE”
DLA DZIAŁANIA „ODNOWA I ROZWÓJ WSI”**

Dane identyfikacyjne:

L.p.	Dane identyfikacyjne	Dane identyfikacyjne
1	Numer konkursu	
2	Numer kancelaryjny wniosku	
3	Data wpływu wniosku	
4	Tytuł projektu	
5	Nazwa wnioskodawcy	
6	Oceniający /członek Rady/	

Lokalne kryteria wyboru operacji:

L.p.	Rodzaj kryterium	Wielkość kryterium	Ilość punktów
1	Wnioskowany poziom dofinansowania stanowi ... kosztów całkowitych operacji	40% kosztów	5
		50% kosztów	3
		60% kosztów	1
		przekracza 60% kosztów	0
2	Wnioskodawca zrealizował operacje w ramach programu „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego” w latach 2004-2006.	wnioskodawca zrealizował projekt	3
		brak realizacji projektu	0
		nie	0
3	Operacja będzie realizowana przez rolnika lub domownika gospodarstwa rolnego o powierzchni gruntów rolnych do 15 ha według danych z decyzji o przyznaniu płatności do gruntów otrzymanej z ARiMR.	tak	3
		nie	0
4	Operacja dotyczy lub ma bezpośredni wpływ na rozwój turystyki	tak	2
		nie	0
5	Realizacja projektu polegać będzie na tworzeniu lub modernizacji własnych zasobów społeczno-kulturowych lub sportowo-rekreacyjnych lub dziedzictwa kulturowego	tak	3
		nie	0

**OGÓLNA INSTRUKCJA WYPEŁNIANIA KARTY OCENY WNIOSKU ZGODNIE
Z LOKALNYMI KRYTERIAMI WYBORU OPERACJI PRZEZ
STOWARZYSZENIE „LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA POJEZIERZE
BRODNICKIE”**

- 1) Karta zawiera dwie części: informacyjno – identyfikacyjna zawiera dane dotyczące numeru konkursu, numeru pod jakim wniosek został zapisany w dzienniku przyjęć, datę wpływu, tytuł projektu, nazwę wnioskodawcy, nazwisko i imię oceniającego, czyli członka Rady; służąca ocenie wniosku pod względem dostosowania do lokalnych kryteriów wyboru operacji poprzez przyporządkowanie punktów każdemu zapytaniu.
- 2) Na każde z pytań umieszczonych w drugiej części karty należy udzielić tylko jednej odpowiedzi poprzez zakreślenie ilości punktów zgodnie z lokalnymi kryteriami wyboru operacji.
- 3) Na zakończenie oceny należy podsumować ilość przydzielonych punktów.
- 4) Osoba oceniająca poprzez złożenie czytelnego podpisu poświadcza rzetelność i wiarygodność wykonanych czynności.
- 5) Obie części karty członek Rady wypełnia osobiście
- 6) Kartę wypełniać należy tylko niebieskim długopisem lub za pomocą pióra bez skreśleń.
- 7) Jeżeli jakakolwiek karta zawierać będzie skreślenia, poprawki uznawana będzie za błędną i nie będzie liczona do oceny, jednakże dołączana będzie do wniosku.
- 8) Pod żadnym pozorem nie wolno używać korektora lub innych narzędzi służących maskowaniu pierwotnych wpisów.
- 9) Po zakończeniu oceny kartę należy przekazać Przewodniczącemu.

13. W przypadku uzyskania takiej samej ilości punktów wyższe miejsce na liście uzyska operacja, gdzie wnioskujący występuje o mniejsze procentowo środki finansowe w stosunku do kosztów całkowitych operacji. Gdy to kryterium nie będzie mogło mieć zastosowania to wyższe miejsce na liście uzyska wniosek z niższą kwotą całkowitą operacji.

14. Po dokonaniu wszystkich ocen sporządzana jest lista wniosków według uzyskanych punktów spełniających kryteria zgodności z Lokalną Strategią Rozwoju i na podstawie lokalnych kryteriów wyboru operacji oraz druga lista wniosków nie spełniających kryteriów zgodności. Obie listy przekazywane są do urzędu Marszałkowskiego w Toruniu lub do Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Toruniu, w zależności od ocenianego działania.

15. Po posiedzeniu Rady w ciągu 3 dni kalendarzowych do wnioskodawców wysyłana jest listem poleconym za zwrotnym potwierdzeniem odbioru decyzja o zgodności wniosku z kryteriami zgodności z Lokalną Strategią Rozwoju oraz lokalnymi kryteriami wyboru a w przypadku niezgodności z Lokalną Strategią Rozwoju wnioskodawca otrzymuje pismo o pozostawieniu wniosku bez rozpatrzenia.

16. Każdy wnioskodawca ma prawo do wniesienia odwołania.

17. Odwołanie musi mieć formę pisemną złożoną lub wysłaną do Biura i zaadresowaną do Rady w ciągu 7 dni kalendarzowych od otrzymania decyzji lub informacji o pozostawieniu wniosku bez rozpatrzenia.

18. Po wpłynięciu odwołań w terminie około 3-5 dni członkowie Rady rozpatrują wnioski na podstawie kryteriów obowiązujących w danym konkursie i tylko w tych jego elementach, których dotyczy uzasadnienie podane przez wnioskodawcę.

19. Po zakończeniu oceny wniosków do wnioskodawcy wysyłana jest decyzja Rady, a do Urzędu Marszałkowskiego lub Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa lista wniosków ponownie rozpatrzonych.

20. Lista ocenionych wniosków wraz z punktacją w ciągu 7 dni od oceny podawana jest do publicznej wiadomości na stronie internetowej Stowarzyszenia.

Poniżej przedstawiono w sposób tabelaryczny procedurę przyjmowania wniosków o dofinansowanie operacji.

L.p.	Czynność	Osoba odpowiedzialna
1	Przeprowadzenie kampanii informacyjnej przez wszystkich członków Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” oraz pracownika Biura i umieszczenie informacji na tablicy ogłoszeń w Urzędach Gmin z obszaru Lokalnej Strategii Rozwoju oraz na stronie internetowej Stowarzyszenia o zbliżających się możliwościach ubiegania się o środki zewnętrzne na przeprowadzenie określonej operacji.	Członkowie Stowarzyszenia i pracownik Biura.
2	Wystąpienie Zarządu Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” do Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu o ogłoszenie terminu naboru wniosków na odpowiednie	Zarząd

	działanie zgodnie z harmonogramem.	
3	Po uzgodnieniu terminu naboru wniosków umieszczenie informacji na tablicach ogłoszeń we wsiach z obszaru Lokalnej Strategii Rozwoju za pośrednictwem Urzędów Gmin o terminie naboru wniosków..	Członkowie Stowarzyszenia i pracownik Biura
4	Przyjmowanie dokumentacji wynikającej z przepisów prawa i obowiązujących procedur w Biurze Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” oraz wypełnionego wniosku operacji i potwierdzenie przyjęcia wniosku na jego kopii. Potwierdzenie zawiera datę złożenia wniosku oraz jest opatrzone pieczęcią LGD i podpisane przez osobę przyjmującą wniosek. Odnotowanie wpływu w książce wpływu z podaniem daty i dokładnej godziny. .	Pracownik Biura
5	Opieczętowanie wniosku wraz z załącznikami oraz dołożenie kart oceny i oświadczeń	Pracownik Biura
6	Ułożenie wniosku wraz z załącznikami w opisanym segregatorze w szafie	Pracownik Biura
7	Przewidywany okres naboru wniosków 14 dni.	Zainteresowani i Pracownik Biura
8	Przewodniczący Rady Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” zwołuje posiedzenie Rady na 3 – 7 dzień po zakończeniu przyjmowania wniosków.	Przewodniczący Rady
9	Na posiedzeniu Rady Prezes Zarządu lub osoba przez niego wyznaczona prezentuje poszczególne złożone wnioski a wszyscy członkowie Rady wypełniają oświadczenia.	Prezes Zarządu, członkowie Rady
10	Po złożeniu wypełnionych oświadczeń członkowie Rady, którzy mogą brać udziału w procedurze oceny – wyboru wniosku dokonują oceny zgodności z Lokalną Strategią Rozwoju i wypełniają kartę zgodności wniosku z LSR.	Członkowie Rady
11	Pozostali członkowie Rady, którzy nie mogą brać udziału w procedurze oceny – wyboru wniosku opuszczają salę obrad i oczekują poza salą np. w innej sali..	Przewodniczący Rady
12	Następnie wnioski poddane są ocenie na podstawie lokalnych kryteriów wyboru operacji poprzez wypełnienie kart oceny wniosku.	Prezes Zarządu, członkowie Rady
13	W przypadku uzyskania takiej samej ilości punktów wyższe miejsce na liście uzyska operacja, gdzie wnioskujący występuje o mniejsze % środki finansowe w stosunku do kosztów całkowitych. operacji. Gdy to kryterium nie będzie mogło mieć zastosowania to wyższe miejsce na liście uzyska wniosek z niższą kwotą całkowitą operacji.	Członkowie Rady
14	Po dokonaniu wszystkich ocen sporządzana jest jedna lista wniosków według uzyskanych punktów spełniających kryteria zgodności z Lokalną Strategią Rozwoju i na podstawie lokalnych kryteriów wyboru operacji oraz druga lista wniosków nie spełniających kryteriów zgodności. Obie listy przekazywane są do Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu lub do Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Toruniu w zależności od ocenianego działania.	Przewodniczący Rady
15	Po posiedzeniu Rady w ciągu 3 dni kalendarzowych do wnioskodawców wysyłana jest listem poleconym za zwrotnym potwierdzeniem odbioru decyzja o zgodności wniosku z kryteriami zgodności z lokalną Strategią Rozwoju oraz lokalnymi kryteriami wyboru a w przypadku niezgodności z Lokalną Strategią Rozwoju wnioskodawca otrzymuje pismo informujące o pozostawieniu wniosku bez rozpatrzenia.	Wnioskodawcy
16	Każdy wnioskodawca ma prawo do wniesienia odwołania.	Przewodniczący Rady
17	Odwołanie musi mieć formę pisemną złożoną lub wysłaną do Biura i zaadresowaną do Rady w ciągu 7 dni	Przewodniczący Rady

	kalendaryzowanych od otrzymania decyzji lub informacji o pozostawieniu wniosku bez rozpatrzenia.	
18	Po wpłynięciu odwołań w terminie około 3 – 5 dni członkowie Rady rozpatrują wnioski na podstawie kryteriów obowiązujących w danym konkursie i tylko w tych jego elementach, których dotyczy uzasadnienie podane przez wnioskodawcę..	Przewodniczący Rady
19	Po zakończeniu oceny wniosków do wnioskodawcy wysyłana jest decyzja Rady, a do Urzędu marszałkowskiego lub Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa lista wniosków ponownie rozpatrzonych.	Przewodniczący Rady
20	Lista ocenionych wniosków wraz z punktacją w ciągu 7 dni od oceny podawana jest do publicznej wiadomości na stronie internetowej Stowarzyszenia.	Przewodniczący Rady

Zestawienie zbiorcze kryteriów wyboru operacji przedstawiono poniżej.

L.p.	Rodzaj kryterium	Kryterium dotyczy działania	Wielkość kryterium	Ilość punktów
1	Realizacja operacji spowoduje utworzenie zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty w okresie rocznym .zgodnie z planem rzeczowo-finansowym - biznesplanem	2,3	ponad 3 miejsca pracy	5
			2-3 miejsca pracy	3
			1 miejsce pracy	1
			żadnego miejsca pracy	0
2	Wnioskowany poziom dofinansowania stanowi ... kosztów całkowitych operacji	1,2,3,4	40% kosztów	5
			50% kosztów	3
			60% kosztów	1
			przekracza 60% kosztów	0
3	Wnioskodawca prowadził działalność gospodarczą na podstawie wpisu do rejestru działalności w Urzędzie Gminy lub Krajowym Rejestrze Sądowym	2,3	ponad 36 miesięcy	0
			ponad 24 miesiące	1
			ponad 12 miesięcy	2
			do 12 miesięcy lub rozpoczyna	3
4	Wnioskodawca zrealizował operacje w ramach programu „Odnova wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego” w latach 2004-2006.	4	wnioskodawca zrealizował projekt	3
			brak realizacji projektu	0
			nie	0
5	Wnioskowana kwota dofinansowania nie przekracza w PLN	1,2,3	5000	5
			10000	3
			20000	1
			powyżej 20000	0
6	Operacja będzie polegać na wykorzystaniu produktów z gospodarstw ekologicznych /własnego lub z zakupu / zgłoszonych do dopłat w ramach programów rolnośrodowiskowych w ARiMR a w przypadku zakupu poprzez przedstawienie wstępnej umowy zakupu.	2,3	tak	4
			nie	0
7	Operacja będzie realizowana przez rolnika lub domownika gospodarstwa rolnego o powierzchni gruntów rolnych do 15 ha według danych z decyzji o przyznaniu płatności do gruntów otrzymanej z ARiMR.	3	tak	3
			nie	0
8	Operacja dotyczy lub ma bezpośredni wpływ na	1,2,3,4	tak	2

	rozwój turystyki		nie	0
9	Realizacja projektu polegać będzie na tworzeniu lub modernizacji własnych zasobów społeczno-kulturowych lub sportowo-rekreacyjnych lub dziedzictwa kulturowego	1,4	tak	3
			nie	0

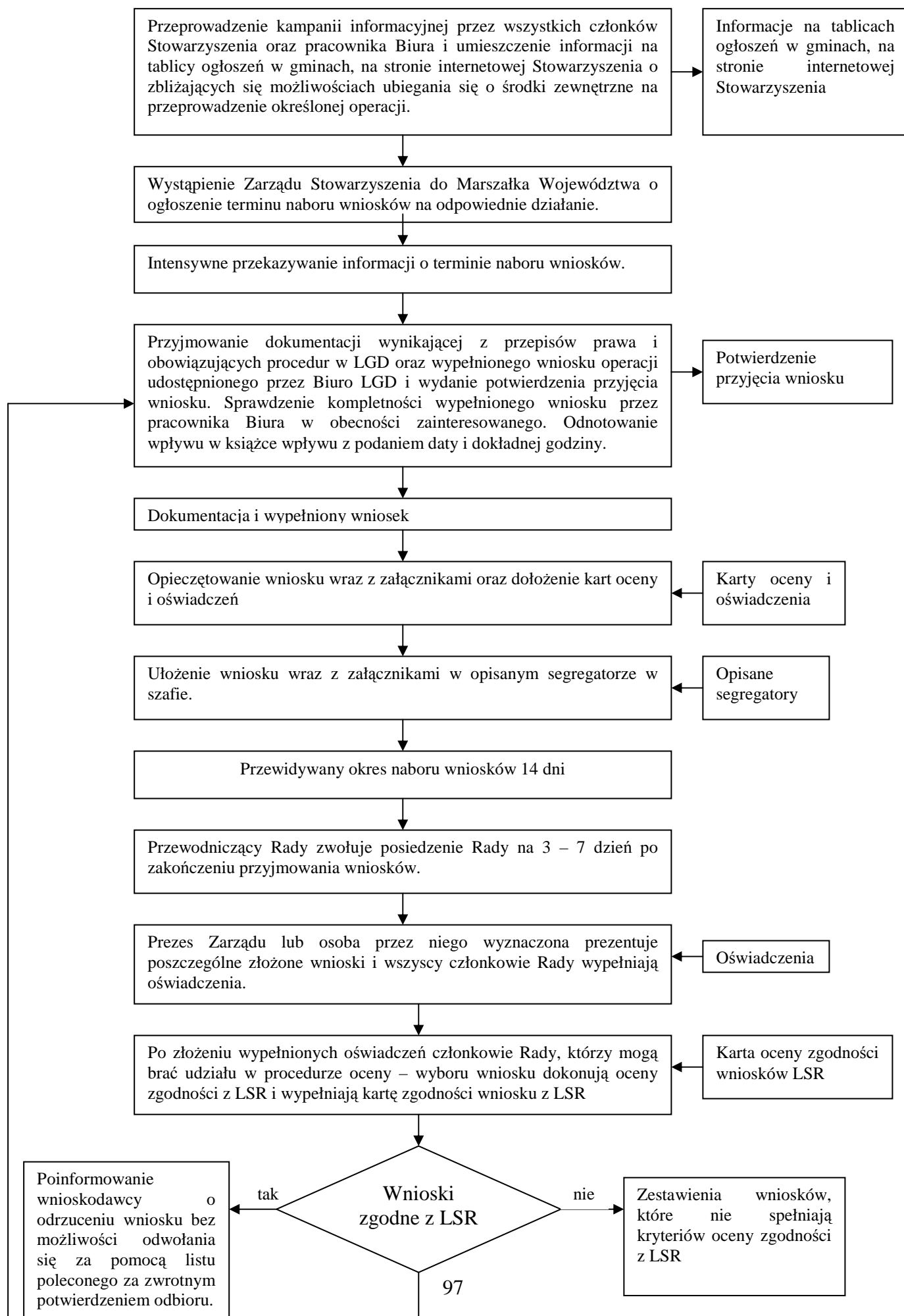
Gdzie:

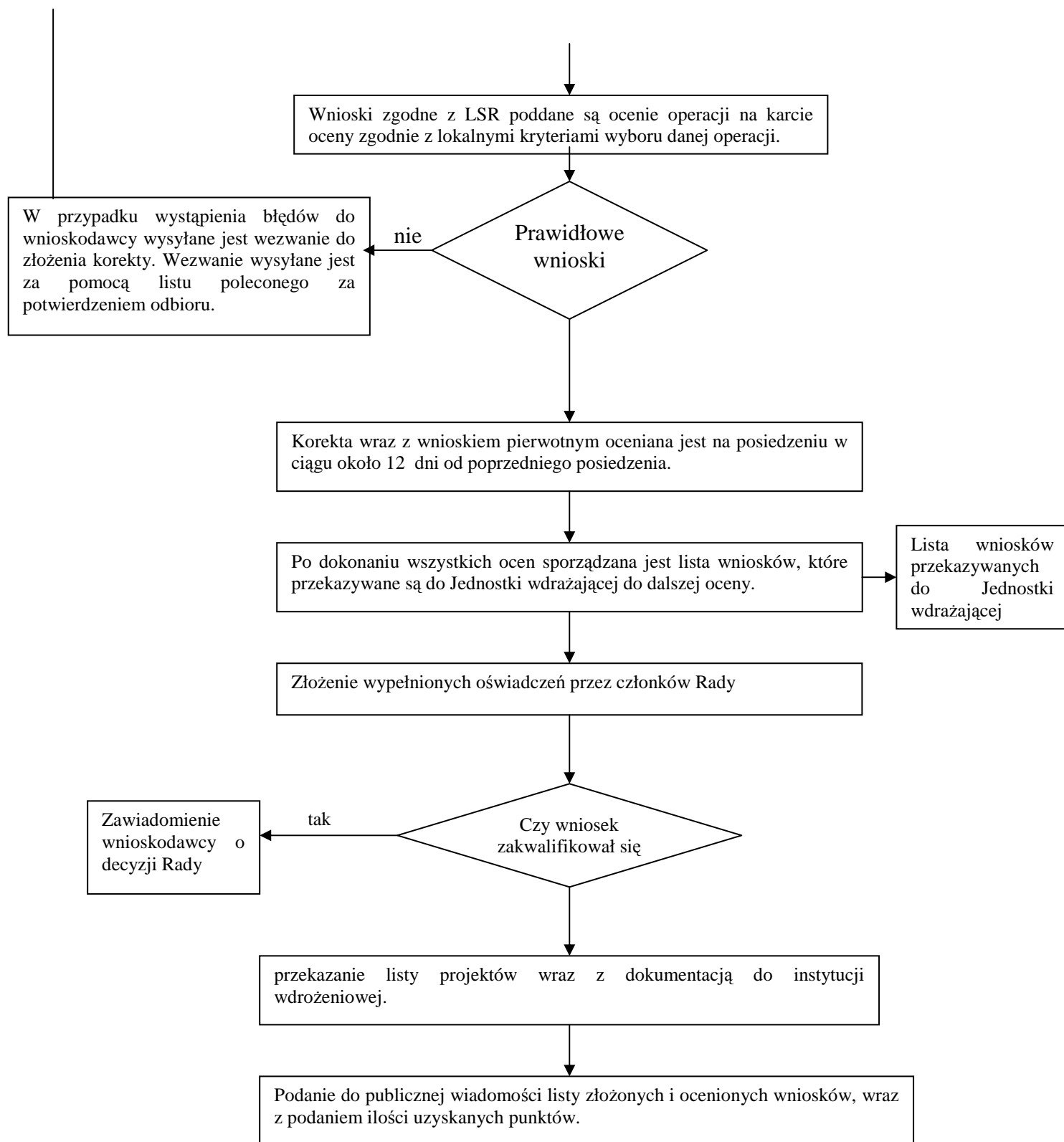
- 1 – Małe projekty
- 2 – Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
- 3 – Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
- 4 – Odnowa i rozwój wsi

W przypadku odrzucenia lub korekty projektu beneficjent ma prawo do odwołania się od decyzji. Procedura odwołania od rozstrzygnięć Rady Stowarzyszenia przedstawia się następująco:

1. Każdy wnioskodawca ma prawo do odwołania się od decyzji Rady Stowarzyszenia.
2. Odwołanie musi mieć formę pisemną złożoną lub wysłaną do Biura LGD i zaadresowaną do Rady w ciągu 7 dni kalendarzowych od otrzymania niesatysfakcjonującej decyzji z Rady.
3. Wnioskodawca ma prawo do wglądu i sporządzania notatek ze swojej teczeki aktowej na każdym etapie rozpatrywania sprawy.
4. Odwołanie polega na ponownym rozpatrzeniu przez Radę złożonego wniosku.
5. Wniosek o ponowne rozpatrzenie pozostaje bez rozpatrzenia w przypadku, gdy: został wniesiony po upływie terminu określonego w pkt. 2 lub został wniesiony przez nieuprawniony podmiot, nie zawiera pisemnego uzasadnienia lub innych danych wymaganych we wniosku o ponowne rozpatrzenie.
6. Po wpłynięciu odwołań w terminie około 3-5 dni członkowie Rady rozpatrują wniosek na podstawie kryteriów obowiązujących w danym konkursie i tylko w tych jego Elementach, których dotyczy uzasadnienie podane przez wnioskodawcę.
7. Wniosek, który w wyniku ponownego rozpatrzenia uzyskał akceptację do dofinansowania podlega dofinansowaniu w ramach dostępnych środków finansowych.
8. Wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie konkretnej operacji może zostać złożony tylko jeden raz.
9. O wynikach ponownego rozpatrzenia wniosku wnioskodawca zostaje poinformowany w terminie 5 dni od dnia posiedzenia Rady, na którym wniosek był rozpatrywany.

Graficznie procedura wyboru operacji przedstawia się następująco:

X. Budżet LGD dla każdego roku realizacji LSR

Tab. 28. Harmonogram realizacji przedsięwzięć w okresach półrocznych

Lp.	Wyszczególnienie		2009				2010				2011				2012				2013				2014			
			I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
1	Operacje spełniające warunki przyznania pomocy dla działania:	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej						X			X				X				X				X			
2		Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw						X			X				X				X				X			
3		Odnowa i rozwój wsi					X				X				X				X							
4	Małe projekty						X				X				X				X				X			

Tab. 29. Budżet Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie”

rok	rodzaj kosztu	4.1.3. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	4.1.3. Odnowa i rozwój wsi	4.1.3. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	4.1.3. Małe projekty	4.2.1. Projekty współpracy	4.3.1. Koszty bieżące LGD	4.3.1. Nabywanie umiejętności i aktywizacja	
2009	całkowite	0	0	0	0	21 160	57 300	153 544	232 004
	kwalifikowane	0	0	0	0	21 160	57 300	153 544	232 004
2010	całkowite	122 726	713 326	122 726	368 177	21 160	75 600	153 544	1 577 258
	kwalifikowane	122 726	713 326	122 726	368 177	21 160	75 600	153 544	1 577 258
2011	całkowite	122 726	615 882	122 726	368 177	21 160	75 600	51 181	1 377 451
	kwalifikowane	122 726	615 882	122 726	368 177	21 160	75 600	51 181	1 377 451
2012	całkowite	81 817	448 956	81 817	245 451	21 160	75 600	51 181	1 005 983
	kwalifikowane	81 817	448 956	81 817	245 451	21 160	75 600	51 181	1 005 983
2013	całkowite	40 909	267 264	40 909	122 726	21 160	75 600	51 181	619 748
	kwalifikowane	40 909	267 264	40 909	122 726	21 160	75 600	51 181	619 748
2014	całkowite	40 909		40 909	122 726	0	75 600	25 591	305 734
	kwalifikowane	40 909		40 909	122 726	0	75 600	25 591	305 734
2015	całkowite	0	0	0	0	0	75 600	25 591	101 191
	kwalifikowane	0	0	0	0	0	75 600	25 591	101 191
	razem kwalifikowalne	409 086	2 045 428	409 086	1 227 257	105 798	510 900	511 814	5 219 368
		4 090 856				105 798	1 022 714		5 219 368

Założenia:

- Liczba ludności przyjęta do obliczeń: 35.266, kwota przypadająca na mieszkańca: 148 zł,
- **Budżet LGD $35.266 \times 148 = 5.219.368$ zł., z czego:**
- **116 zł – wdrażanie LSR, tj. 4.090.856 zł,**
- **3 zł – Projekty współpracy, tj. 105.798 zł,**
- **29 zł - Funkcjonowanie LGD, tj. 1.022.714 zł,**
- Działania: Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej oraz Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw stanowią po 10% puli środków przeznaczonych na wdrożenie LSR, tj. po 409.086 zł na każde z działań,
- Działanie: Odnowa i rozwój wsi stanowi 50% puli środków przeznaczonych na wdrożenie LSR, tj. 2.045.428zł,
- Działanie: Małe projekty stanowią 30% puli środków przeznaczonych na wdrożenie LSR, tj. 1.227.257 zł,
- Koszty bieżące stanowią ok. 9,8% wszystkich innych wydatków w ramach LSR, budżet oparty jest o zasadę proporcjonalności, gdyż koszty administracyjne i własne LGD zostały określone proporcjonalnie do kosztów realizacji LSR,
- Kwotę przypadającą na funkcjonowanie LGD, tj. 1.022.714 zł podzielono w następujący sposób: „Koszty bieżące LGD” wynoszą 510.900 zł, zaś „Nabywanie umiejętności i aktywizacja” – 511.814 zł.

Uzasadnienie konstrukcji budżetu:

1. Mikroprzedsiębiorcy i rolnicy mogą wnioskować o wsparcie inwestycji do Osi III PROW poprzez Urząd Marszałkowski lub ARiMR oraz do innych programów np. RPO WŁ, PROW, POiŚ, POIG, POKL - w związku z czym niewielka pula środków została przeznaczona na tego typu inwestycje.
2. Na Odnowę i Rozwój Wsi założono największe wsparcie – z uwagi na fakt, że z nowo powstałej infrastruktury będą korzystać wszyscy mieszkańcy danej miejscowości objętej wsparciem.
3. Istotne znaczenie mają Małe projekty – zgodnie z założeniem uzyskania jak największej liczby beneficjentów objętych wsparciem.

Budżet skonstruowany został w oparciu o zasadę równowagi, adekwatności oraz systematyczności. Oznacza to, iż operacje powinny być wspierane w całym okresie realizacji LSR z uwzględnieniem terminu końcowego kwalifikowalności kosztów w ramach PROW.

XI. Opis procesu przygotowania LSR

Prace na Lokalną Strategią Rozwoju rozpoczęto w listopadzie 2008 roku. Istniejące problemy obszaru Partnerstwa oraz definiowanie przedsięwzięć planowanych do realizacji odbywało się poprzez dyskusje na spotkaniach organizowanych w gminach, indywidualnie zgłaszanych wniosków, zarówno przez członków Stowarzyszenia jak i osoby zainteresowanych jego działalnością, a także w wyniku analizy dokumentów planistycznych i programów przyjętych przez Rady poszczególnych gmin na lata 2007 - 2013. Podczas prac nad LSR zidentyfikowano problemy obszaru, co umożliwiło późniejsze zdefiniowanie celów, których realizacja prowadziłyby do poprawy jakości życia i eliminacji barier, ograniczających dalszy rozwój.

Celem pełniejszego zrozumienia potrzeb mieszkańców przeprowadzono także konsultacje społeczne. Mieszkańcy mieli możliwość wypowiedzenia się, co do głównych zasobów oraz barier w rozwoju, identyfikacji celów, możliwości współpracy pomiędzy gminami i czynnego zainteresowania udziałem w rozwoju gmin. Na proces konsultacji składało się kilka elementów, z których najistotniejsze to spotkania prowadzone z mieszkańcami, przedstawicielami trzech sektorów. Prowadzono również badanie ankietowe. Analiza wyników badań ankietowych wskazała na wizję społeczeństwa, co do rozwoju miejsca życia. Za najistotniejsze obszary rozwoju tych terenów mieszkańcy uznali: rozwój rolnictwa i przetwórstwa płodów rolnych (np. ekorozwój), wzrost liczby małych i średnich przedsiębiorstw handlowo-usługowych oraz rozwój turystyki i agroturystyki. Na dalszym miejscu, z mniejszą ilością punktów znalazły się: wzrost liczby dużych przedsiębiorstw przemysłowych oraz rozwój leśnictwa i przetwórstwa drewna. Wśród odpowiedzi „inne” najczęściej mieszkańcy wskazywali na kierunek związany z rozwojem infrastruktury tj. złą jakością nawierzchni dróg, małą ilością chodników i parkingów, złym stanem lub brakiem placów zabaw dla najmłodszych oraz małą ilością placówek przedszkolnych.

Bardzo istotnym narzędziem była także przeprowadzona dla terenu LGD analiza SWOT, precyzyjnie ukazująca nie tylko atuty i słabe strony gmin, ale także wskazująca szanse ich rozwoju oraz zagrożenia, mogące utrudnić realizację zamierzeń.

Ogół powyższych działań pozwolił na kompleksowe opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju, uwzględniającej wszystkie dostrzeżone na opisywanym obszarze problemy z jednoczesnym zdefiniowaniem celów, których realizacja pozwoli na trwałe wyeliminowanie istniejących trudności, hamujących rozwój społeczno-gospodarczy oraz ogólną poprawę jakości życia.

XII. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR

System wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju obszaru Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” jest realizowany w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej. LGD, korzystając ze środków finansowych funduszy strukturalnych UE jest zobowiązana przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych, które kształtuje rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz rozporządzenie wykonawcze Komisji (WE) nr 1974/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Działania związane z wdrażaniem i aktualizacją LSR będą prowadzone kompleksowo oraz będą bezpośrednio powiązane z procesem ewaluacji LSR, szczegółowo przedstawionym w następnym punkcie.

W ramach informowania o wdrażaniu Strategii będzie prowadzone szereg działań. Zakłada się następujące metody informowania o wdrażaniu LSR:

1. Informowanie wszystkich odwiedzających Biuro Stowarzyszenia.
2. Uczestnictwo pracowników oraz członków Zarządu i Rady w sesjach Rad Gmin i na zebraniach wiejskich, w celu poinformowania o celach i zadaniach ujętych w Strategii.
3. Przekazywanie informacji o LSR pracownikom Ośrodka Doradztwa Rolnictwa i delegatom do Izby Rolniczej.
4. Zamieszczanie aktualnych danych o LSR na stronie internetowej LGD.
5. Rozdawanie ulotek w miejscach publicznych.
6. Wywieszanie informacji, plakatów na tablicach ogłoszeń w Urzędach Gmin.
7. Zamieszczanie informacji o LSR w prasie lokalnej.

Kluczowe znaczenie dokumentu, jakim jest Lokalna Strategia Rozwoju sprawia, iż proces jej aktualizacji będzie ciągły i połączony (powiązany) z realizowanym procesem

ewaluacji. Z uwagi na istotne znaczenie procesu aktualizacji LSR dla zapewnienia jej efektywności, w proces ten zostanie zaangażowany Zarząd, Rada i Walne Zebranie Członków LGD. Przewiduje się następujące metody aktualizacji LSR:

1. Bieżąca analiza realizacji zadań i osiągniętych zamierzeń LSR przez Zarząd, Radę Stowarzyszenia, Walne Zebranie Członków, Komisję Rewizyjną.
2. Bieżąca analiza i porównanie spójności LSR ze Strategią Województwa przez Zarząd i Radę.
3. Przyjmowanie wszelkich uwag do LSR przez pracowników Biura.
4. Omówienie przez Zarząd i Radę na swoich posiedzeniach propozycji zmian w LSR.
5. Coroczna aktualizacja LSR przez Walne Zebranie Członków.

XIII. Zasady i sposób dokonywania ewaluacji własnej

Ewaluacja to systematyczne badanie wartości albo cech konkretnego programu, planu, działania (eksperymentu) bądź obiektu z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu jego usprawnienia, rozwoju lub lepszego zrozumienia. Celem ewaluacji własnej dokonywanej przez Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” jest ocena przydatności i skuteczności podejmowanych działań podczas realizacji przyjętych celów strategicznych i szczegółowych, dążąc do jak najpełniejszego ich usprawnienia i przyczynienia się do wypełnienia misji LGD. Pozwoli to w rezultacie na ukazanie wpływu realizacji LSR na sytuację charakteryzowanego obszaru z zachowaniem obiektywizmu i etycznego podejścia do procesu ewaluacji. Badanie pokaże różnice między dwoma scenariuszami rozwoju obszaru LSR: pierwszym, określającym sytuację, jaka miała miejsce na obszarze LSR przed jej realizacją i drugim, w trakcie oraz po realizacji LSR w latach 2007-2013.

Ewaluacja własna obejmie następujące wskaźniki policzalne:

- liczba podmiotów gospodarczych,
- liczba nowych miejsc pracy,
- liczba przeszkolonych osób,
- liczba złożonych wniosków o dofinansowanie/ udzielanie wsparcia doradczego,
- liczba miejsc noclegowych,
- liczba udzielanych noclegów,
- liczba imprez kulturalnych,
- liczba inwestycji wspartych w ramach programu Leader.

Dodatkowo proces dokonywania ewaluacji własnej może zostać poszerzony o przeprowadzenie ankiety, która umożliwi sformułowanie oceny społecznej dotyczącej wskaźników niepoliczalnych, takich jak poprawa życia mieszkańców w ich indywidualnym poczuciu oraz poprawa świadomości mieszkańców, co do wartości kulturowej oraz bogactwa zasobów naturalnych obszaru.

Jako, iż ewaluacja jest procesem systematycznym i polega na stałym zbieraniu danych, podejmowane działania mogą być ulepszone jeszcze w trakcie ich realizacji. Wiąże się to ściśle z ekonomicznością działań, gdyż użycie niewłaściwych środków i podjęcie nieadekwatnych działań zostanie szybko zidentyfikowane, co pozwoli na stosowną korektę, prowadząc do istotnej oszczędności pieniędzy, czasu i zasobów ludzkich.

Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” ustaliło, że w okresie jednorocznym Walne Zebranie Członków będzie dokonywać oceny funkcjonowania Stowarzyszenia i realizacji LSR poprzez wywołanie uchwały po uprzednich ocenach realizowanych przez Zarząd, Radę i Komisję Rewizyjną według następujących działań:

1. Jakie problemy zostały rozwiązane po osiągnięciu założonych celów.
2. Czy LSR jest logicznie zaplanowana i wewnętrznie spójna.
3. Efektywność funkcjonowania LGD i wdrażania LSR.
4. Badanie oddziaływania funkcjonowania LGD i realizacji LSR na środowisko.
5. Badanie trwałości wykonanych zadań.

Partnerstwo przyjmuje następujące kryteria do oceny:

L.p.	Rodzaj kryterium	Stan na dzień 01.01.2009	Stan na dzień 01.01.2012	Stan na zakończenie realizacji LSR
1	Efektywność funkcjonowania LGD / wielkość pozyskanych środków finansowych			
2	Oddziaływanie funkcjonowania LGD i realizacji LSR na środowisko			

Źródłami danych będą księgi rachunkowe i gospodarcze LGD. Ustalono zostały następujące wskaźniki do powyższych kryteriów: wielkość pozyskanych środków finansowych w stosunku do planu i do możliwości (ad. 1), uzgodnienie wpływu z przedstawicielami Gmin członków Stowarzyszenia (ad. 2).

XIV. Powiązania LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR oraz przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu

Kierunki rozwoju oraz cele strategiczne obrane przez Lokalną Grupę Działania są w pełni zgodne ze Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz ze Strategią Powiatu Brodnickiego i Strategiami Gminnymi. W efekcie projekt będzie wpływał na rozwój regionu, rzutując na osiągnięcie zapisów dokumentów strategicznych sporządzonych na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego dotyczą następujące dokumenty, z którymi niniejsza LSR wykazuje zbieżność:

- Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020;
- Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa na lata 2007 – 2013;
- Regionalna Strategia Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020 uwzględnia aktualne propozycje dotychczasowej strategii oraz nowe propozycje, wynikające z obecnych potrzeb, aspiracji i wyzwań. Cel dotychczasowej strategii: *poprawa konkurencyjności regionu i podniesienie poziomu życia mieszkańców przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju*, w dalszym ciągu jest nadrzędnym celem prorozwojowych działań w regionie.

Strategia wykazuje spójność z celami opisanymi w Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego, której dążeniem jest poprawa konkurencyjności regionu i podniesienie poziomu życia mieszkańców przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Zadania opisane w LSR wpisują się w wyszczególnione obszary działań strategii województwa:

1. Rozwój nowoczesnej gospodarki, poprzez:

a) kreowanie warunków przedsiębiorczości i upowszechniania innowacji, w tym:

- rozwijanie postaw przedsiębiorczych
- rozwijanie instytucji otoczenia biznesu

b) wzmacnianie konkurencyjności regionalnej gospodarki rolnej, w tym:

- wspieranie adaptacji gospodarstw rolnych do funkcjonowania na współczesnych rynkach rolnych

- wzmacnianie konkurencyjności przetwórstwa rolno-spożywczego

c) promocja rozwoju turystyki, w tym:

- promocja walorów i produktów turystycznych
- rozwój sektora usług turystycznych

2. Unowocześnienie struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu, poprzez:

a) wspieranie rozwoju sieci osadniczej, w tym:

- rewitalizacja wsi regionu

b) rozwój infrastruktury technicznej, w tym:

- rozwój i unowocześnienie pozostałej infrastruktury technicznej i mieszkalnictwa

c) rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, w tym:

- rozwój infrastruktury teleinformatycznej
- informatyzacja usług publicznych, zwłaszcza w administracji i zarządzaniu

d) rozwój infrastruktury społecznej, w tym:

- unowocześnianie infrastruktury usług społecznych
- kształtowanie sieci usług publicznych z punktu widzenia ich dostępności

e) promocja dziedzictwa kulturowego, w tym:

- zachowanie dziedzictwa kulturowego
- adaptacja dziedzictwa kulturowego do współczesnych potrzeb społecznych

f) zachowanie i wzbogacanie zasobów środowiska przyrodniczego, w tym:

- utrwalanie, wzbogacanie systemu ekologicznego regionu
- rewaloryzacja środowiska przyrodniczego

3. Rozwój zasobów ludzkich, poprzez:

a) budowa społeczeństwa opartego na wiedzy, w tym:

- poprawa efektywności kształcenia
- wyrównywanie szans edukacyjnych młodzieży

b) budowa kapitału społecznego, w tym:

- wspieranie rozwoju sektora organizacji pozarządowych
- budowa partnerstwa publiczno-społecznego

c) promocja zatrudnienia osób pozostających bez pracy lub zagrożonych jej utratą, w tym:

- rozwój zatrudnienia osób bezrobotnych
- przeciwdziałanie bezrobociu osób zagrożonych utratą pracy w rolnictwie oraz sektorach mających problemy z dostosowaniem się do potrzeb rynku pracy

d) promocja i profilaktyka zdrowia, w tym:

- edukacja zdrowotna społeczeństwa

- promocja aktywności sportowo-rekreacyjnej
- e) integracja społeczno-zawodowa i bezpieczeństwo ludności, w tym:
 - przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu
 - wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych

Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa na lata 2007 – 2013 z elementami prognozy do roku 2020 proponuje wdrażanie modelu wielofunkcyjnego rozwoju wsi i wielofunkcyjnego rolnictwa. Jej główne cele to:

- wspieranie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich,
- poprawa konkurencyjności rolnictwa oraz wzmocnienie przetwórstwa rolno-spożywczego w kierunku poprawy jakości i bezpieczeństwa żywności.

W strategii tej założono komplementarność jej działań z działaniami ustalonymi w strategiach i programach rozwoju regionów, w ramach nadrzędnego celu, jakim jest poprawa warunków życia i pracy mieszkańców wsi poprzez wzrost gospodarczy, z uwzględnieniem wymogów środowiska.

Planowane cele LGD doskonale wpisują się w tę wizję rozwoju obszarów wiejskich. Wyższy poziom życia ludności obszarów wiejskich województwa jest ściśle powiązany z planowanymi w LSR działaniami mającymi na celu walkę z bezrobociem oraz z pobudzeniem aktywności społecznej na polu kultury i sportu. Jednocześnie realizacja zadań określonych w LSR spowoduje eliminację źródeł degradacji środowiska kulturowego, czemu służyć będzie także lepsze wykorzystanie zasobów kulturalnych tego regionu. Liczne działania planowane przez LGD zmierzają do rozwoju środowiska kulturowego regionu (np. promowanie lokalnych zabytków, podań i legend, imprezy kulturalne, szkolenia dla mieszkańców z rękodzielnictwa).

Podstawowym celem polityki ekologicznej województwa w myśl Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest zachowanie wysokich walorów środowiska przyrodniczego regionu w celu poprawy jakości życia mieszkańców oraz zwiększenia atrakcyjności i konkurencyjności województwa. Również działania LGD zmierzają do wykorzystania istniejących zasobów środowiska w sposób zwiększający atrakcyjność turystyczną i osiedleńczą regionu.

Głównym celem zagospodarowania województwa, określonym w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest zbudowanie struktur funkcjonalno-przestrzennych podnoszących konkurencyjność regionu i poprawę życia mieszkańców. Cel ten jest skorelowany z zadaniami wyznaczonymi sobie przez LGD.

Całokształt działań planistycznych w regionie powinien, bowiem skutkować wyraźną poprawą jego atrakcyjności dla działalności gospodarczej, wypoczynku i zamieszkania. Do tych samych efektów dążą działania zapisane w LSR, związane m.in. procesami renowacji i rekultywacji zasobów naturalnych i kulturowych.

Działania LGD są także odpowiednio skorelowane z zadaniami określonymi w dokumencie strategicznym powiatu, tj.: Strategii Rozwoju Powiatu Brodnickiego. Wykorzystanie walorów turystycznych i przyrodniczych dokonywane będzie poprzez LSR, jej cele i zadania wpisują się w zapisy Strategii rozwoju Powiatu Brodnickiego, a szczególnie w zapisy dotyczące wykorzystania bogactwa naturalnego i kulturowego dla rozwoju turystyki i gospodarki powiatu. Cele LSR wykazują także zbieżność z celami powiatowymi zakładającymi podnoszenie kwalifikacji oraz stymulowanie przedsiębiorczości i wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich.

Cele strategiczne wskazane w LSR w oczywisty sposób odnoszą się bezpośrednio do strategii gminnych. Zasadnicze cele w zakresie rozwoju obszaru działania LGD są zbieżne z następującymi strategiami:

- Strategią Rozwoju Gminy Bartniczka,
- Planem Rozwoju Lokalnego Gminy Bobrowo,
- Strategią Rozwoju Gminy Brodnica,
- Planem Rozwoju Lokalnego Gminy Brzozie,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta w Jabłonowie Pomorskim,
- Plany Rozwoju Sołectw gminy Zbiczno.

Głównymi celami w Strategii Rozwoju Gminy Bartniczka są: podniesienie poziomu jakości życia mieszkańców gminy zmniejszające dystans w tym zakresie do mieszkańców krajów Unii Europejskiej oraz ekorozwój. Dążenia te są całkowicie zbieżne z celami ujętymi w LSR. Działania na rzecz rozwoju regionu opracowane przez LGD wykazują zbieżność z następującymi celami operacyjnymi określonymi w Strategii Rozwoju Gminy Bartniczka:

- utrzymanie stanu posiadania przez ochronę istniejących zasobów przyrodniczych i walorów dziedzictwa kulturowego: zasoby przyrodnicze należy rozwinąć,
- unowocześnienie rolnictwa, w tym rozpowszechnienie technologii produkcji ekologicznych,
- rozwój różnorodnej działalności gospodarczej, małych i średnich przedsiębiorstw ,

- rozwój gospodarki turystycznej z zachowaniem zasad ekorozwoju,
- osiągnięcie pełnego rozwoju układów infrastruktury technicznej.

Nadrzędnym celem Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Bobrowo jest poprawa poziomu życia na wsi przez jej rozwój. Strefy, wokół których będą skupiały się działania na rzecz poprawy sytuacji i warunków życia mieszkańców to: infrastruktura techniczna oraz szeroko rozumiana infrastruktura społeczna. Cel Strategii Rozwoju Gminy Bobrowo jest analogiczny do dążeniami zawartymi w LSR.

W Strategii Rozwoju Gminy Brodnica zapisano cel strategiczny jako hasło „Zasobna gmina i aktywne społeczeństwo”. Jest to zamierzenie całkowicie zgodne z określonymi przez LGD celami strategicznymi. Do realizacji wyznaczono cele cząstkowe, są nimi:

- rozwinięcie infrastruktury technicznej,
- efektywna współpraca samorządów,
- racjonalne i ekonomiczne funkcjonowanie oświaty w gminie,
- wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy.

Strategicznym celem Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Brzozie jest przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i ekonomicznej obszaru wiejskiego. Działania nastawione będą na wzrost mobilności zawodowej mieszkańców wsi oraz na tworzenie warunków do dywersyfikacji działalności gospodarczej. Kolejnym celem, który będzie realizowany jako nadrzędny jest rozwój transportu, ochrony środowiska oraz turystyki i kultury na terenie gminy Brzozie. Zasadnicze dążenia rozwoju gminy odpowiadają celom strategicznym oraz określonym w ich ramach celom szczegółowym.

Na terenie gminy Jabłonowo Pomorskie obowiązuje Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta, w którym najważniejszymi zadaniami są: promocja gminy, sporządzenie i wdrożenie planów zagospodarowania przestrzennego. W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie miasta i gminy Jabłonowo Pomorskie zapisano, że misją określającą kierunki przyszłego rozwoju jest „dążenie do zapewnienia wszystkim mieszkańcom jak najlepszych warunków życia i stworzenie im możliwości rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem osób wykluczonych społecznie i zagrożonych takim wykluczeniem”. Dążąc do realizacji celu nadrzędnego

wyznaczono cele strategiczne, które są zbieżne z celami określonymi w LSR. Celami operacyjnymi określonymi Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych są:

- ograniczanie bezrobocia i przeciwdziałanie jego ujemnym skutkom społecznym,
- aktywne ograniczanie zjawiska ubóstwa i zapobieganie jego przyczynom,
- udzielanie pomocy rodzinom z problemami opiekuńczo – wychowawczymi,
- integracja społeczna osób starszych i niepełnosprawnych,
- zwiększenie oddziaływania Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jabłonowie Pomorskim.

Nadrzędnym celem Planów Rozwoju Sołectw Gminy Zbiczno jest poprawa poziomu życia mieszkańców wsi poprzez jej rozwój. Głównymi obszarami, w których działania mają w pierwszej kolejności poprawić sytuację i warunki życia to: infrastruktura techniczna oraz szeroko rozumiana infrastruktura społeczna. Określone cele są zbieżne do tych, które Partnerstwo przyjęło w Strategii.

XV. Planowane działania/przedsięwzięcia/operacje realizowane przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze LSR

Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” ma w planie realizację zadań przewidzianych w ramach innych programów niż oś IV Leader PROW na lata 2007-2013. Dotyczy to w szczególności Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2007-2013 oraz krajowych programów operacyjnych na lata 2007-2013, tj. Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich . Na obszarze LGD realizowane będą zadania wynikające z osi priorytetowych RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w tym infrastruktura transportowa i społeczna, ochrona środowiska, zapobieganie zagrożeniom i energetyka oraz budowa społeczeństwa informacyjnego.

Zaplanowane w ramach LSR projekty dotyczą m.in. rozwoju i promowania infrastruktury turystycznej oraz wykorzystania lokalnych, bogatych i niezwykle cennych zasobów bogactw naturalnych, co zostało ujęte w opracowanej analizie SWOT dla obszaru objętego działaniami LSR. Katalog działań przewidzianych w LSR skupia się wokół celów zapisanych w PROW.

Wpłynie to na tworzenie pozarolniczych źródeł dochodów, promocję zatrudnienia poza rolnictwem na obszarach wiejskich, ale także na wzrost konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich, rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy, a w konsekwencji – na wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich.

o **Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego**

Projekty wspomagające rozwój turystyki, ochronę środowiska, rozwój infrastruktury społecznej, wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw, które potencjalnie mogą być realizowane na obszarze objętym opracowaniem, będą wspierane w działaniach poszczególnych osi priorytetowych:

Oś priorytetowa 2. Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska

Celem osi priorytetowej jest poprawa jakości środowiska przyrodniczego, jego racjonalne kształtowanie i zachowanie zasobów naturalnych dla polepszenia warunków życia mieszkańców i stanowienia korzystnych warunków dla rozwoju gospodarki, przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju. Działania w ramach osi, do których odnoszone będą projekty:

2.4. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku zasady zrównoważonego rozwoju

2.6. Ochrona i promocja zasobów przyrodniczych.

Oś priorytetowa 3. Rozwój infrastruktury społecznej

Celami osi są: poprawa jakości i dostępności usług społecznych poprzez inwestycje w infrastrukturę społeczną (edukacyjną, zdrowia, pomocy społecznej, kultury), w tym dla osób niepełnosprawnych oraz ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego. Działania w ramach osi, do których odnoszone będą projekty:

3.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej

3.3. Rozwój infrastruktury kultury

Oś priorytetowa 4. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego

Głównym celem osi priorytetowej jest stworzenie warunków dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego w regionie poprzez realizację celów szczegółowych: zwiększenie dostępu do szerokopasmowej sieci informatycznej, a przy jej wykorzystaniu dostępu do światowych zasobów informacji, usług internetowych, usług multimedialnych, stosowanie w usługach publicznych i gospodarce technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Działania w ramach osi, do których odnoszone będą projekty:

- 4.1. Rozwój infrastruktury ICT
- 4.2. Rozwój usług i aplikacji dla ludności
- 4.3. Rozwój komercyjnych e-usług

Oś priorytetowa 5. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw

Celem osi priorytetowej jest wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego, w tym wzrost ich potencjału ekonomicznego, innowacyjnego, wzrost przedsiębiorczości oraz zwiększenie zatrudnienia. Działania w ramach osi, do których odnoszone będą projekty:

- 5.5. Promocja i rozwój markowych produktów

Oś priorytetowa 6. Wsparcie rozwoju turystyki

Celem osi priorytetowej jest wzrost znaczenia turystyki jako czynnika rozwoju społeczno-gospodarczego województwa poprzez: lepsze wykorzystanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, wzbogacenie oferty usług turystycznych i poprawę ich jakości, rozwój nowych, zrównoważonych rodzajów turystyki. Działania w ramach osi, do których odnoszone będą projekty:

- 6.1. Rozwój usług turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze
- 6.2. Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych

○ **Program Operacyjny Kapitał Ludzki**

Potencjalne obszary operacji realizowanych przez LGD w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanych na obszarze LSR obejmują:

- Priorytet I. Zatrudnienie i integracja społeczna, Działanie 1.3 *Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej*, Poddziałanie 1.3.2 *Projekty na rzecz promocji równych szans kobiet i mężczyzn oraz godzenia życia zawodowego i rodzinnego*;
- Priorytet II. Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących, Działanie 2.1 *Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki*, Poddziałanie 2.1.2 *Partnerstwo dla zwiększania adaptacyjności*;
- Priorytet VI. Rynek pracy otwarty dla wszystkich, Działanie 6.1 *Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie*, Poddziałanie 6.1.1 *Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy*;

6.2 Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i zatrudnienia; 6.3 Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich

- Priorytet VII. Promocja integracji społecznej, Działanie 7.2 *Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej*, Poddziałanie 7.2.1 *Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym*;
- Priorytet VIII. Regionalne kadry gospodarki, Działanie 8.1 *Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie*, Poddziałanie 8.1.3 *Wzmacnianie lokalnego partnerstwa na rzecz adaptacyjności*;
- Priorytet IX. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach, Działanie 9.5 *Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich* - działania informacyjno-promocyjne, szkoleniowe, doradcze podnoszące świadomość mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie korzyści płynących z kształcenia i szkolenia

W ramach PO KL planuje się sfinansowanie programów szkoleniowych, licznych kursów, warsztatów i spotkań informacyjnych w celu zaktywizowania i podniesienia kwalifikacji lokalnej społeczności.

Wykorzystanie innych, możliwych programów unijnych w celu wsparcia działań i projektów realizowanych przez LGD, pozwoli na pełne i kompleksowe wypełnienie założonych celów Lokalnej Strategii Rozwoju. Aktywne wykorzystanie efektów realizacji projektów realizowanych zwłaszcza w ramach PO KL pozwoli zwiększyć kompetencje, mobilność i poziom integracji społecznej regionu, co jest kluczowym elementem poprawy konkurencyjności regionu, ale także wypełniania założeń Lokalnej Strategii Rozwoju oraz Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Działania finansowane ze środków przeznaczonych na inne programy są uzupełniające wobec operacji podejmowanych w ramach PROW. W celu uniemożliwienia podwójnego finansowania i nakładania się pomocy tj. środków pochodzących z kilku źródeł, a przeznaczonych na to samo działanie, skonstruowano mechanizmy zabezpieczające w postaci utworzenia **osobnych kont bankowych** do obsługi każdego programu, powołania **koordynatora projektów** odpowiedzialnego za realizację i prawidłowe wydatkowanie środków **każdego programu**, a także zapewnienia dobrego przepływu informacji między zespołami realizującymi różne programy. Dzięki temu uniknie się podwójnego finansowania, eliminując występowanie sytuacji, w której ten sam projekt finansowany jest z dwóch różnych źródeł.

XVI. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich

Jednym z podstawowych elementów, branych pod uwagę podczas określania celów LGD było uwzględnianie w programie działania podstawowych strategii planowanych i realizowanych w gminach wchodzących w skład Partnerstwa. Miało to związek z faktem, iż to właśnie przedstawiciele samorządu gminnego byli inicjatorami i głównymi twórcami LGD. Dzięki temu z jednej strony zapewniono wsparcie działaniom samorządu, szczególnie w sferze społecznej i gospodarczej, z drugiej natomiast zagwarantowano, iż działania podejmowane przez LGD i realizowanych przez samorządy nie będą się dublować ani powielać. Odpowiednio założenia te przyjęto w odniesieniu do strategii powiatowej i wojewódzkiej. Za priorytet uznano wywołanie synergicznego efektu LSR, jak również stworzenie możliwości otrzymania wsparcia ze strony władz regionu, które wspomagają realizację celów mniejszych jednostek zbieżnych z celami regionu (powiatu czy gminy).

Wdrożenie Lokalnej Strategii Rozwoju opracowanej dla obszaru Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Pojezierza Brodnickiego” znacznie przyczyni się do rozwoju nie tylko charakteryzowanego obszaru, ale i regionu. W wyniku implementacji niniejszej strategii rozwój obszaru może wystąpić na dwóch płaszczyznach. Po pierwsze, zdefiniowane przez LGD cele bezpośrednio nawiązują i wpisują się w cele strategiczne oraz działania zapisane w Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego, uzupełniając je, wzbogacając i wypełniając. Po drugie zaś zgodność z celami strategicznymi i operacyjnymi rozwoju gmin tworzących Lokalną Grupę Działania współgra z wizjami lokalnymi, które ponadto nie pozostają bez związku z wyższymi dokumentami planistycznymi. Oznacza to, iż realizacja celów strategicznych, priorytetów i działań zapisanych w Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego, a także strategii powiatowej i gminnych, będzie widoczna m.in. dzięki realizacji celów strategicznych i projektów zapisanych w Lokalnej Strategii Rozwoju.

Stowarzyszenie poprzez realizację projektów promujących i rozwijających walory turystyczne oraz promujące rozwijanie przedsiębiorczości, szkolenia, sieciowanie i rozwijanie partnerstw i promowanie regionu, odwołuje się w sposób bezpośredni do priorytetowych obszarów warunkujących rozwój województwa kujawsko-pomorskiego. W ostatnich latach na obszarach wiejskich zaszły niekorzystne zmiany, które w poważnym stopniu przełożyły się na zmianę postaw społecznych. W efekcie wobec braku perspektyw u mieszkańców często pojawiało się poczucie rezygnacji i zniechęcenia, a także nieufność i zamknięcie wobec

otoczenia. Taka sytuacja wymaga podjęcia działań prowadzących do większej mobilizacji i aktywizacji społeczności lokalnych, poprawy świadomości mieszkańców w zakresie możliwości rozwoju, podejmowania działalności i ochrony środowiska, jak również przyczynienia się do zwiększenia perspektyw i zdolności rozwojowych obszaru objętego niniejszą strategią. Bez wątpienia podjęte już działania promocyjne pomogły częściowo przełamać wewnętrzną izolację i zniechęcenie mieszkańców, wskazując im nowe możliwości rozwoju zawodowego, kwalifikacji i umiejętności oraz poprawy ogólnych warunków życia. Powyższe działania stanowią dopiero pierwszą, bardzo wczesną fazę całego procesu restrukturyzacji obszarów wiejskich, w związku, z czym powinny być kontynuowane. Ukazanie mieszkańcom możliwości zmobilizowało ich do współuczestnictwa w planowaniu rozwoju miejsca ich życia, pracy i wypoczynku. Wsparcie finansowe obejmujące pomoc we wdrożeniu opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju będzie ostatnim krokiem na drodze długofalowego i trwałego rozwoju obszarów wiejskich.

Wdrożenie Strategii z wykorzystaniem środków unijnych przyczyni się do przywrócenia stanu równowagi pomiędzy występującymi na obszarze LGD zasobami historyczno-kulturowymi, naturalnymi, składającymi się na rozwojowy potencjał terenu a całokształtem procesów gospodarczych oraz potrzebami społecznymi i stworzeniem mieszkańcom możliwości godnego życia, w szczególności poprzez wykreowanie warunków pozwalających na osiągnięcie odpowiednich dochodów, stworzenie dostępu do szeroko rozumianej infrastruktury odpowiedniej jakości, bogatej oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej.